

**PASVALIO RAJONO SAVIVALDYBĖS
TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS**

SPRENDINIAI

T U R I N Y S

1. URBANISTINĖ PLĖTRA.....	4
1.1. Sprendinių priėmimo prielaidos	4
1.2. Urbanistinių centrų vystymas	6
2. SOCIALINĖ – EKONOMINĖ APLINKA.....	11
2.1. Įvadas	11
2.2. Socialinės – ekonominės infrastruktūros sprendiniai	12
2.2.1. Pramonės ir verslo teritorijos.....	12
2.2.2. Žemės ūkis.....	13
2.2.2.1. Žemės ūkio specializacijos zonų sprendiniai.....	15
2.2.2.2. Žemės ūkio gamybos plėtros perspektyvos	17
2.2.2.4. Žemės naudojimo struktūros optimizavimas ir sprendinių realizavimas	19
2.2.2.5. Įgyvendinimo prioritetai	20
2.2.3. Socialinė infrastruktūra	21
2.2.3.1. Kultūra	21
2.2.3.2. Asmens sveikatos priežiūra	24
2.2.3.3. Socialinės paslaugos.....	27
2.2.3.4. Švietimas.....	29
2.2.3.5. Socialinės infrastruktūros tinklo įgyvendinimo prioritetai.....	32
2.2.4. Rekreacijos ir turizmo vystymo galimybės	32
3. PASVALIO RAJONO GAMTINĖ APLINKA	37
3.1. Gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo, reglamentavimo, naudojimo ir apsaugos principai	37
3.1.1. Įvadas	37
3.1.2. Sprendiniai.....	37
3.2. Pasvalio rajono rekreacijos plėtojimas.....	40
3.2.1. Įvadas	40
3.2.2. Sprendiniai.....	40
4. ŽEMĖS NAUDOJIMAS	45
4.1. Planuojamos veiklos prioritetai	45
4.2. Teritorijos funkcinis zonavimas	46
4.2.1. Zonavimo pagrindai	46
4.2.2. Bendrasis teritorijos zonavimas	47
4.2.3. Žemės ūkio paskirties žemės funkcinis zonavimas	47
4.2.4. Miškų ūkio paskirties žemės funkcinis zonavimas.....	51
4.3. Bioprodukcinio ūkio plėtra.....	52
4.3.1. Žemės ūkio vystymas.....	52
4.3.2. Miškų ūkio vystymas	53
4.4. Teritorijos naudojimo reglamentai	54
4.5. Gyvenamųjų vietovių ir rekreacinių teritorijų plėtra	56
5. NEKILNOJAMASIS KULTŪROS PAVELDAS	60
5.1. Bendrosios nuostatos	60
5.2. Nekilnojamojo kultūros paveldo vertybių sancaupos arealai	62
5.3. Svarbiausieji nekilnojamųjų kultūros paveldo objektai.....	63
5.4. Nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybos ir naudojimo kryptys	64
6. PASVALIO RAJONO SUSISIEKIMO SISTEMOS VYSTYMAS.....	67
6.1. Bendrieji Pasvalio rajono susisieikimo infrastruktūros plėtros bruožai	67
6.2. Kelių infrastruktūros plėtra	69
6.2.1. Kelių plėtra ir tvarkymas	70
6.2.2. Saugaus eismo priemonių įrengimas.....	73

SPRENDINIAI

6.2.3. Aptarnavimo centrų plėtra	74
6.2.4. Tiltų statyba	74
6.3. Viešasis transportas.....	74
6.4. Degalinių tinklas.....	75
6.5. Geležinkelių transportas.....	76
6.6. Intermodalinės logistikos zonos	76
6.7. Bevariklis transportas ir pėsčiųjų takai	76
7. PASVALIO RAJONO INŽINERINĖS INFRASTRUKTŪRA SPRENDINIAI	79
7.1. Įvadas	79
7.2. Vandentieka ir vandenvala	79
7.3. Atliekų tvarkymas.....	81
7.4. Elektros tiekimas	82
7.5. Šilumos ūkis	83
7.6. Dujų tiekimas.....	84
7.7. Telekomunikacijos ir ryšiai	85

1. URBANISTINĖ PLĖTRA

1.1. Sprendinių priėmimo prielaidos

Planuojant Pasvalio rajono urbanistinį vystymąsi būtina vadovautis Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos nuostatomis, jos prioritetais ir principais.

Darnus vystymasis, kaip pagrindinė ilgalaikė visuomenės vystymosi ideologija, įteisintas 1992 metais įvykusiame Rio de Žaneire pasaulio viršūnių susitikime. „Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje“ darnus vystymasis traktuojamas kaip kompromisas tarp aplinkosauginių, ekonominių ir socialinių visuomenės tikslų, sudarantis galimybes pasiekti visuotinę gerovę dabartinei ir ateinančioms kartoms, neviršijant leistinų poveikio aplinkai ribų.

Atsižvelgiant į šiuos principus urbanistinę sistemą siekiama optimizuoti sudarant palankiausias gyvenimo sąlygas ir optimalų balansą tarp urbanizuotų ir laisvų erdvių, saugant vertingą kraštovaizdį. Pagrindiniai optimalios gyvenamųjų vietovių sistemos bruožai yra:

- ❑ tolygus gyvenamųjų vietovių tinklas;
- ❑ išvystyti hierarchiniai ryšiai tarp skirtingo rango gyvenamųjų vietovių;
- ❑ optimalus gyvenamųjų vietovių teritorinis balansas.

Pasvalio rajone planuojant naujas urbanistines struktūras, būtina išsaugoti gamtinį karkasą, parengiant jo aprašymą ir vertybių nustatymą detaliuosiuose planuose bei tikslinant jų ribas. Gyvenamųjų vietovių plėtra savivaldybės teritorijos bendrajame plane pažymima prisilaikant sąlyginių gyvenamųjų vietovių ribų (miestelių ir kaimų). Naujiems nenumatytiems urbanizacijos arealams, būtina rengti specialiuosius planus ir strateginius poveikio aplinkai vertinimo dokumentus. Pavienės ūkininkų sodybas žemės ūkio paskirties žemėje (išskyrus esančias saugomose teritorijose) galima kurti tik parengus šiai teritorijai žemėtvarkos specialiuosius planus (jei sodyba planuojama statyti ne senos buvusios sodybos vietoje). Keičiant žemės paskirtį iš žemės ūkio į kitą – būtina suplanuoti inžinerinę bei socialinę infrastruktūrą, nustatant bendro naudojimo komunikacijų, visuomeninių erdvių ir socialinių objektų poreikius ir finansinius įrengimo šaltinius. Pasvalio rajono savivaldybės teritorijai būdingas tankus ir tolygiai išsidėsčiusių gyvenamųjų vietovių tinklas, o tai gera prielaida plėtoti darniai gyvenamųjų vietovių sistemai. Nenumatytų urbanizacijos arealų atsiradimas žemės ūkio paskirties žemėje ne prie esamų gyvenamųjų vietovių - nepageidautinas.

Siekiant konkretizuoti dešimčiai metų bendrą Pasvalio savivaldybės teritorijos erdvinę struktūros perspektyvinę kompoziciją, vadovautasi patvirtintu Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo planu ir parengtais Panevėžio apskrities teritorijos bendrojo (generalinio) plano

SPRENDINIAI

sprendiniais, kuriuose nurodyta, kad esamų rajonų savivaldybių centrų (Biržų, Kupiškio, Pasvalio, Rokiškio) bendrosios vystymo kryptys būtų:

- 1) pagrindinių rajonų gamybinių funkcijų (žemės ir miškų ūkio) palaikymas ir aptarnavimas, sukuriant atitinkamą infrastruktūrą;
- 2) socialinės, ekonominės ir techninės infrastruktūros plėtra ir renovacija;
- 3) kaimiškųjų savivaldybių steigimo inicijavimas ir stiprinimas, kaip viena iš priemonių skatinant socialinę ekonominę raidą ir pilietinės visuomenės formavimą;
- 4) susisiekimo ir transporto infrastruktūros bei ryšių su kaimiškosiomis vietovėmis (ypač pasienio zonoje) tobulinimas;
- 5) kaimiškųjų vietovių palaikymas ir jų integravimas į ūkinę ir rekreacinę veiklą.

Antras pagal dydį Pasvalio savivaldybės miestas –Joniškėlis, susiklosčius palankioms aplinkybėms galėtų tapti naujos savivaldybės centru po 2016 metų.

Pasvalio rajono savivaldybės teritoriją vystymosi perspektyva bus glaudžiai susijusi visų pirma su regiono ir šalies plėtra, įtakojama Europos Sąjungos formavimosi procesų bei šalies darnaus (tvaraus) vystymosi principų laikymosi.

Pasvalio rajono savivaldybės teritorijos plėtrą įtakojantys infrastruktūros plėtros veiksniai: Panevėžio apskritį kerta dvi pagrindinės tarptautinės (tuo pačiu šalies) kategorijos urbanistinės integracijos ašys:

- ašis: Lenkijos siena-Kaunas-Panevėžys-Latvijos siena, sutampanti su 1 tarptautiniu transporto koridoriumi (Europinis magistralinis kelias E 67 Via Baltica) su atšaka Panevėžys-Vilnius-Minskas;
- ašis: Klaipėda-Šiauliai-Panevėžys-Daugpilis, sutampanti su Europiniu magistraliniu keliu E 272 ir krašto keliu 122, bei jo atšaka į Vilnių-Baltarusijos sieną (tarptautiniai magistraliniai keliai E 272 ir E 28), bet pastarosios ašys nepraeina per Pasvalio rajoną.

Panevėžio apskrities teritorijoje išskirtos regioninės urbanistinės integracijos ašys, jungiančios atskiras regiono dalis ir jas susiejančias su aukštesnio lygmens urbanistinės integracijos ašimis:

- ašis: Utena-Kupiškis-Biržai-Latvijos siena, sutampanti su krašto keliais 118, 124, 190;
- ašis: Biržai-Pandėlys-Rokiškis, sutampanti su krašto keliais 123, 122;
- ašis: Biržai-Pasvalys-Joniškėlis-Pakruojis, sutampanti su krašto keliais 125, 150, tik trečioji ašis praeina per Pasvalio rajono teritoriją.

Žemesnio lygmens – lokaline jungtimi galime laikyti ašį Vaškai-Pasvalys-Daujėnai-Vabalninkas, sutampanti su 209 krašto keliu ir rajoniniais keliais

1.2. Urbanistinių centrų vystymas

Septintajame dešimtmetyje Lietuvoje buvo parengta vieningos gyvenamųjų vietovių sistemos koncepcija. Miestų teritorijų plėtra ir gyventojų skaičiaus augimas šiuo laikotarpiu vyko dėl vykdomos šalies industrializacijos politikos, naujų kaimo gyvenviečių kūrimo, žymaus skirtumo tarp gyvenimo sąlygų mieste ir kaime, imigracijos procesų ir kt. 1990-2003m. laikotarpis išskiriamas kaip gyvenamųjų vietovių ypatingų politinių, ekonominių ir socialinių pokyčių nulemtas gyventojų skaičiaus pasiskirstymo periodas. Atstatę žemės nuosavybės teisę, dalis miesto gyventojų išvyko į kaimus gyventi ir ūkininkauti. Dalis miestų gyventojų statėsi gyvenamuosius namus priemiesčių rajonuose, išsiregistruodami iš miestų, dalis gyventojų išvyko iš Lietuvos uždarbiauti į kitas šalis, o dalis kitataučių grįžo gyventi į savas šalis.

Dabartiniu laikotarpiu, nedidėjant miestų gyventojų skaičiui urbanizuotų teritorijų plėtra vyks ne dėl kiekybinių gyventojų skaičiaus pokyčių, o daugiausia dėl prognozuojamo gyvenimo kokybės gerėjimo, o atskirais atvejais ir dėl ūkinės gamybinės veiklos plėtros poreikių. Priklausomai nuo miestų dydžio, jų ūkinės veiklos pobūdžio, gamtinės situacijos miestų viduje bei gretimose teritorijose ir turimų teritorinių rezervų miestų plėtra vyks skirtingai.

Pasvalio rajone miestai ir gyvenamosios vietovės bus plėtojamos, įvertinant Pasvalio rajono teritorijos Bendrojo plano koncepcijoje numatytą kategorijų hierarchinę seką.

a kategorija – Pasvalio miestas

Pasvalio miestas yra faktinis rajono centras, vykdomas ir vietinio centro funkcijas gretimoms gyvenamosioms vietovėms. Į Pasvalio miesto teritoriją tikslinga įjungti ir su miestu funkciškai susijusias gyvenamąsias vietoves, bendrai išsprendžiant inžinerinius tinklus ir kitas komunikacijas.

b kategorija – Joniškėlis

Šio miesto teritoriją reikia konsoliduoti su artimiausiomis kitomis gyvenamosiomis vietovėmis, kurių prijungimo racionalumą patikslinti rengiant Joniškėlio miesto bendrąjį planą. **b** kategorijos centrai turi galimybę plėtoti pramonę ir verslą, taip pat pagrindines gyventojų kultūrinio – buitinio aptarnavimo įstaigas bei įmones.

c kategorijos centrai – Saločiai, Vaškai, Pumpėnai

c kategorijos centrams priskiriami jau susiformavę miesteliai ir kompaktiško užstatymo kaimai, turintys pakankamas aptarnavimo zonas (dažniausiai – seniūnijų teritorijas) ir gerus ryšius su šiuose teritorijose esančiomis gyvenamosiomis vietovėmis. Visų **c** kategorijos centrų teritorijas siūloma konsoliduoti su gretimomis vietovėmis. Bendrojo plano koncepcijos rengimo stadijoje apjungiamų teritorijų ribos suprantamos kaip sąlyginės užstatytų ir numatytų

užstatymui teritorijų ribos arba centralizuotų inžinerinių sistemų veiklos ribos. Centrų teritorijos tikslinamos rengiant jų teritorijų bendruosius, detaliuosius ar specialiuosius planus.

Vietiniai *b* ir *c* kategorijų centrai atrinkti remiantis turimu socialiniu ekonominiu potencialu, tradicine vietovių reikšme, kurią patvirtino Pasvalio rajono savivaldybės gyventojų apklausa; tolygia centrų sklaida rajono teritorijoje ir priimtinu jų pasiekiamumu aplinkinių vietovių gyventojams.

Papildomieji vietiniai centrai – *d* kategorija

Jie kuriami mažesnių kaimų, kurių socialinis ekonominis potencialas yra silpnesnis, tačiau jų sklaida dėl patogios padėties teritorijoje gyventojams, atlieka žemės ūkio aptarnavimo ir paslaugų funkcijas, skatina centralizuotų inžinerinių sistemų plėtrą.

Siūlomi *d* kategorijos centrai:

Daujėnai,

Pušalotas.

e kategorijos vietovės – tvarkytini ir remtini vienkiemiai, smulkūs kaimai, kuriuose plėtojami tradiciniai amatai, paslaugos, pramogos, verslas, ypatingai turizmas.

Siūlomi *e* kategorijos centrai:

Pajiešmeniai, Krinčinas,

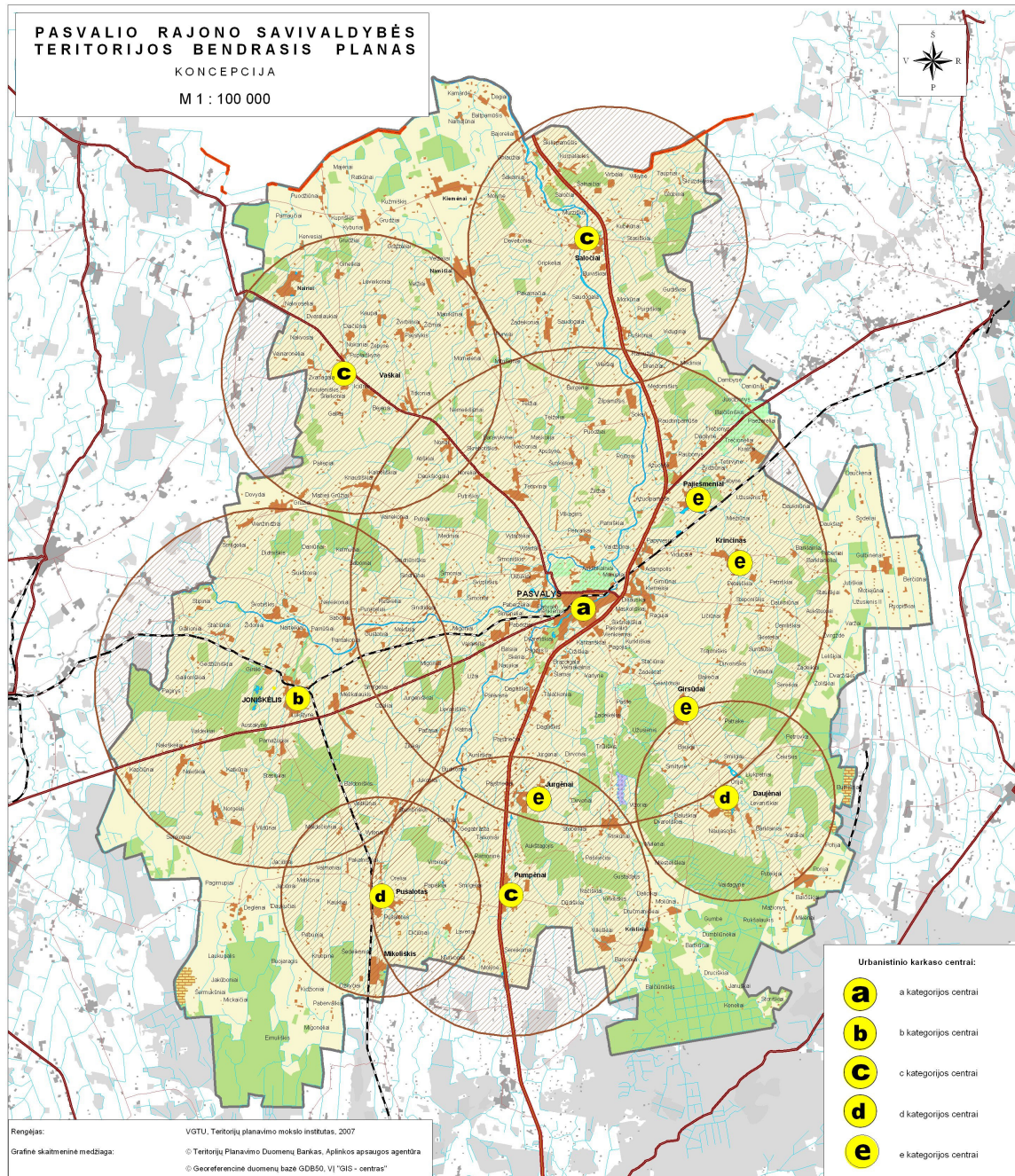
Girsiūnai, Jurgėnai.

Nekategorizuotos vietovės – tankiai apgyvendintos vienkiemių ir smulkių kaimų teritorijos, kurios neturi plėtros potencialo. Šių vietovių raidą lems žemės rinka, gyventojų demografiniai procesai (natūralus prieaugis, senėjimas). Nekategorizuotoms vietovėms priskiriami stambūs kaimai. Pažymėtina tai, kad sparčiausiai gyventojų skaičius mažėja smulkesnėse nekategorizuotose gyvenvietėse, turinčiose iki 50 gyventojų.

Pasvalio rajono Taryba pritarė urbanistinio karkaso schemai pavaizduotai 1.1 pav.

Pasvalio rajonas tai aiškiai išreikštas žemės ūkio gamybos rajonas, kuris nepasižymi turistiniais ištekliais. Siekiant patenkinti Pasvalio rajono gyventojų poreikį poilsiui, reikėtų kurti ir atskirą kaimo turizmo vietovių sistemą rekreacinėse vietovėse. Šią vietovių struktūrą sudarytų:

- ❑ turizmo baziniai centrai;
- ❑ kaimo turizmo sodybos vienkiemiuose, mažuose kaimuose vienai ar kelioms šeimoms;
- ❑ vasarvietės miestų gyventojams. Iš dalies pavienės ir suburtos vasarvietės į vietovę, aprūpintą minimalia kokybiška inžinerine įranga, paslaugų (produktų) tiekimo galimybe;
- ❑ tranzitiniai pakelių moteliai.

1.1 pav. Pasvalio rajono vietovių hierarchija

Vietiniams *b, c (Joniškėlis, Saločiai, Vaškai, Pumpėnai)* kategorijų centrams teikiamas kokybinės ir kiekybinės plėtros prioritetas. Kokybinę plėtrą turėtų inicijuoti ir vykdyti rajono savivaldybės Taryba, administracija ir jos bei valstybės tarnybos.

Savivaldybės institucinės investicijos ir išlaidos, tarp jų „plyno lauko“ investicijos, sudarys prielaidas sudominti ir pritraukti privačius investuotojus, įkursiančius parduotuves,

SPRENDINIAI

paslaugų ir pramogų įmones, viešbučius, bankų skyrius, turgų, o taip pat pramonės ir verslo įmones.

d kategorijos centrams (*Daujėnai, Pušalotas*) nustatomas palaikomasis režimas atsižvelgiant į gyventojų skaičiaus kitimą ir savivaldybės galimybes juos remti.

e kategorijos vietovėms (*Pajiešmeniai, Krinčinas, Girsūdai, Jurgėnai*) suteikiama ribota parama pagal savivaldybės galimybes. Tai rekreacijai skirtos vietovės, tarp jų ir naujai besiformuojančios, skirtos antram būstui ir laisvalaikio poilsiui. Skatinama plėtoti aplinką, ją prižiūrėti, užtikrinant aukštesnę nei dabartinė aplinkos kokybę, tausojant gamtą ir taikant modernias švarias technologijas.

Vietinių *b* ir *c* kategorijų centrų socialinę ir ekonominę bazę sudaro esamos ir plėtojamos švietimo, sveikatos ir socialinės apsaugos, globos ir rūpybos, kultūros įstaigos, kuriose dirbtų 60–70 % rajono aukštos kvalifikacijos specialistų ir personalo, su tinkamo lygio technine įranga. Šiuose centruose turėtų būti koncentruojamos materialinės investicijos, apjungiamos lėšos skirtos teritorijos priežiūrai ir inžinerinių sistemų naudojimui.

Minimalus vietinių centrų privalomo institucinio aprūpinimo įstaigų sąrašas: mokykla, medicinos ir priešmokyklinės įstaigos, globos ir rūpybos tarnybos, gaisrinė, policija, greitoji medicininė pagalba, įvairios techninės komunalinės ūkio tarnybos.

Vietinių *b* ir *c* centrų plėtroje privalomąją savivaldybės dalį sudaro:

1. Socialinis būstas, kurio dalis bendroje rajono būsto struktūroje turėtų sudaryti 5-10 %. Šis būstas skiriamas ne vien socialiai remtiniams žmonėms, bet ir tiems vyresnio amžiaus vienišiams gyventojams, kurių būstas kaimuose, vienkiemiuose yra nesaugus, sunkiai parduodamas ir kuriems reikalinga parama bei globa.
2. Aukštos kokybės būstas, kuris būtų finansuojamas privačių specialistų, kurių darbu suinteresuoti vietiniai centrai, lėšomis ir kurio statybai savivaldybė teiktų paramą, pagalbą ir pan.
3. Inžineriniai tinklai, gatvės, atliekų surinkimo sistemų, jų plėtra, modernizavimas, naudojimas ir priežiūra.
4. Viešojo transporto sistema vystymas, jos aptarnavimo lygio ir kokybės užtikrinimas.
5. Galimiems investitoriams (pramonė, transportas, sandėliavimas, medicinos, prekybos ir kt. paslaugos) parengta pasiūlos investuoti sistema, kurią sudarytų iš anksto paruošti objektai (sklypai, pastatai) ir aiškiai apibrėžtos sąlygos bei reikalavimai ir t.t.

Bendrojo plano sprendiniai formuojant Pasvalio rajono urbanistinį karkasą bus įgyvendinami, rengiant teritorijų planavimo dokumentus, kurie bus skirtingi, priklausomai nuo gyvenamųjų vietovių kategorijų.

SPRENDINIAI

b kategorijos centrai- *Joniškėliui*, rengtinas bendrasis planas. Sprendinių ribos yra apjungtos gyvenamųjų vietovių teritorijos ir brėžiniuose pažymėtos kaip sąlyginio užstatymo ribos, atsižvelgta ir į magistralinių komunikacinių koridorių aptarnavimo zonų ribas.

Bendrieji planai rengiami pagal nustatytus reikalavimus. Pagrindiniai tikslai: nustatyti ir rezervuoti teritorijas gyvenamajai, pramonės ir kitoms paskirtims, funkciškai ir teritoriškai apjungti užstatytas teritorijas.

c kategorijos miesteliams *Saločiams, Vaškam., Pumpėnams* parengti - detaliuosius planus, rezervuojant teritorijas gyvenamajai, komercinei, viešosios paskirties erdvėms, inžinerinei bei susisiekimo infrastruktūrai ir kitiems plėtros tikslams.

Parengti specialiuosius planus:

1. **e** kategorijos gyvenamųjų vietovių *Pajiešmenių, Krinčino, Girsūdų, Kalno* zonų, turizmo, pramogų, vasarviečių, vaikų vasaros poilsio stovyklų tinklo.
2. Žvyrkelių asfaltavimo.
3. Viešųjų poilsiaviečių tinklo.
4. Socialinio būsto plėtros.
5. Turizmo infrastruktūros (viešbučiai, kempingai, moteliai).
6. Žemėtvarkos projektus ir žemėvaldų planus – esant poreikiui atskirose vietovėse planuoti žemės reformos baigiamuosius darbus, žemės naudmenų sudėties pakeitimą, žemės paėmimą visuomenės poreikiams, žemės sklypų pertvarkymą ar ribų pakeitimą.
7. Žemės konsolidacijos projektus (I – II zonų ūkiams su nekompaktiškomis žemėvaldomis).

2. SOCIALINĖ – EKONOMINĖ APLINKA

2.1. Įvadas

Remiantis Lietuvos Respublikos Teritorijų planavimo įstatymu (1995 m. gruodžio 12 d. Nr.I-1120), socialinės – ekonominės aplinkos teritorijų planavimo tikslai yra šie:

- 1) formuoti pilnavertę, sveiką ir harmoningą gyvenamąją, darbo ir poilsio aplinką, stengiantis sukurti geresnes ir visoje Lietuvos teritorijoje lygiavertes gyvenimo sąlygas;
- 2) formuoti gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros sistemų plėtojimo politiką;
- 3) rezervuoti (nustatyti) teritorijas gyvenamųjų vietovių infrastruktūros ir kitų veiklos sričių, skirtingų rūšių žemės naudmenų plėtrai;
- 4) saugoti, racionaliai naudoti ir atkurti gamtos išteklius, gamtos ir kultūros paveldo vertybes, tarp jų ir rekreacijos išteklius;
- 5) suderinti fizinių ir juridinių asmenų ar jų grupių, visuomenės, savivaldybių ir valstybės interesus dėl teritorijos ir žemės sklypų naudojimo bei veiklos šioje teritorijoje plėtojimo sąlygų;
- 6) skatinti investicijas socialinei ekonominei raidai.

Lietuvoje veikia dvi teritorinio planavimo rūšys – strateginis ir teritorijų bendrasis planavimas. Abi šios planavimo rūšys siekia analogiškų tikslų, tačiau skirtingomis priemonėmis. Bendrasis planavimas leidžia strateginiams planams suteikti teritorinę dimensiją ir tuo pačiu vykdyti kryptingą regioninę politiką. Priklausomai nuo planavimo lygmens bendrojo planavimo dokumentai gali būti rengiami visos šalies, apskričių, savivaldybių ir miestų (miestelių) teritorijoms. Teritorijų planavimas yra vienas iš svarbių sanglaudos politikos įgyvendinimo mechanizmų, kurie padeda užtikrinti vienodas sąlygas visoms teritorijoms, remiantis jų pajėgumais ir savybėmis.

Pasvalio rajono bendrasis planas rengiamas remiantis valstybės institucijų pateiktomis planavimo sąlygomis, Pasvalio rajono savivaldybės administracijos direktoriaus patvirtinta programa ir vadovaujantis savivaldybių teritorijos bendrųjų rengimo taisyklėmis (LR aplinkos ministro 2004 m. gegužės 7 d. įsakymo Nr. D1-263).

Pasvalio savivaldybės teritorijos esamos būklės analizė atlikta 2006 metais, teritorijos vystymo koncepcija – 2007 metų vasario mėnesį ir šios ataskaitos tekste pateikiami apskrities teritorijos vystymo konkretizuoti sprendiniai. Kaip ir teritorijos vystymo koncepcija konkretizuoti sprendiniai remiasi darnaus vystymosi ideologija, kuri sudaro galimybes pasiekti visuotinę gerovę dabartinei ir ateinančioms kartoms, neviršijant leistinų poveikio aplinkai ribų.

SPRENDINIAI

Savivaldybių teritorijų bendrųjų planų rengimo taisyklės nurodo, kad savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniai turi neprieštarauti regiono bei rajono lygmens teritorijų planavimo dokumentų sprendiniams, įregistruotiems teritorijų planavimo dokumentų registre.

Konkretizuotų sprendinių tekstinę dalį sudaro 4 pagrindiniai skyriai ir kompleksinis sprendinių poveikio vertinimas.

2.2. Socialinės – ekonominės infrastruktūros sprendiniai

2.2.1. Pramonės ir verslo teritorijos

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane numatoma, kad dėl integracijos į ES bei naujos pramonės politikos bus baigtas pramonės privatizavimo procesas, restruktūrizuotos ir modernizuotos pramonės įmonės, tačiau Pasvalio rajone nėra numatyta suformuoti pramonės ir verslo zonų. Čia numatomas tik nedidelis gyventojų verslumo augimo potencialas, išliks mažiausias santykinis paslaugų įmonių skaičius.

Remiantis Panevėžio apskrities teritorijos generalinio plano 2006 – 2016 m. sprendiniais, skatinamas Joniškėlio socialinio – ekonominio potencialo stiprinimas ir renovacija.

Pasvalio savivaldybėje esamas gamybinės teritorijas, kuriose šiuo metu nevykdoma gamyba, numatoma rezervuoti perspektyviniam laikotarpiui, naujai apdirbamajai gamybai ar smulkiam ir vidutiniam verslui vystyti.

Esančios ir numatomos pramonei bei verslui teritorijos pateiktos 2.1. lentelėje.

2.1 lentelė. Esamos ir perspektyvinės teritorijos

Savivaldybė	Esama pramonės teritorija, ha	Galima pramonės plėtra
1	2	3
Pasvalio raj. savivaldybė		
Pasvalys	75,2	Neužstatyta teritorija pramonei 6 ha
Joniškėlis	nėra	Numatoma 12,0 ha už miesto ribos

Šaltinis: Panevėžio apskrities teritorijos generalinis planas

Lyginant Pasvalio rajoną su šalies vidurkiu, konstatuotina, kad tiek pramonė, tiek statybų sektorius yra silpnais išvystyti.

Pagrindinė pramonės šaka Pasvalio rajone – maisto gaminių pramonė (sviestas, riebus sūriai, miltai, duona ir pyrago gaminiai). Beveik visos perspektyviausios pramonės įmonės sukoncentruotos Pasvalio mieste ir jo apylinkėse.

Sprendiniai:

1. Sudaryti palankias sąlygas verslo plėtrai bei įmonių kooperacijai.
2. Esamas pramonines teritorijas rezervuoti perspektyviniam verslui.

2.2.2. Žemės ūkis

Pasvalio rajone vyrauja derlingi priemolio ir molio dirvožemiai. Rajono žemės – vienos derlingiausių šalyje, todėl intensyviai naudojamos. Žemės ūkio naudmenos užima 96739 ha ir sudaro 75 proc. visos rajono teritorijos.

Šalyje ariama žemė sudaro 67,2 proc. naudojamų žemės ūkio naudmenų, o Pasvalio rajone – net 90,6 proc. Atitinkamai pievų ir natūralių ganyklų bei sodų ir uogynų dalis naudojamose žemės ūkio naudmenose Pasvalio rajone sudaro 7,9 proc. ir 1,5 proc. (šalyje – 31,4 proc. ir 1,4 proc.).

Pasvalio rajono žemės ūkio stiprybė yra derlingi dirvožemiai. Atsižvelgiant į šį veiksnį, rajono pasėlių struktūroje dominuoja grūdinių kultūrų plotai – 68,8 proc. visų pasėlių.

Pasvalio rajono teritorija dėl palankių gamtinių sąlygų yra daugiau įsavinta žemės ūkio veiklai ir turi didesnes plėtros perspektyvas. Pagal Lietuvos bendrąjį planą, agrarinių teritorijų tvarkymui šalyje teritoriškai diferencijuoti išskirtos 7 skirtingo agrarinio potencialo zonos. Pasvalio rajonas priskiriamas prie vidurio Lietuvos zonos. Šios zonos plotas 2426 km², teritorijos panaudojimas žemės ūkiui didelis, dirvožemiai nelabai jautrūs intensyviai žemės dirbimui, žemės našios, palankios sąlygos suformuoti stambius ūkininkų ir ūkio įmonių ūkius, tačiau kol kas ne visos žemės ūkio naudmenos išsaugomos ir gerinamos. Šioje teritorijoje vyrauja kviečių, cukrinių runkelių, linų, rapsų bei kitų javų auginimas, vyrauja pieno krypties galvijininkystė bei kiaulių auginimas. Pasvalio rajone kaip pagrindinė augalininkystės rūšis vyrauja kviečių auginimas, kaip pagalbinės – linų bei rapsų auginimas, vyrauja kiaulininkystė, pagalbinė gyvulininkystės ūkio šaka – pienininkystė.

Sąlygos racionaliam žemės naudojimui agrarinėse teritorijose pagerintos daugiausia kompleksinių melioracijos darbų dėka. Tai - sureguliuotas drėgmės režimas, sustambinti ir pritaikyti mechanizuotiems žemės ūkio darbams laukai, nutiesti pagrindiniai vietinės reikšmės keliai su tvirta danga.

Pasvalio rajono savivaldybė, vykdydama Lietuvos Respublikos vietos savivaldos, Melioracijos ir kitus įstatymus, įgyvendindama Lietuvos Respublikos Seimo 2000 metų birželio 13 d. nutarimu patvirtintą Žemės ūkio ir kaimo plėtros strategiją, rūpinasi, jog žemė, melioracijos, hidrotechnikos įrenginiai būtų ne tik tinkamai naudojami, prižiūrimi, išsaugoti, bet ir tobulinami, padidintas jų našumas, potencinės dirvų derlingumo didinimo galimybės.

SPRENDINIAI

Pasvalio rajone šlapių žemių fondas sudaro 101,98 tūkst. ha. Nusausintų žemių rajone yra 101,83 tūkst. ha, arba 99,8 proc. nuo šlapių žemių fondo, iš jos drenuotos 91,31 tūkst. ha. Nusausintos žemės ūkio naudmenys sudaro 88,06 tūkst. ha, iš jų naudojama žemės ūkio gamyboje 84,36 tūkst. ha, nenaudojama – 3,70 tūkst. ha. Tačiau rajone, 2006 m. duomenimis, apie 8,3 tūkst. ha (8256,9 ha) vandensmės yra techniniu ir agrotechniniu požiūriu blogos būklės, todėl šiose žemėse gaunamas mažas žemės ūkio kultūrų derlius arba visai jis negaunamas. Dėl rūgščių plotų sumažėja žemės ūkio kultūrų derlingumas, asiūklių šaknimis užauga drenažo linijos.

Pasvalio rajono bendrajame plane numatomi žemės naudojimo pokyčiai pagrįsti dabartinėmis žemės ūkio ir urbanistinės plėtros tendencijomis. Įvertinus galimą apleistų žemių su derlingais dirvožemiais įsavinimą žemės ūkio veiklai, mažiau palankių ūkininkauti žemių apsodinimą mišku, žemių perdavimą pagal poreikį urbanistinei plėtrai ir naudingųjų iškasenų eksploatavimui bei nustačius tikslesnius žemės apskaitos duomenis, prognozuojami šie pagrindinių žemės naudmenų pokyčiai iki 2017 metų (2.2 lentelė) Pasvalio rajone bei kitose Panevėžio apskrities savivaldybėse:

- žemės ūkio naudmenų plotas sumažės apie 5,6 tūkst. ha (5,9 proc.) ir sudarys apie 90 tūkst. ha;
- miškų plotas padidės apie 0,4 tūkst. ha (1,9 proc.) ir sudarys 21,2 tūkst. ha.

2.2 lentelė. Galimas žemės naudmenų plotų sumažėjimas Panevėžio apskrities savivaldybėse 2007 – 2017 m.

Nr.	Rodikliai	Rajonai					Iš viso apskrityje, tūkst. ha
		Biržų	Kupiškio	Panevėžio	Pasvalio	Rokiškio	
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Žemės ūkio naudmenų plotas 2006 m. sausio 1 d. (žemės ūkio paskirties žemėje, be sodininkų bendrijų sodų)	92,5	60,2	122,3	95,6	98,4	469,0
2.	Žemės ūkio naudmenų plotų pokyčiai :						
	1) dėl paskirties pakeitimo į kitą paskirtį	0,2	0,6	3,3	0,2	0,2	4,5
	2) dėl apsodinimo mišku	1,1	1,0	2,5	0,4	3,6	8,6
	3) dėl savaiminės apleistų žemių transformacijos į natūralias žemės naudmenas	5,2	3,6	6,5	5,0	9,6	29,9
	Iš viso:	6,5	5,2	12,3	5,6	13,4	43,0

Šaltinis: Panevėžio apskrities teritorijos generalinis planas

Įvykus žemės naudojimo pokyčiams, atitinkamai pakis ir žemės ūkio paskirties žemės, miškų ūkio paskirties žemės ir kitos paskirties žemės plotai. Tačiau žemės ūkio naudmenų ploto

SPRENDINIAI

sumažėjimas žymesnės įtakos žemės ūkio gamybos plėtrai neturės: likusiame plote bus sudarytos geresnės sąlygos intensyviai ūkinei veiklai, užtikrinant subalansuotą tręšimą organinėmis ir mineralinėmis trąšomis, taikant reikiamas agrotechnines priemones, dirvožemio savybes atitinkantį pasėlių struktūros optimizavimą.

2.2.2.1. Žemės ūkio specializacijos zonų sprendiniai

Žemės ūkio specializacijos zonų sprendiniai suformuluoti remiantis Panevėžio apskrities teritorijos generalinio plano sprendiniais.

Detalizuojant šalies teritorijos bendrojo plano sprendinius, išnagrinėta kartografinė projektavimo, tyrinėjimo ir statistinė medžiaga, apibūdinanti dirvožemių savybes, reljefą, žemės naudmenų sudėtį, gyvenamųjų vietovių išsidėstymą, kelių tinklą, saugomas teritorijas, žemės melioracinę būklę, žemės naudojimo intensyvumą. Taip pat įvertinti rajono teritorijos vystymo koncepcijoje numatomi teritorijos raidos aspektai, susiję su žemės naudmenų sudėčiai ar žemės ūkio gamybos intensyvumui turinčiais įtakos sprendiniais – ūkinės veiklos reguliavimu, gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros plėtra. Analizės pagrindu Pasvalio rajono teritorijoje suformuotos 4 žemės naudojimo (specializuotos žemės ūkio plėtos) zonos, kurios iš esmės atitinka Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane nustatytas zonas ir pozonius.

I. Priemiestinio ūkininkavimo zona. Šiai zonai priskirta atitinkamas funkcijas turinti zona prie perspektyvaus, gyventojų trauką turinčio miesto – Pasvalio. Zona skirta koncentruotos urbanizacijos, turizmo vystymui ir konversijai. Joje būtina pirmiausia rengti teritorijų planavimo dokumentus, apsprendžiančius infrastruktūros plėtrą, gyvenamosios, visuomeninės, pramoninės, komercinės paskirties statinių išdėstymui reikalingų žemės sklypų formavimą. Žemės ūkio gamybą šioje zonoje rekomenduojama specializuoti, pritaikant miesto gyventojų poreikiams (sodų ir uogynų įveisimas, daržininkystė, gėlininkystė, kalėdinių eglaičių auginimas, pienininkystė ir kt.). Atsižvelgiant į didėjančią gyventojų koncentraciją, rekomenduojamas tankus smulkių specializuotų intensyvios veiklos ūkių tinklas, derinant jų sodybų (ūkinių centrų) vietą ir planuojamas statybas su miestų plėtrą numatančiais bendraisiais ar specialiaisiais planais.

Šioje zonoje esantys miškai turėtų būti priskiriami rekreacinių miškų grupei. Naujų miškų įveisimas turėtų būti leidžiamas tik suformavus jų ribas pagal specialiuosius ir detaliuosius planus.

II. Prioritetinės augalininkystės specializacijos ūkių zona. Šiai zonai priskiriama Pasvalio rajono teritorija (išskyrus dalį Pasvalio, Pušaloto ir Pumpėnų seniūnijų).

Zonoje vyraujantis reljefas – stambiai banguotoji arba slėniuotoji lyguma. Vyraujantys dirvožemiai – giliai karbonatingi arba sekliai karbonatingi sekliai glėjiški rudžemiai, kurių granuliometrinė sudėtis – lengvi priemoliai, vietomis – vidutinio sunkumo ir sunkūs priemoliai.

SPRENDINIAI

Dėl vertingų dirvožemių (vidutinis našumo balas zonoje – apie 50) galimybės panaudoti ariamajai žemei (vienmečiams augalams) ir dėl rūgščių dirvų ši teritorija tinkamiausia naudoti pagal tradiciškai vystomą ūkių specializaciją. Tai – dirvai reiklų žemės ūkio augalų auginimas pardavimui (kviečiai, miežiai, cukriniai runkeliai, linai, rapsai) bei javų auginimas pašarinams grūdams (daugiausia kiaulininkystės poreikiams tenkinti). Pagalbinės gamybos šakos (kiaulininkystė, pienininkystė ir kt.) gali būti vystomos tik dėl sėjomainose būtinų auginti neprekinį žemės ūkio pasėlių ir ūkiuose išauginamų pašarų pagrindu.

Gamtinio karkaso teritorijose rekomenduojamas tausojamasis ir ekologinis ūkininkavimas, laikantis teisės aktais nustatytų žemės naudojimo ir teritorijos tvarkymo reikalavimų. Panaudojant šiuos dokumentus, turi būti nustatomi ir valdymo institucijų sprendimais įteisinami konkretūs žemės naudojimo ir teritorijos tvarkymo reglamentai.

Įvertinant našių dirvožemių apsaugos reikalavimus, visuose zonos žemės ūkio naudmenų plotuose rekomenduojama planuoti subalansuotą tręšimą organinėmis ir mineralinėmis trąšomis, pirmąjį apleistų žemių grąžinimą žemės ūkio veiklai ir reikiamą sausavimo sistemų rekonstrukciją. Planuojant žemės naudmenų sudėties pakeitimą, gamtinės įvairovės padidėjimas spėjamas būdais, kurie tik minimaliai sumažintų patogių mechanizuotam dirbimui nusaistytų žemės ūkio naudmenų plotus. Naujų teritorijų iš miškų ūkio paskirties žemės ir kitos paskirties žemės įsavinti žemės ūkio veiklai nenumatoma.

III. Mišrios specializacijos ūkių zona. Šiai zonai priskirtos likusios Pasvalio rajono, t.y. Pasvalio, Pušaloto ir Pumpėnų seniūnijų dalys.

Zonoje vyrauja karbonatingieji ir paprastieji sekliai glėjiški išplautžemiai, taip pat – sekliai glėjiški rudžemiai; įvairesnės reljefo formos, pažemėjimuose ir įlomėse daugiau pievų ir ganyklų. Rekomenduojamos ūkininkavimo sistemos susietos su geresniu dirvožemių panaudojimu laikant pievas ir ganyklas bei auginant daugiametes žoles. Dalis augalininkystės produkcijos turi būti skirta pieno – mėsos galvijininkystei, avininkystei bei kiaulininkystei vystyti. Vystytinos specializuotos augalininkystės šakos – rapsų, linų ir bulvių auginimas. Žemės ūkio produkcijos gamybos šakų proporcijas turėtų reglamentuoti kaimo plėtros žemėtvarkos projektai; juos tikslinga rengti kartu su ūkių verslo planais.

Zonoje esančiose gamtinio karkaso teritorijose rekomenduojamas detalesnis žemės naudojimo reglamentavimas pagal saugomų teritorijų planavimo dokumentus arba kaimo plėtros žemėtvarkos projektus. Rengiami dokumentai turėtų įvertinti:

1. Rekomenduojamą ekologinę įvairovę užtikrinančių žemės naudmenų sudėtį. Jeigu ekologinė įvairovė nepakankama, leistinas didesnis esamos padėties keitimas: miškų ir laukų bei vandens telkinių apsauginių želdinių įveisimas, tvenkinių įrengimas, daugiamečių žolynų užimtų plotų išdėstymo įvairovės didinimas.

SPRENDINIAI

2. Rekomenduojamas žemdirbystės sistemos. Gamtinio karkaso teritorijose rekomenduojama vystyti tik tausojamąjį arba ekologinį ūkininkavimą.

Ekologinė žemdirbystė Pasvalio rajone silpnai išvystyta. 1993 m. Šiaurės Lietuvos karstiniame regione buvo pradėta įgyvendinti programa požeminiams vandenims nuo užterštumo apsaugoti ir ekologiškai žemdirbystei vystyti. Vėl „Ekoagros“ duomenimis (2006 m. sertifikavimo katalogas), Pasvalio rajone ekologiniu arba integruotu ūkininkavimu užsiima 32 ūkininkai (turi 979,1 ha žemės), iš kurių tik 5 (49,64 ha) turi ekologinio ūkio sertifikatą, 18 (549,52 ha) priskirti pereinamojo laikotarpio ūkiams (ekologinis ūkininkavimas gali būti pripažintas atlikus visus numatytus pereinamojo laikotarpio darbus), dar 8 (379,94 ha) ūkiai priskirtini tiek sertifikuotiems ekologiniams, tiek pereinamojo laikotarpio ūkiams (priklausomai nuo specializacijos). Pasėlių plotai sudaro vos po keletą hektarų, šiek tiek daugiau auginama daržovių. Silpnai išvystyta švaraus ūkininkavimo reklama ir agitacija. Vyrauja nuomonė, kad derlingose žemėse ekologinis ūkininkavimas nenaudingas.

IV. Karstinio regiono zona. Karstiniai reiškiniai išplitę visame rajone, išskyrus vakarinę ir šiaurės vakarinę jos dalį. Intensyvaus karsto zona užima 9,3 tūkst. ha, šios zonos apsauginis rajonas – 69,4 tūkst. ha. Rajone priskaičiuota apie 2000 paviršinių karstinių formų, deja išlikusių labai nedaug. Intensyvaus sukarstėjimo zona apima didžiąją dalį Pasvalio apylinkių seniūnijos ir žymiai mažesnę dalį Krinčino seniūnijos. Šiose teritorijose ribojama ūkinė veikla, todėl žemdirbiams turėtų būti mokamos kompensacijos ir vystoma ekologinė žemdirbystė.

2.2.2.2. Žemės ūkio gamybos plėtros perspektyvos

Pasvalio rajono mastu bendra žemės ūkio gamybos kryptis išlieka intensyvus ūkininkavimas, kur pagrindinės specializuotos gamybos šakos duoda apie 3,9 proc. šalies bei 28 apskrities augalininkystės produkcijos (grūdinių augalų pasėliai, rapsų pasėliai), o gyvulininkystės produkcija (kiaulės, galvijai) - apie 3,9 proc. atitinkamų šalies bei 27 proc. apskrities apimčių. Numatoma, jog šių žemės ūkio šakų intensyvinimas turėtų kuo geriau atitikti žemės ūkio augalų auginimui tinkamiausius dirvožemius, kitas gamtines sąlygas ir aplinkosauginius reikalavimus. Bendrojo plano įgyvendinimo perspektyvoje (per 10 metų) siektinos tendencijos – išlaikyti esamas proporcijas nuo šalies vidurkio, taip pat santykinai daugiau padidinti grūdinių augalų ir rapsų plotus (2.3 lentelė).

SPRENDINIAI

2.3 lentelė. Žemės ūkio gamybos plėtros tendencijos

Eil. Nr.	Rodikliai	Metai	Lietuvoje	Pasvalio rajone		Numatomi pokyčiai
				apimtis	proc. nuo šalies rodiklių	
I. Žemės ūkio naudmenos, tūkst. ha						
1.	Žemės ūkio naudmenos	2005	3482,9	96,7	2,7	Iki 2017 m. sumažės iki 90 tūkst. ha
II. Žemės ūkio augalų plotai, tūkst. ha						
1.	Grūdiniai augalai	1995	1053,0	43,9	4,2	Padidinti iki 6 - 8 proc.
		2005	991,9	49,6	5	
2.	Linai	1995	13,2	1,5	11,4	Sumažinti iki 2 proc.
		2005	4,3	0,1	2,3	
3.	Rapsai	1995	13,9	1,2	8,6	Padidinti iki 8 proc.
		2005	109,4	6,6	6	
4.	Cukriniai runkeliai pramonei	1995	24,3	0,31	1,3	Išlaikyti 0,5 proc. lygį
		2005	21,0	0,08	0,4	
5.	Bulvės	1995	124,5	1,2	0,9	Sumažinti iki 8 proc.
		2005	74,0	9	12	
6.	Lauko daržovės	1995	25,8	0,3	1,2	Išlaikyti 2 proc. lygį
		2005	20,7	0,39	1,9	
7.	Daugiametės žolės	1995	352,2	24,2	6,8	Sumažinti iki 2 proc.
		2005	416,2	11,9	2,8	
9.	Sodai ir uogynai	2005	38,6	1,2	3,1	Išlaikyti 1,2 – 1,3 proc. lygį
10.	Pievos ir ganyklos	2005	890,7	6,7	0,8	Išlaikyti gyvulininkystės plėtrai reikiamą plotą
III. Gyvulių skaičius, tūkst.						
1.	Galvijai	1995	1152,4	44,5	3,9	Sumažinti iki 2 – 3 proc.
		2005	792,0	21,3	2,7	
	Iš jų karvės	1995	614,9	21,2	3,4	Sumažinti iki 2 - 3 proc.
		2005	433,9	12,0	2,8	
2.	Kiaulės	1995	1259,8	72,8	5,7	Išlaikyti 4-4,5 proc. lygį
		2005	1073,3	45,7	4,3	
3.	Avys ir ožkos	1995	52,4	1,4	2,6	Išlaikyti 2 - 3 proc. lygį
		2005	49,1	1,1	2,2	

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2.2.2.4. Žemės naudojimo struktūros optimizavimas ir sprendinių realizavimas

Pasvalio rajono savivaldybės žemės ūkio koncepcijos vystymo pagrindas – tinkamai išnaudoti žemės ūkio resursus, skatinant jo konkurencingumą bei modernizavimą. Pagrindinis žemės ūkio vystymo tikslas – tolygi subalansuota žemės ūkio ir kaimo plėtra su modernia gamybine ir socialine infrastruktūra, teikianti kaimo gyventojams palankias verslo, darbo, buitines sąlygas, leidžianti geriau išnaudoti turimas galimybes. Kiti tikslai:

- 1) konsoliduota žemėnauda;
- 2) modernus, taikantis pažangias technologijas, konkurencingas žemės ūkis;
- 3) ekonomiškai ir ekologiškai subalansuota ūkinė veikla.

Šie tikslai atitinka Lietuvos Respublikos Seimo 2000 m. birželio 13 d. nutarimu Nr. VIII-1728 patvirtintą Žemės ūkio ir kaimo plėtros strategiją.

Lietuvos nacionalinė kaimo plėtros strategija numato:

- 1) sustiprinti žemės ir miškų ūkio sektoriaus konkurencingumą, teikiant paramą pertvarkymo, plėtros ir naujovių diegimo procesams;
- 2) padidinti aplinkos ir kraštovaizdžio vertę, teikiant paramą ekologiškiems žemėtvarkos metodams;
- 3) pagerinti gyvenimo kokybę kaimo vietovėse ir skatinti įvairesnę ūkinę veiklą.

Bendrieji Nacionalinės kaimo plėtros strategijos tikslai – užtikrinti augimą, didinant žemės ir maisto bei miškų ūkio konkurencingumą, sukuriant galimybes ekonominės veiklos kaime įvairinimui ir gyvenimo kokybės gerinimui, tuo pačiu puoselėjant esamas gamtines, žmogiškąsias ir kitas vertybes, mažinant skirtumus tarp miesto ir kaimo bei tarp atskirų regionų. Siekiama, kad nacionalinio biudžeto ir ES fondų parama duotų tokių teigiamų rezultatų:

- 1) bus suformuoti stambesni prekiniai ūkiai, kuriuose bus taikomi modernūs ūkininkavimo metodai, diegiamos inovacijos, išaugs darbo našumas;
- 2) modernizuojant perdirbimą ir diegiant inovacijas padidės žemės ūkio produktų pridėtinė vertė, o tai užtikrins produktų konkurencingumą vietinėje ir ES rinkose;
- 3) žemės sklypų konsolidacija leis pagerinti ūkių žemėvaldų kompaktiškumą;
- 4) bus atlikta reikiama melioracijos sistemų rekonstrukcija ir remontas, pagerės inžinerinės infrastruktūros (kelių, vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų) būklė, žemės melioracinė būklė ir dirvožemių biocheminės savybės, bus remontuojamos ir rekonstruojamos drenažo sistemos naudojamose žemės ūkio naudmenose, suremontuoti ir rekonstruoti tiltai ir pralaidos, esančios magistraliniuose bendro naudojimo grioviuose;

SPRENDINIAI

- 5) bus daugiau remiamas ekologinis ir tausojamasis ūkininkavimas, kuris geriau atitiks aplinkos apsaugos reikalavimus, plečiama ekologinių produktų gamyba, kuri leis gaminti kokybiškus maisto produktus;
- 6) bus išsaugotos ir tinkamai tvarkomos natūralios ar sąlyginai natūralios pievos ir šlapžemės, padidės Natura 2000 teritorijos žemės ūkio ir miškų ūkio paskirties žemėje. Šiose teritorijose bus didinami pievų ir kiti ekstensyviai naudojami plotai, suderinant ūkininkavimą su aplinkosaugos reikalavimais;
- 7) bus sumažinta neigiama žemės ūkio įtaka aplinkai: geriau apsaugoti nuo taršos žemės ūkio gamybos atliekomis vandenys, sumažinta dirvožemių erozija;
- 8) bus didinamas Pasvalio rajono miškingumas. Nederlingas ir apleistas žemes apsodinus mišku šalies miškingumas iki 2020 metų vidutiniškai Lietuvoje padidės 3 procentais. Miškų plotų padidinimas leis įgyvendinti su dujų emisijos sumažinimu priimtus Lietuvos tarptautinius įsipareigojimus;
- 9) bus padidintas privataus miškų ūkio konkurencingumas, pagerinta jų infrastruktūra;
- 10) bus išauginama pakankamai žaliavos biokuro gamybos plėtojimui, bus siekiama įdiegti rapsų perdirbimą Pasvalio rajone;
- 11) kaime bus plėtojamos alternatyvios ir netradicinės veiklos (skatinama bitininkystė, uogininkystės ir sodininkystės ūkių kūrimasis, vaistažolių, sodinukų auginimas), keliami kaimo gyventojų alternatyvios veiklos ir miškininkystės profesiniai įgūdžiai.

Nacionalinės kaimo plėtros 2007–2013 metų strategijos pagrindinių krypčių įgyvendinimui numatytos priemonės, susijusios su Pasvalio rajono bendrojo plano sprendiniais, turėtų būti diferencijuojamos priklausomai nuo konkrečių vietovių probleminių situacijų (socialinės ir bendrosios ekonominės plėtros, žemės ūkio plėtros, gamtosaugos ir kt.).

2.2.2.5. Įgyvendinimo prioritetai

Numatomi pagrindiniai prioritetai žemės ūkio paskirties teritorijų tvarkymui:

1. Užtikrinti intensyvų ūkininkavimą geros ūkinės vertės žemėse, grąžinant žemės ūkio veiklai apleistas ir dirvonuojančias žemes. Ariamoje žemėje įrengtų pievų ir ganyklų plotai turi būti ne didesni, nei yra poreikis aprūpinti laikomus gyvulius žaliaisiais ir stambiaisiais pašarais.
2. Į gamtinį karkasą įeinančiose ekologiškai jautriose teritorijose teikti prioritetą ir paramą ekologinio ir tausojamojo ūkininkavimo sistemas diegiantiems ūkiams.
3. Sudaryti ekonomines sąlygas konkurencingų ūkių plėtrai ir jų žemėvaldų stambėjimui. Rengti žemėtvarkos planavimo dokumentus, numatančius valstybinės žemės pardavimą šiems ūkiams bei žemės konsolidavimą.

SPRENDINIAI

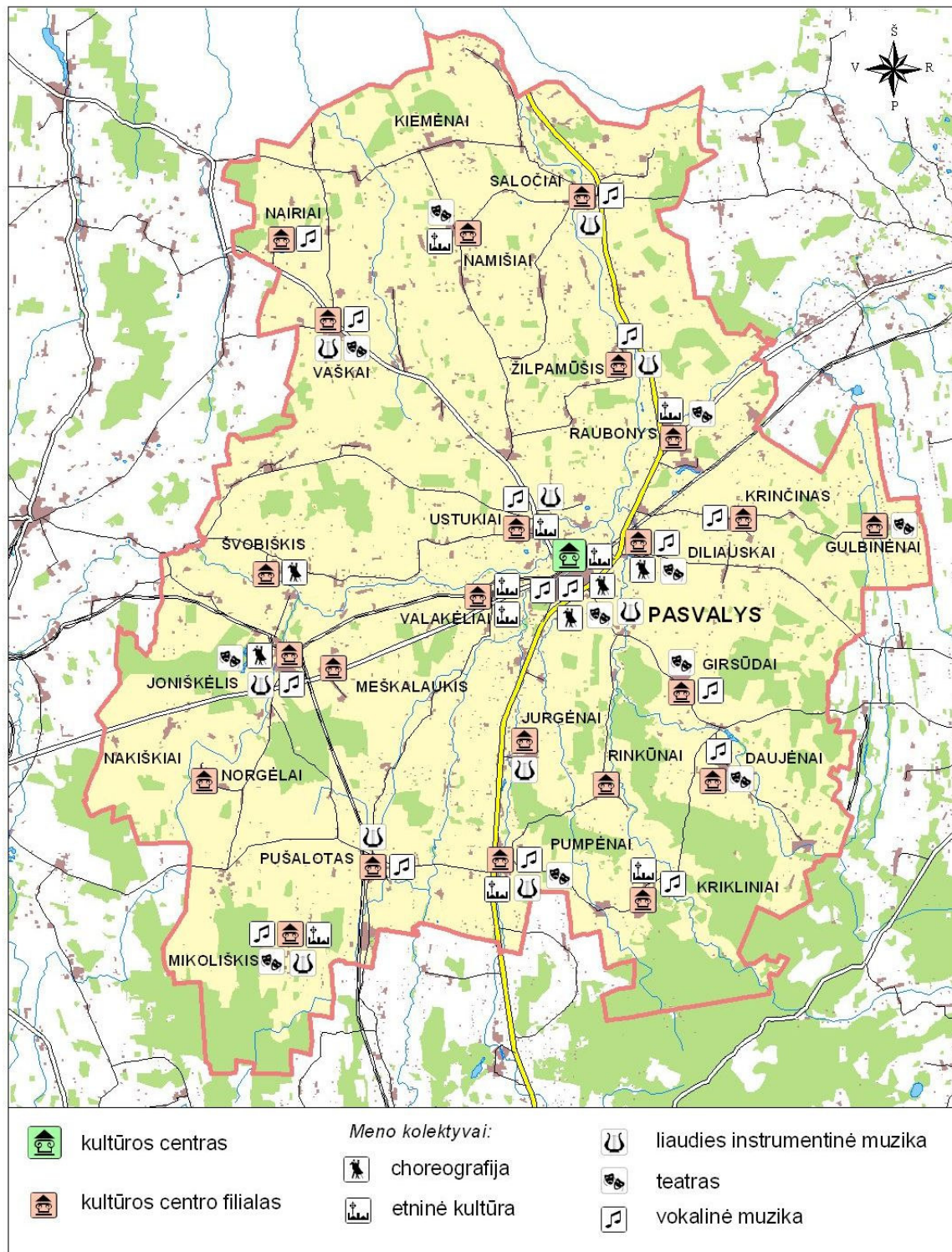
4. Racionaliai naudoti ir tausoti žemės ūkio naudmenas, laiku atlikti sausinimo sistemų rekonstrukciją ir remontą.
5. Pasiiekti šiuos prioritetinių žemės ūkio gamybos šakų rodiklius rajono teritorijoje:
 - prekybei produkcijai auginamų pasėlių plotai (proc. nuo bendro jų ploto Lietuvoje): grūdiniai augalai – 6 - 8; rapsai – 8; gyvulių skaičius (proc. nuo bendro jų skaičiaus Lietuvoje): karvės – 2-3; kiaulės – 4-4,5, avys, ožkos – 2-3.

2.2.3. Socialinė infrastruktūra**2.2.3.1. Kultūra**

Pasvalio rajone 2005 m. pabaigoje buvo Pasvalio kultūros namai su 23 filialais kaimuose, 185 mėgėjų meno kolektyvai (1.642 nariai), Pasvalio krašto muziejus, turintis vieną skyrių (Pasvalio krašto muziejaus skyrius – Eugenijaus ir Leonardo Matuzevičių memorialinis muziejus) Krinčine, Pasvalio Mariaus Katiliškio viešoji biblioteka, Joniškėlio miesto biblioteka, 32 kaimo filialai ir mobilioji biblioteka, aptarnaujanti atokių kaimų, kurie nutolę nuo stacionarių bibliotekų 7-12 km, gyventojus.

Pasvalio rajono kultūrinio gyvenimo didelis intensyvumas – viena rajono stiprybių. Čia aktyviai reiškiasi kultūros centrai, mėgėjų meno kolektyvai – jų yra, palyginti, daug, į kolektyvų veiklą įtraukti, palyginti, daug gyventojų. Aktyvi bibliotekos bei joje dirbančių darbuotojų veikla padeda sėkmingai plėtoti naujas modernias bibliotekos funkcijas (be skaitymo). Dėl šios priežasties bei atsižvelgiant į rajono teritorijos demografinius-ekonominius veiksnius, siūloma nekeisti teritorinio kultūros įstaigų išsidėstymo, atitinkamai nemažinant ir nedidinant kultūros įstaigų (objektų) skaičiaus (2.1 pav.). Plėtros veiksmai turėtų apimti esamos infrastruktūros išlaikymą ir nuolatinį jos gerinimą bei stiprinimą.

SPRENDINIAI

2.1 pav. Pasvalio rajono kultūros centrų ir mėgėjų meno kolektyvų išsidėstymas

Šaltinis: Aplinkos apsaugos agentūra, sudaryta remiantis rengėjų grupės pasiūlymais

Kasmet savivaldybė ruošia kultūros plėtros programą, kuri yra tęstinė ir užtikrina Pasvalio krašto etninių, materialinių ir dvasinių vertybių kaupimą, saugojimą, populiarinimą bei turizmo išteklių propagavimą, sudaro sąlygas nacionalinės ir regioninės kultūros plėtrai ir

SPRENDINIAI

sklaidai, laisvai visuomenės raiškai ir dalyvavimui kultūros veikloje. Tačiau didžioji dalis rajone veikiančių kultūros centro filialų yra prastos materialinės būklės. Beveik visiems kultūros namams reikalingas kapitalinis remontas.

Kapitalinio remonto poreikis buvo nustatytas pagal 3 pagrindinius požymius:

- 1) stogo, langų ir durų nepakankamas sandarumas;
- 2) šildymo sistemos nepakankamas efektyvumas (pvz., nešildomos patalpos, dalis patalpų nešildoma);
- 3) sanitarinių mazgų atitikimas higienos reikalavimams.

Atitinkamai kultūros centras ir jo filialai buvo suskirstyti į 3 kategorijas pagal kapitalinio remonto poreikį (2.4 lentelė).

2.4 lentelė. Kultūros objektų kategorijos

	Trumpas aprašymas	Priskirtinos įstaigos
I kategorija	Pagal visus 3 požymius identifikuota trūkumų, visų pirma būtinas energiją taupančių priemonių diegimas	Girsūdų, Gulbinėnų, Jurgėnų, Kriklinių, Krinčino, Meškalaudio, Mikoliškio, Rinkūnų, Ustukių, Valakėlių, Vaškų, Žilpamūšio filialai
II kategorija	Identifikuotos problemos pagal 1-2 požymius. Dėl dalinai atliktų darbų kapitalinis remontas galėtų būti atidėtas kuriam laikui, tačiau jo poreikis išlieka	Pasvalio kultūros centras, Daujėnų, Joniškėlio, Nairių, Namišių, Norgėlių, Raubonių, Švobiškio filialai
III kategorija	Nėra identifikuotų problemų	Diliauskų, Pušaloto, Saločių filialai, rekonstruojamas Pumpėnų filialas

Kultūros centre ir jo filialuose taip pat trūksta lėšų garso, muzikos, šviesos aparatūrai įsigyti.

Pasvalio kultūros namų rekonstrukcija yra numatyta Kultūros centrų modernizavimo 2007–2020 metų programoje (patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugpjūčio 4 d. nutarimu Nr. 785). Rekonstrukcijai numatoma skirti 7897 tūkst. Lt, iš jų 966 tūkst. Lt materialinei bazei (baldams, inventoriui, apšvietimo, garso ir scenos įrangai) atnaujinti.

Apie 15 proc. bibliotekų yra per siaurose patalpose, tačiau jų tinklas aptarnauja visą rajono teritoriją, bibliotekos paslaugomis gali vienodai naudotis visi Pasvalio rajono gyventojai. Siekiant palaikyti bibliotekos plėtrą ir užtikrinti aukštą gyventojų kultūrinių poreikių tenkinimo lygį, tikslinga:

- ❑ išlaikyti esamą bibliotekų tinklą, stiprinant infrastruktūrą, praturtinant bibliotekų skaitymo fondus;

SPRENDINIAI

- ❑ pratęsti bendradarbiavimą su Mokesčių inspekcija, Darbo birža, kultūros centrais, bendrojo lavinimo mokyklų bibliotekomis, siekiant įgyvendinti kompleksines kultūros plėtros, informavimo, aptarnavimo programas ir kitas priemones;
- ❑ vykdyti bibliotekos kompiuterizavimą (ne visos bibliotekos yra kompiuterizuotos ar turi Interneto prieigos taškus) ir diegti priemones, nukreiptas į bibliotekos informavimo ir virtualių paslaugų teikėjo vaidmens stiprinimą.

2.2.3.2. Asmens sveikatos priežiūra

Pasvalio savivaldybėje gyventojų pirminę asmens sveikatos priežiūrą 2005 m. vykdė viena viešoji įstaiga – Pasvalio pirminės asmens sveikatos priežiūros centras (toliau – Pasvalio PASPC), apjungiantis 33 struktūrinius padalinius: 2 poliklinikas, greitąją medicinos pagalbą (GMP), Pasvalio psichikos sveikatos centrą (PSC), 6 ambulatorijas, 20 kaimo medicinos punktų, 2 bendrosios praktikos gydytojo kabinetus, Joniškėlio slaugos ir palaikomojo gydymo ligoninę. Antrinės sveikatos priežiūros paslaugas Pasvalio rajone teikia VšĮ Pasvalio ligoninė.

Privačių asmens sveikatos priežiūros įstaigų Pasvalio rajone yra 3, iš kurių tik vienas bendrosios praktikos gydytojo kabinetas. Privačios asmens sveikatos priežiūros įstaigos Pasvalio rajono savivaldybėje 2005 m. duomenimis aptarnavo apie 1-2 proc. visų Pasvalio rajono gyventojų (pagal prisirašiusių gyventojų skaičių). Antrojo sveikatos priežiūros restruktūrizavimo etapo metu, plėtojant ir artinant prie gyventojų pirminę sveikatos priežiūrą, siekiama, kad iki 2008 metų pabaigos ne mažiau kaip 60 procentų pirminės sveikatos priežiūros paslaugų teiktų privačiai dirbantys šeimos gydytojai, sudarantys su teritorinėmis ligonių kasomis teikiamų paslaugų apmokėjimo Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšomis sutartis. Vertinant tą faktą, kad privatus sveikatos priežiūros sektorius dažniausiai kuriamas ir plėtojamas miestuose, o Pasvalio rajono urbanizacijos lygis nėra pakankamas, privataus sveikatos priežiūros sėkmingam plėtojimui, bus siekiama esamą lygį didinti iki 7 proc. artimiausiais 5 metais, vėliau didinant šį rodiklį bendrosios rajono plėtros ir vystymo pagrindais.

Pagal šią strategiją taip numatoma plačiai paplitusias ligas gydyti arčiau gyventojų esančiose sveikatos įstaigose, plėtoti ambulatorinės rehabilitacijos, dienos stacionaro ir dienos chirurgijos paslaugas, siekti, kad iki 2008 metų ne mažiau 80 proc. slaugos ir ilgalaikio palaikomojo gydymo paslaugų būtų teikiama bendrojo pobūdžio ligoninėse. Atitinkamai turėtų būti reorganizuojamas Pasvalio PASPC padalinys – Joniškėlio slaugos ir palaikomojo gydymo ligoninė, dalį lovų perkeltant į VšĮ Pasvalio ligoninę. Siekiant didinti ambulatorinės priežiūros paslaugų prieinamumą, Pasvalio rajone tikslinga steigti ir plėtoti dienos centrų tinklą, kuris apjungtų sveikatos priežiūros ir socialines paslaugas (dienos priežiūra, maitinimas, socialinė pagalba namuose). Tai ypač aktualu Pasvalio miesto, Pasvalio apylinkių, Joniškėlio apylinkių,

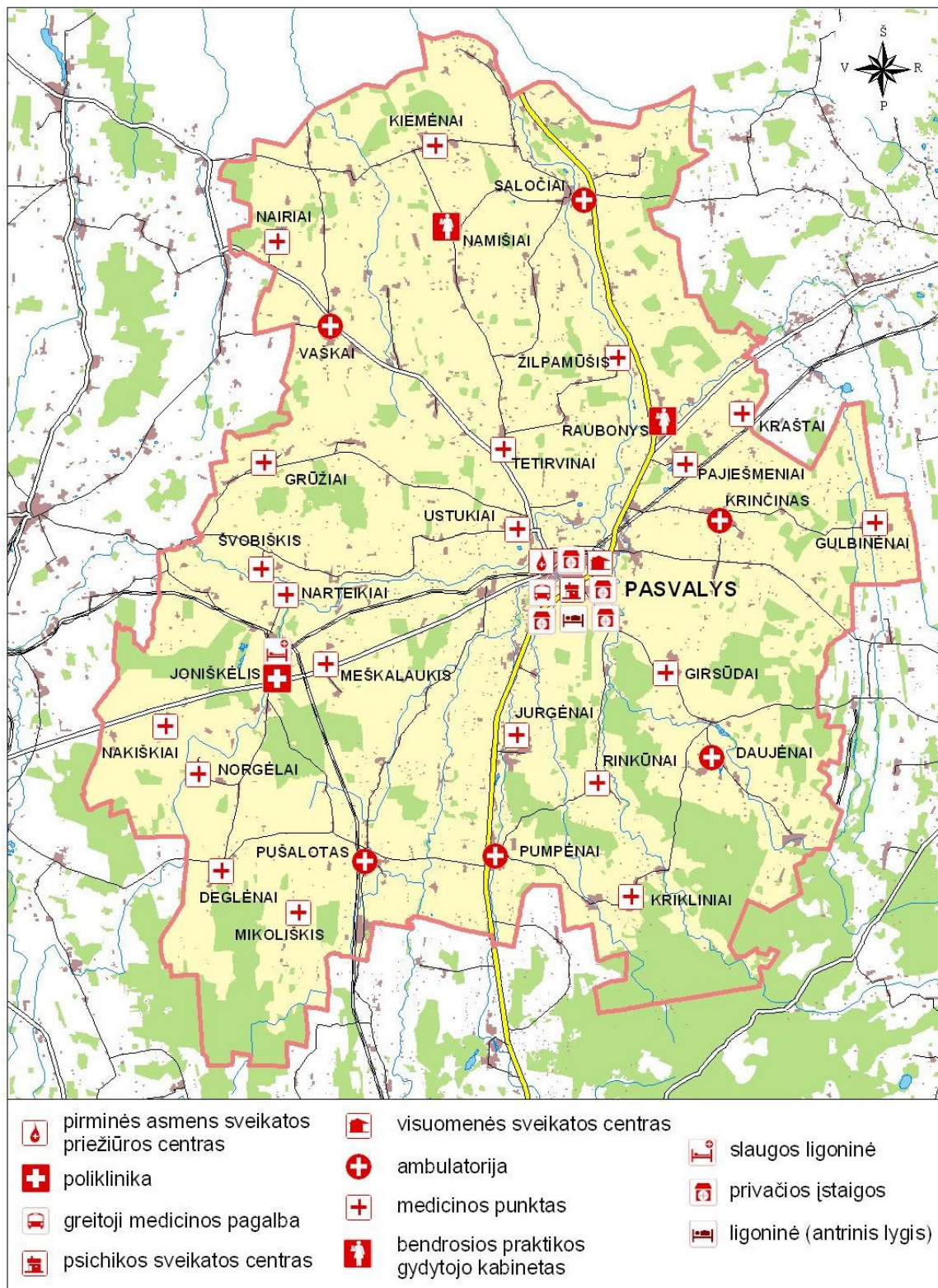
SPRENDINIAI

Saločių, Vaškų ir Pumpėnų seniūnijoms, kur pastebimos ryškesnės gyventojų senėjimo tendencijos, didesnis žmonių su negalia (ypač – virš 80 metų, vienišų) skaičiaus augimas. Taip pat Pasvalio rajone siūloma gerinti greitosios medicinos pagalbos paslaugų teikimo kokybę ir operatyvumą, stiprinti VšĮ Pasvalio pirminės asmens sveikatos priežiūros centro infrastruktūrą, gerinti paslaugų kokybę ir prieinamumą: tęsiant medicinos punktų modernizavimo projektus, įsigyjant papildomos modernios medicinos įrangos, atnaujinant GMP automobilių parką, įrengiant pandusus, pritaikant patalpas neįgaliesiems ir kt.

Dienos stacionaro ir chirurgijos paslaugų plėtrai įsteigti 8 dienos stacionaro ir 8 dienos chirurgijos lovas, renovuoti pooperacinį bloką, įsigyti medicininės įrangos. Plėtoti skubios pagalbos skyriaus infrastruktūrą, steigti stebėjimo lovas, įsigyjant medicininės įrangos. VšĮ Pasvalio ligoninėje plėtoti ambulatorines reabilitacijos paslaugas, renovuojant ambulatorinės reabilitacijos skyrių, įsigyjant įrangos. Didinant GMP paslaugų kokybę, rekomenduojama stiprinti silpną ir nepakankamą materialinę bazę; reikia keisti senus nusidėvėjusius automobilius, įsigyti papildomos modernios medicininės įrangos.

Siūloma Pušaloto ambulatoriją perkelti į sveikatos priežiūros paslaugoms pritaikytas patalpas. Sveikatos priežiūros paslaugų infrastruktūros plėtos teritorinis išsidėstymas pateiktas 2.2 pav.

SPRENDINIAI

2.2 pav. Pasvalio rajono sveikatos priežiūros įstaigų išsidėstymas

Šaltinis: Aplinkos apsaugos agentūra, sudaryta remiantis rengėjų grupės pasiūlymais

Rajono lygmeniu asmens sveikatos priežiūros infrastruktūros plėtojimas bus glaudžiai susietas su pasiūlymais numatytais Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijos 2007–2013 metų Sanglaudos skatinimo veiksmų programoje.

Sanglaudos skatinimo veiksmų programos investicijos telksis į šias apibrėžtas sritis:

- 1) sergamumo ir mirtingumo nuo širdies ir kraujagyslių ligų mažinimas;
- 2) ankstyva onkologinių susirgimų diagnostika ir visavertis gydymas;
- 3) mirtingumo ir neįgalumo nuo traumų ir kitų išorinių mirties priežasčių mažinimas;
- 4) psichikos sveikatos priežiūros paslaugų infrastruktūros optimizavimas;
- 5) sveikatos priežiūros sistemos reformos tęstinumas, sveikatos priežiūros infrastruktūros optimizavimas.

Bus aktyviai investuojama į sveikatinimo veiklos tobulinimą bei geresnės kokybės ir labiau prieinamas sveikatos priežiūros paslaugas.

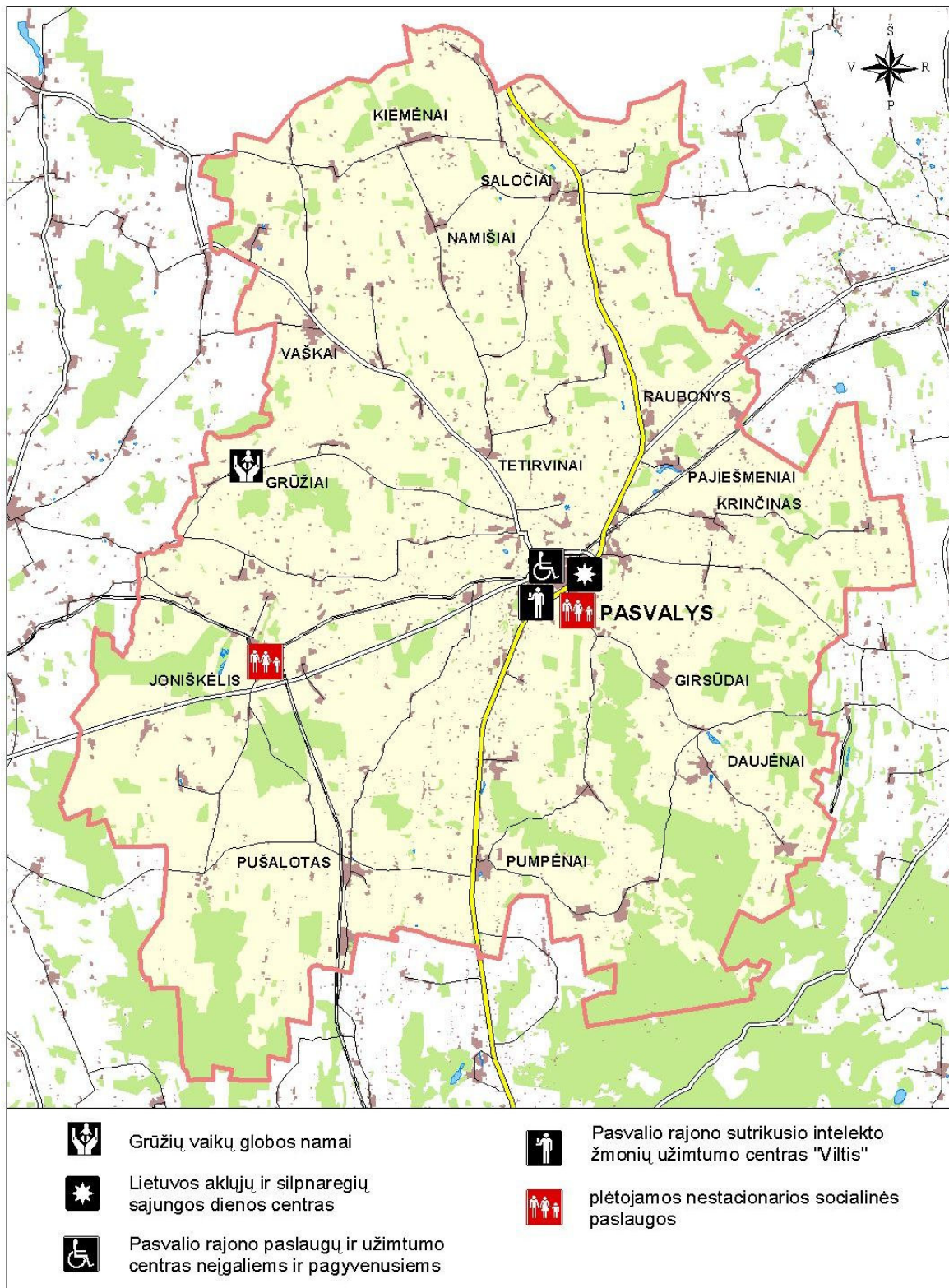
2.2.3.3. Socialinės paslaugos

Pasvalio rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos ir sveikatos skyrius, įgyvendindamas socialinę politiką, vykdo socialinių paslaugų įstaigų esamo tinklo priežiūrą, rūpinasi jo plėtra. Bendrosios ir specialiosios socialinės paslaugos rajono pensininkams ir neįgaliesiems gyventojams teikiamos Pasvalio rajono paslaugų ir užimtumo centre pagyvenusiems ir neįgaliesiems, dienos užimtumo paslaugas sutrikusio intelekto jaunuoliams teikia centras „Viltis“. Šiame centre teikiamos ugdymo, reabilitacijos, darbo terapijos, užimtumo, laisvalaikio organizavimo, maitinimo, nakvynės paslaugos. Socialines paslaugas akliems ir silpnaregiams teikia Aklujų ir silpnaregių dienos centras, tėvų globos netekę vaikai apgyvendinami Gruzdžių vaikų globos namuose.

Tiek Europos, tiek Lietuvos strateginiuose dokumentuose numatoma nestacionarių socialinių paslaugų plėtra. Socialinių paslaugų infrastruktūros plėtojimas bus glaudžiai susietas su pasiūlymais numatytais Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijos 2007–2013 metų Sanglaudos skatinimo veiksmų programos projekte.

Nestacionarių socialinių paslaugų tinklo plėtra padėtų optimizuoti šiuo metu veikiančio socialinių paslaugų tinklo struktūrą, sumažinti stacionarių paslaugų dalį. Todėl dalis stacionarių paslaugų įstaigų (pensionatų, globos namų ir pan.) bus reorganizuojama į nestacionarias.

Pasvalyje siūloma įsteigti dienos užimtumo centrą pagyvenusiems ir neįgaliesiems, socialinių paslaugų centrą socialinės rizikos asmenims, Kartų namus Joniškėlyje. Kartu su Pasvalio pirminės sveikatos priežiūros centru steigti savarankiško gyvenimo namus proto negalios žmonėms, socialiai pažeidžiamų žmonių visuomeninių organizacijų centrą (2.3 pav.).

2.3 pav. Pasvalio rajono socialines paslaugas teikiančių įstaigų tinklo išsidėstymas

Šaltinis: Aplinkos apsaugos agentūra, sudaryta remiantis rengėjų grupės pasiūlymais

SPRENDINIAI

2.2.3.4. Švietimas

Pagrindiniai Lietuvos švietimo siekiai apibrėžti valstybės švietimo strategijos 2003–2012 m. nuostatuose ir Švietimo įstatyme.

Pasvalio rajono savivaldybės mokyklų tinklo pertvarkos būtinumas aptariamas Pasvalio rajono savivaldybės švietimo strategijos 2004–2012 metų nuostatuose bei Pasvalio rajono savivaldybės mokyklų tinklo pertvarkos 2004–2012 metais bendrajame plane.

Pasvalio rajono savivaldybės ir visuomenės pastangomis per 2004–2012 metus įgyvendinami šie pagrindiniai švietimo plėtotės siekiai:

1. Užtikrinamas švietimo plėtotės efektyvumas ir darna:

1.1. įdiegiama atsakingo valdymo sistema, pagrįsta periodiška visų švietimo lygių būklės analize, į švietimo tobulinimą orientuota vadybos kultūra, visuomenės informavimu ir dalyvavimu;

1.2. švietimo finansavimas ir išteklių naudojimas reformuojamas taip, kad padėtų rajono švietimo įstaigoms geriau prisitaikyti prie laisvos rinkos ir užtikrintų geresnį švietimo prieinamumą bei kokybę;

1.3. sukuriami lanksti ir atvira švietimo struktūra;

1.4. sukuriamas efektyvumo, prieinamumo ir kokybės reikalavimus atitinkantis savivaldybės mokyklų tinklas;

1.5. užtikrinamas kokybiškas mokinių vežiojimas į mokyklas;

1.6. pasirūpinama naujomis darbo vietomis ir galimybėmis įgyti naujų kvalifikacijų;

1.7. mokyklos atveriamos darbo rinkai, išplėtojamoms socialinės ir kultūrinės mokyklų funkcijos ir taip stiprinamas švietimo ir gyvenimo praktikos ryšys.

2. Užtikrinamas švietimo plėtotės prieinamumas, tęstinumas ir socialinis teisingumas:

2.1. laiduojamos lygios mokymosi starto galimybės;

2.2. sukuriami šeimų pedagoginio informavimo ir konsultavimo sistema;

2.3. išplečiamos ikimokyklinio ugdymo paslaugos; ikimokyklinis ugdymas visų pirma atveriamas socialinę atskirtį patiriantiems ir socialinės rizikos šeimų vaikams;

2.4. sukuriami ir išplėtojami visuotinio priešmokyklinio ugdymo sistema;

2.5. pradedama teikti kryptinga pedagoginė, kultūrinė parama visoms vaikų auginančioms socialinės rizikos šeimoms;

2.6. užtikrinamos socialiai teisingos mokymosi sąlygos;

2.7. sudaromos sąlygos mokytis visą gyvenimą.

3. Užtikrinama švietimo plėtotės kokybė:

3.1. atnaujinamas ir su naujomis asmens kompetencijomis susiejamas švietimo turinys;

SPRENDINIAI

3.2. atnaujinamas mokytojų darbas;

3.3. modernizuojami švietimo tyrimai ir vertinimas;

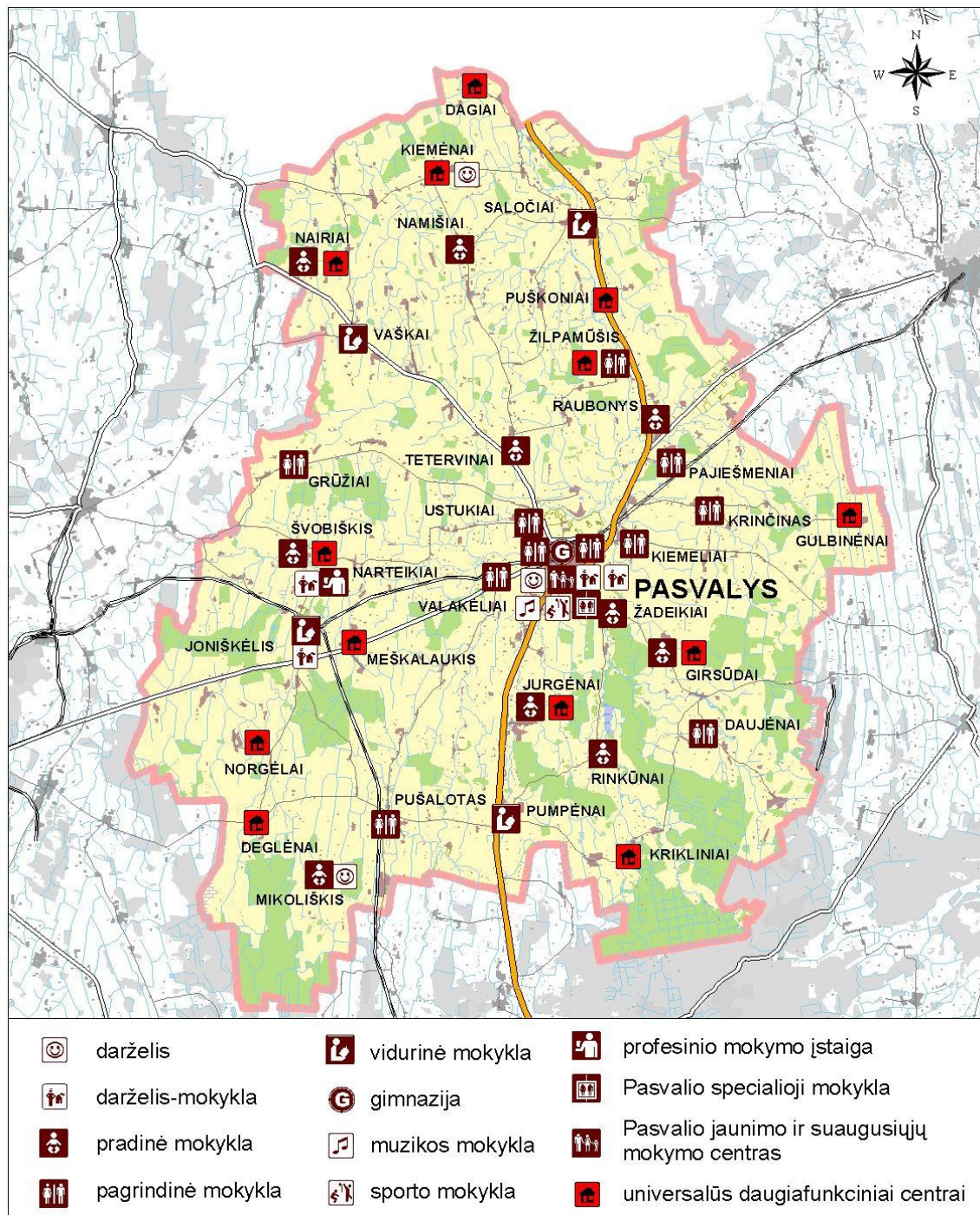
3.4. modernizuojamas bendrasis lavinimas, atnaujinamos mokyklos ir pagerinamas jų aprūpinimas.

Bendrojo lavinimo paslaugas Pasvalio rajone teikia 15 mokyklų (neįskaitant atskirų skyrių seniūnijose). Remiantis Pasvalio rajono savivaldybės administracijos pateiktais duomenimis, rajono bendrojo lavinimo mokyklų tinklas nėra optimalus – pastebimas didelis atotrūkis tarp miesto ir kaimo mokyklų užpildymo, neefektyviai veikia dauguma mokyklų įsteigtų skyrių.

Pasvalio rajono savivaldybės mokyklų tinklo pertvarkos 2004-2012 metais bendrajame plane nurodoma, kad bendrojo lavinimo mokyklų tinklas turės būti koreguojamas pagal gyventojų poreikius (įskaitant mokyklų veiklos efektyvumą), todėl svarstytinas klausimas dėl kai kurių mokyklų ir jų skyrių reorganizavimo, uždarančias neefektyviai veikiančias įstaigas, o mokinių pavėžėjimo klausimus sprendžiant viešojo transporto maršrutų koregavimo, mokyklų autotransporto priemonių įsigijimo būdais.

Siekiant švietimo strategijose numatytų tikslų, pagal Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijos Sanglaudos skatinimo veiksmų programą bus remiama švietimo sistemos reforma bei investicijos į švietimo, mokslo ir studijų institucijų infrastruktūrą. Tai turėtų pagerinti teikiamų paslaugų kokybę, atitiktį naujiems kompetencijos reikalavimams bei prieinamumą gyventojams.

Vykdant mokyklų tinklo pertvarką Pasvalio rajone siūloma nenaudojamus pastatus panaudoti kaimo bendruomenės reikmėms, gražinti savininkams, parduoti, steigti (plėsti) kultūros, ugdymo, kitokios viešosios paskirties centrus ir įstaigas. Atsižvelgiant į ryškiai mažėjantį gyventojų ir mokinių skaičių atskirose Pasvalio rajono gyvenvietėse, 2006-2007 m. panašūs centrai buvo įsteigti Puškoniuose, Dagiuose, Kraštuose, Gulbinėnuose, Krikliniuose, Deglėnuose, Norgėluose. Siūloma papildomai steigti universalius daugiafunkcinius centrus Meškalaukyje, Kiemėnuose, Nairiuose, Girsūduose, Žilpamūšyje, Jurgėnuose, Švobiškyje (2.4 pav.). Tikslinga esamose mokyklose ar jų skyriuose stiprinti neformalųjį mokinių švietimą (atitinkamai sudarant vienodai patrauklias sąlygas ir naujai įrengiamose patalpose), didinant mokinių popamokinį užimtumą.

Taip pat siūloma stiprinti metodinę pagalbą naujai steigiamiems centrams ir neformaliajam mokinių švietimui, sudarant sąlygas Pasvalio mieste steigti vieningą instituciją atsakingą už šią veiklą.

Pasvalio rajone veikia 1 profesinio mokymo įstaiga, tai Joniškėlio Igno Karpio žemės ūkio ir paslaugų mokykla. Turimas profesinio rengimo įstaigos potencialas turi būti susietas su

valstybės ūkio vystymosi prognozėmis bei darbo rinkos paklausa, todėl didinti profesinio mokymo įstaigų rajone nesiūloma, taip pat kaip ir steigti aukštojo mokslo įstaigų.

2.2.3.5. Socialinės infrastruktūros tinklo įgyvendinimo prioritetai

Išskiriami tokie socialinės infrastruktūros tinklo vystymo prioritetai:

- 1) sudaryti prielaidas mokymosi visą gyvenimą sistemos plėtrai;
- 2) modernizuoti mokymo bazes;
- 3) įkurti ugdymo centrus;
- 4) gerinti etninės kultūros rajone sklaidos sąlygas;
- 5) renovuoti Pasvalio rajono kultūros įstaigas;
- 6) priartinti asmens sveikatos priežiūros paslaugas prie gyventojų, sudaryti tinkamas sveikatos priežiūros ir sveikatinimo sąlygas, modernizuoti pirminės asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančioms įstaigoms;
- 7) siekti antro sveikatos priežiūros paslaugų restruktūrizacijos etapo numatytų uždavinių įgyvendinimo;
- 8) pagerinti socialinės paramos infrastruktūrą ir socialinių paslaugų kokybę;
- 9) įgyvendinti Pasvalio rajono strateginiame plane numatytus socialinės-ekonominės infrastruktūros kūrimo ir plėtros priemones.

2.2.4. Rekreacijos ir turizmo vystymo galimybės

Rekreacinių teritorijų diferencijavimas, naudojimas ir kryptys bei tvarkymas priklauso nuo šių pagrindinių veiksnių: 1) gamtinės aplinkos išteklių turtingumo, 2) kultūros paveldo turtingumo, 3) esamo rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygio, 4) vietos gyventojų ekonominių galimybių, 5) aplinkos sveikumo, 6) aplinkos ekologinio atsparumo, 7) socialinės aplinkos saugumo, 8) rekreacinio aptarnavimo tradicijų.

Pagrindinius rekreacinės aplinkos išteklius sudaro:

- 1) gamtinė aplinka, tinkanti poilsiui (vaizdingas gamtovaizdis, miškai, vandens telkiniai, kiti gamtos ištekliai) bei sveikatos ir darbingumo atstatymui (terapinio pobūdžio gamtinės aplinkos klimatinės savybės, mineraliniai vandenys ir purvas);
- 2) rekreacijos reikmėms tinkantis kultūros paveldas (vertingą kultūros paveldą turintys miestai, miesteliai ir kaimų gyvenvietės bei vietovės, kultūros pažinimo požiūriu vertingi pavieniai objektai bei gyvosios kultūros reiškiniai ir pavyzdžiai);
- 3) specialiai sukurti rekreacinės infrastruktūros objektai (rekreacijai naudojamos poilsio, turizmo, sveikatinimo, pramogų paslaugas teikiančios įstaigos, centrai, trasos).

SPRENDINIAI

Pasvalio savivaldybės turizmo plėtros galimybių studija parodė, kad Pasvalio rajono geografinė padėtis sudaro galimybes turizmo plėtrai rajone, savivaldybės teritorijoje yra gausu turistams patrauklių objektų, tačiau dauguma jų minimaliai pritaikyti lankymui, nesukurta reikalinga infrastruktūra.

Pagal Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą, Pasvalio rajono teritorija priskiriama gana žemo ir vidutinio patrauklumo rekreacinių arealų teritorijoms:

- ❑ šia teritorija eina bendrieji tranzitiniai turistų judėjimo keliai, driekiasi Vidurio Lietuvos parkų žiedas;
- ❑ šioje teritorijoje rekomenduojama vystyti pažintinę ir pramoginę rekreaciją, poilsį gamtoje, verslinę ir gydomąją rekreaciją.

Rekreacinis Pasvalio rajono potencialas, priskiriamas mažo ir gana mažo rekreacinio potencialo. Šios kategorijos lemia rajone numatomos rekreacijos plėtros lygmenis, t.y. galimybę kurti daugiausiai lokalinės svarbos rekreacines sistemas bei pavienius vietinės svarbos objektus.

Rengiant Pasvalio rajono bendrąjį planą buvo analizuoti Panevėžio apskrities teritorijos generalinis planas, Pasvalio rajono savivaldybės strateginis planas, Pasvalio rajono savivaldybės turizmo plėtros galimybių studija, Nacionalinių dviračių trasų specialusis planas, taip pat savivaldybių ir valstybinių parkų turizmo informacijos centrų internete bei specialiuose leidiniuose teikiama informacinė medžiaga.

Panevėžio apskrityje nustatyta aukščiausio rango rekreacinė teritorija - Upytės rekreacinė sritis, apimanti beveik visą vakarinę apskrities teritorijos dalį. Upytės rekreacinę sritį sudaro trys funkciniais ryšiais apibrėžtas rekreacines sistemas formuojantys rekreaciniai rajonai, kurių vienas yra Pasvalio rajonas – apjungiantis Pasvalio ir Joniškėlio rekreacinių resursinių arealų išteklius bei infrastruktūrą.

Kaip lokalius rekreacijos aptarnavimo ir pažintinio turizmo centrus tikslinga vystyti Pasvalį bei Joniškėlį.

Pasvalio rajono teritorijoje yra išskirtos 9 vietinės rekreacinės vietovės.

Didžiosios dalies poilsui gamtoje galimų panaudoti vietovių perspektyva priklauso nuo jų rekreacinės aplinkos kokybės esminio pagerinimo.

Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas pažintinio, iš esmės tikrojo, turizmo plėtrai rajone, ypač jo svarbiausiose saugomose teritorijose, nes būtent ši rekreacijos forma vaidina svarbiausią vaidmenį tiek ugdant gimtojo krašto sampratą bei meilę, tiek reprezentuojant rajoną šalies ar tarptautiniame kontekste. Pasvalio rajonas nepriklauso pažintinio turizmo atžvilgiu patraukliausioms teritorijoms europiniame ar pasaulio kontekste, todėl rajonui yra privalomas apgalvotas ir racionalus vietos pažintinio turizmo išteklių naudojimas, inovacijų poreikis, sisteminiais principais pagrįstas marketingas. Visa tai įpareigoja rajono bendrajame plane teikti

SPRENDINIAI

formuotinių nacionalinės, regioninės bei rajoninės svarbos linijinių rekreacinės infrastruktūros objektų – turistinių trasų tinklo, galinčio padėti atskleisti šio rajono privalumus, principinį išdėstymą.

Pažintinio turizmo sistema numatyta plėtoti turint tikslą eksponuoti gamtinius bei kultūrinius Pasvalio rajono savitumus, jo kraštovaizdžio vertybes. Turi būti tvarkomi ir eksponuojami pažintinę vertę turintys gamtiniai bei kultūros paveldo objektai, jų grupės, kompleksai, reiškiniai:

Siūlomi šie konkretizuoti sprendiniai:

1. Sklypinių rekreacinės infrastruktūros objektų kūrimo Pasvalio rajone tikslingumo klausimus rekomenduojama spręsti atsižvelgiant į bendrajame plane numatytą vystyti rekreacinių vietovių specifiką:

1.1. Esamose ir numatytose poilsio vietovėse racionalus yra pliažų, miško parkų, svečių namų, poilsio namų, poilsio kaime (kaimo turizmo), restoranų - svetainių, kempingų, stovyklaviečių, sporto aikštelių ar panašių rekreacinės infrastruktūros objektų kūrimas ir palaikymas pagal savivaldybės strateginiame ir specialiuosiuose planuose šioms teritorijoms numatytą vystymo programą, detalius vietovių planus bei konkrečių investuotojų pasiūlymus.

1.2. Turizmo centruose bei jų artimojoje aplinkoje atsižvelgiant į šių centrų rajoninę svarbą bei savivaldybės strateginiame ar specialiuosiuose planuose numatytą vystymo programą ir konkrečių investuotojų pasiūlymus tikslinga yra palaikyti turizmo informacijos centrus, turizmo kompleksus, viešbučius, motelius, restoranus - svetaines, kempingus, jaunimo nakvynės namus ir kitus panašius rekreacinės infrastruktūros objektus.

2. Palaikytinos Panevėžio ir Biržų rajonuose esančių aeroklubų teikiamos skraidymo sportiniais lėktuvais, tame tarpe apžvalginių skrydžių paslaugos. Tokio pobūdžio sportinės - pramoginės – pažintinės rekreacijos paslaugų plėtra yra perspektyvi ne tik Biržų regioninio parko, bet ir viso Šiaurės Lietuvos karstinio rajono zonoje, tam panaudojant ne tik sportinius lėktuvus, bet ir oro balionus ar kitas skraidymo priemones.

3. Dabartiniu metu ypač sparčiai plečiasi poilsio kaime (kaimo turizmo) paslaugos teikimas, didėja jos paklausa, kasmet vis daugiau kaimo sodybų įsijungia į šios rekreacinės infrastruktūros rūšies oficialiai sertifikuotą tinklą. Dėl savo specifikos – absoliutus privačios iniciatyvos prioritetą bei minėta lokalizavimo laisvę planavimo dokumentuose, poilsio kaime plėtra negali būti reguliuojama ar reglamentuojama, todėl Pasvalio rajono bendrasis planas teikia tik bendrą principinį palaikymą šio tipo rekreacinės infrastruktūros plėtojimui rajone, pirmiausiai, numatytose poilsio vietovėse, prie planuojamų turizmo trasų (Pajiešmeniai).

4. Pasvalio rajono bendrasis planas akcentuoja ne visuotinai žinomus bendruosius tranzitinių turistų judėjimo kelius, dažniausiai atitinkančius svarbiausias šalies transporto

SPRENDINIAI

magistralės, o prioritetą teikia kryptingam krašto pažinimui tarnaujančios regioninės automobilių, dviračių ir vandens turizmo trasų sistemos formavimui.

5. Regioninės turizmo trasų sistemos pagrindą sudaro tokie Panevėžio regioną pristatantys autoturizmo bei dviračių turizmo trasų žiedai ar jų atkarpos:

5.1. Autoturizmo trasa „Panevėžio regiono žiedas“ – regioninė autoturizmo trasa maršrutu: Panevėžys – Krekenava – Ramygala – Raguva – Subačius – Kupiškis – Salos – Kamajai – Jūžintai – Kriaunos – Obeliai – Rokiškis – Juodupė – Čedasai – Pandėlys – Papilys – Kvetkai – Pučiakalnė – Nemunėlio Radviliškis – Germaniškis – Juostavičiai – Kirkilai – Biržai – Pabiržė (Likėnai) – **Pasvalys – Pumpėnai – Pušalotas** – Panevėžys, apjungianti regiono savivaldybių bei turizmo centrus ir leidžianti susipažinti su vaizdingiausiomis bei gamtos ir kultūros vertybėmis išsiskiriančiomis regiono teritorijomis, esamais valstybiniais parkais (Krekenavos, Sartų, Biržų).

5.2. Autoturizmo trasa „Vidurio Lietuvos parkų žiedas“ – tai regioninis (Šiaulių, Kauno, Panevėžio apskritys) autoturizmo maršrutas atkarpose: Žeimelis (Šiaulių apskritis) Kyburiai – Saločiai – Pabiržė – Biržai – Germaniškis – Nemunėlio Radviliškis – Pučiakalnė – Kvetkai – Papilys – Kupreliškis – Alizava – Kupiškis – Subačius – (Panevėžys) – Pušalotas – Deglėnai – Klovainiai (Šiaulių apskritis).

5.3. Dviračių turizmo trasa¹ „Šiaurės Aukštaitijos žiedas“ – regioninės dviračių turizmo trasos atkarpa, apimanti didžiąją Panevėžio apskrities teritorijos dalį maršrutu: Viešintos (Utenos apskritis) – Šepeta – Kupiškis – Palėvenė – Subačius – Smilgiai – Panevėžys – Paliūniškis – Žalioji giria – Daujėnai – Pasvalys – Pabiržė – Biržai – Pačeriaukštė – Germaniškis – Nemunėlio Radviliškis – Pučiakalnė – Parovėja – Papilys – Pandėlys – Juodupė – Rokiškis – Kamajai – Salos – Svėdasai (Utenos apskritis), apjungianti visus apskrities savivaldybių centrus ir leidžianti susipažinti su vaizdingiausiomis bei gamtos ir kultūros vertybėmis išsiskiriančiomis regiono teritorijomis, išskyrus Krekenavos regioninį parką Panevėžio raj. savivaldybėje ir Sartų regioninį parką Rokiškio raj. savivaldybėje. Regioninė Veloturizmo trasa „Šiaurės Aukštaitijos žiedas“ numatoma kuo mažiau dubliuojant nacionalinių dviračių trasų tinklą.

6. Teikiamas regioninis automobilių ir dviračių turizmo pagrindinių bei trumpinamųjų trasų tinklas¹ ir galimos trasų tąsos leidžia papildomai realizuoti po keletą laisvai pasirenkamų vietinio lygmens pažintinių žiedinių maršrutų.

7. Pasvalio rajono teritorijoje praeina LR teritorijos bendrajame plane numatyto nacionalinio reprezentacinio kultūrinio autoturizmo maršruto „Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys“ atkarpa: Žeimelis (Šiaulių apskritis) Kyburiai – Saločiai – Ažuolpamūšė (taša Pabiržė – Biržai) – Pasvalys – Joniškėlis – Pakruojis (Šiaulių apskritis).

¹ Nauji dviračių takai numatomi už kelio juostos ribos

SPRENDINIAI

8. Per Pasvalio rajoną yra suplanuota nacionalinės svarbos dviračių trasa¹. Jai gali būti panaudotas siaurojo geležinkelio pylimas (valstybės žemė), Siūloma trasa Panevėžys – Joniškėlis – Biržai su atšaka Joniškėlis – Pakruojis – Lygumai – Šiauliai. Įrengus šią trasą, Joniškėlyje rekomenduojama plėtoti specifinę dviračių turizmo infrastruktūrą ir paslaugas, pritaikyti lankymui Lepšynės botaninį draustinį, Niurkonių bažnyčią, varpinę, Joniškėlio bažnyčią, Joniškėlio dvaro pastatus, parką, Migonių (Šimonių) piliakalnį, Balsių vandens malūną, Pasvalio parką, senąją Pasvalio dalį, paminklą P. Vileišiui, muziejų, informacinį centrą, Ažuolpamūšės ažuolą, Pajiešmenių parką. Taip pat būtina skatinti apgyvendinimo paslaugų plėtrą Pasvalyje, inicijuoti kaimo turizmo sodybų steigimą Pajiešmeniuose.

9. Panevėžio apskrities generaliniame plane teikiami ir Nacionalinių dviračių trasų specialiajame plane numatytų nacionalinės svarbos dviračių turizmo trasų maršrutai¹ šiose atkarpose: Panevėžys - Bernatoniai – Pušalotas - Joniškėlis (atšaka Gustoniai – Paberžiai – Pasvalys - Kirdonys - Pabiržė – Biržai) – Raudonpamūšis (Šiaulių apskritis).

10. Pasvalio rajono vandens turizmo sistemos pagrindą sudaro vietinės svarbos Mūšos vandens keliai, skiriami vandens turizmui baidarėmis/kanojomis arba lengvomis valtimis.

Siūlomi šie įgyvendinimo prioritetai:

1. Formuojant rekreacinių teritorijų sistemą:

- 1) numatytų naujų turizmo centrų formavimas (Pasvalys, Joniškėlis);
- 2) rekreacinės aplinkos kokybės gerinimas numatytose perspektyvinėse poilsio vietovėse (9 vietovės).

2. Vystant rekreacijos ir turizmo infrastruktūrą:

- 1) reprezentacinių rajoninės svarbos sportinės - pramoginės arba pažintinės - pramoginės rekreacinės infrastruktūros kompleksų (parkų), ženkliai įtakojančių viso rajono turistinių konkurentiškumą, sistemos formavimas;
- 2) numatytų dviračių turizmo nacionalinės, regioninės sistemos trasų ir jų infrastruktūros formavimas;
- 3) poilsio kaime (kaimo turizmo) plėtojimas numatytose poilsio vietovėse;
- 4) Pasvalio rajono strateginiame plane numatytų objektų: siaurojo geležinkelio komplekso, (Raubonių karšyklos, Vytartų dvaro, smegduobių parko) rekonstrukcija, įrengimas ir pritaikymas turizmo reikmėms.

³ Kultūros paveldo objektais laikomi visi objektai, įtraukti į Kultūros vertybių registrą. Pasvalio rajono objektų sąrašas sudarytas remiantis Kultūros paveldo centro 2006 m. rugsėjo 30 d. apskaitos duomenimis ir pateikiamas šio bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo tikrosios būklės analizės dalyje.

3. PASVALIO RAJONO GAMTINĖ APLINKA

3.1. Gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo, reglamentavimo, naudojimo ir apsaugos principai

3.1.1. Įvadas

Gamtinis karkasas (GK) yra itin svarbi teritorinė daugiafunkcinė sistema užtikrinanti bendrą teritorijos kraštovaizdžio stabilumą, gyvybingumą, bei jame vykstančių migracinių ryšių nepertraukiamumą. Gamtinės aplinkos stabilumo užtikrinimas palaikant, formuojant ar gausinant gamtinio karkaso elementų kokybę teritorijoje savo ruožtu garantuoja didesnę teritorijos ūkinį potencialą, bei geresnę žmonių (gyventojų) gyvenamosios aplinkos kokybę.

3.1.2. Sprendiniai

Pasvalio savivaldybės teritorijoje lokalizuotas gamtinis karkasas (GK) yra neatsiejama Lietuvos teritoriją dengiančio gamtinio karkaso dalis formuojanti natūralaus ekologinio kompensavimo teritorijų tinklą, kuris užtikrins kraštovaizdžio geoekologinę pusiausvyrą ir gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, sudarys prielaidas išsaugoti biologinę įvairovę, natūralų kraštovaizdį ir gamtinius rekreacinius išteklius. Pasvalio rajono GK yra neatsiejama Lietuvos GK dalis formuojanti tiek rajono, tiek Respublikos bendrąją erdvinę koncepciją. Pasvalio rajono teritorijoje lokalizuotos GK dalys bendrai užima apie 42% ploto. Jos persidengia su įvairaus apsaugos režimo konservacinėmis, miškų ir žemės ūkio paskirties, o taip pat daugelyje vietų ir su antropogeniškai aktyviomis (urbanizuotomis) teritorijomis. Pastarosios sankirtos, aplinkosauginiu požiūriu yra problemišiausios GK dalys. Pasvalio rajono savivaldybės teritorijos GK sistema skaidoma į atskiras dalis.

Geoekologinės takoskyros (geosistemų įeigų sritys „langai“), A – teritorijos jungiančios ypatinga ekologine svarba bei jautrumu pasižyminčias vietas: upių aukštupius, vandenskyras, aukštumų ežerynus, kalvynus, pelkynus, karstinių procesų paveiktas ir veikiamas teritorijas, bei požeminių vandenų intensyvaus maitinimo plotus. Jos palaiko bendrąją gamtinio kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą.

Bendroje Pasvalio rajono gamtinio karkaso sistemoje geoekologinės takoskyros užima 33,3%. Iš jų, atsižvelgiant į kraštovaizdžio formavimo kryptis, 17% teritorijoje išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis. 12% teritorijos palaikomas ir stiprinamas esamas kraštovaizdžio natūralumas, likusiose 71% geoekologinėms takoskyroms priskiriamoms teritorijoms būtinas kraštovaizdžio natūralumą atkuriančių elementų grąžinimas ir gausinimas.

Geosistemų vidinio stabilizavimo arealai, B – teritorijos užimančios tarpinę padėtį tarp geoekologinių takoskyrų ir migracijos koridorių, galinčios pakeisti šoninius migracijos srautus (šoninį nuotėkį), taip pat reikšmingos biologinės įvairovės požiūriu: želdinių masyvai bei grupės, natūralios pievos, pelkės bei kiti vertingi stambiųjų geosistemų ekotopai. Šios teritorijos kompensuoja neigiamą ekologinę įtaką gamtinėms sistemoms.

Geosistemų vidinio stabilizavimo arealai bendroje rajono gamtinio karkaso struktūroje sudaro 38,1%, ir formuoja trijų skirtingų tvarkymo krypčių arealus. Pirmieji arealai užimantys 48% vidinio stabilizavimo teritorijų ploto, reikalauja minimalaus įsikišimo, t.y. natūralaus kraštovaizdžio pobūdžio saugojimo ir išlaikymas. Antrojo tipo arealams, kuriems būtinas esamo kraštovaizdžio natūralumo palaikymas ir stiprinimas, užima 38%. Likusieji plotai sudaro 14% nuo viso vidinio stabilizavimo arealų ploto Pasvalio rajone. Jiems būtinas kraštovaizdžio natūralumą atkuriančių elementų grąžinimas ir gausinimas.

Migraciniai koridoriai, C – slėniai, raguvynai bei dubakloniai kuriais vyksta intensyvi medžiagų, energijos ir gamtinės informacijos srautų apykaita ir augalų bei gyvūnų rūšių migracija.

Migracijos koridoriai apima 28,6% Pasvalio rajone esančių gamtinio karkaso teritorijų. Pasvalio rajono teritorijoje lokalizuoti migracijos koridoriai skaidomi į dvi kraštovaizdžio formavimo kryptis. 8% migracijos koridoriams priskirtų teritorijų būtinas esamo kraštovaizdžio stabilumo palaikymas ir stiprinimas (Pyvesa aukščiau Pašilės). Likusi, pagrindinė 92% dalis priskiriama migraciniams koridoriams, kurių apimamose teritorijose būtinas kraštovaizdžio natūralumą atkuriančių elementų grąžinimas ir gausinimas. Iš esmės, visi upių slėniai išskirti kaip migracijos koridoriai.

Pasvalio rajono teritorijoje nustatyti šie kraštovaizdžio apsaugos, formavimo bei ūkinio naudojimo pobūdį nusakantys gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo tipai (brėž. Pasvalio raj. Gamtinio karkaso teritorijų tvarkymas):

- 1) išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis (**A₃; B₃; C₃**);
- 2) palaikomas ir didinamas esamas kraštovaizdžio natūralumas (**A₂; B₂; C₂**);
- 3) grąžinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai (**A₁; B₁; C₁**).

Patikimo geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijos arba pirmasis kraštovaizdžio formavimo tipas (**A₃; B₃; C₃**) taikomas ištisiniais miško masyvais apaugusiose gamtinio karkaso teritorijose, išsaugojusiose natūralų kraštovaizdžio pobūdį bei ekologinio kompensavimo potencialą. Šios teritorijos – tai šalies gamtinio karkaso „aukso fondas“, kurių perspektyva susijusi su racionalaus subalansuoto miškų ūkio tvarkymu, miškų regeneracinio potencialo išsaugojimu, rekreacinio naudojimo reguliavimu bei nustatyto režimo užtikrinimu šiose zonose įsteigtose ypač saugomose teritorijose.

Teritorijų ūkinio naudojimo pobūdis. Pagrindinė šių teritorijų naudojimo kryptis yra tausojantis miškų ūkis vykdamas atvejinius, sanitarinius kirtimus ir netaikant plynų kirtimų. Taip pat gali būti vykdoma veikla susijusi su racionalių šalutinių miško išteklių panaudojimu. Poilsinis turizmas rekreaciniu požiūriu patraukliosiose vietose, bei medžioklė, derinant naudojimo pobūdį su konkrečių teritorijų naudojimo reglamentu. Mišku neapaugusiose teritorijos dalyse, ekologinio - tausojančio žemės dirbimo sistemos diegimas. Smulkiasklėpė daržininkystė, sodininkystė, bei kiti alternatyvūs verslai.

Riboto geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijos arba antrasis kraštovaizdžio formavimo tipas (A₂; B₂; C₂) lokalizuotas mišrios žemės naudmenų mozaikos teritorijose, kuriose kaitaliojasi miškų ir žemės ūkio naudmenos, taip pat smarkiai pakeistos arba pažeistos gamtinės struktūros miškuose. Šių teritorijų tvarkymas yra kur kas sudėtingesnis, nes reikalingas tiek esamų funkcijų suderinimas, tiek atkuriamosios priemonės gamtinės struktūros galioms stiprinti (teritorijų apmiškinimas).

Teritorijų ūkinio naudojimo pobūdis. Svarbiausia šių teritorijų naudojimo kryptis yra vidutinio stambumo ir smulkus ūkis su ganyklinės žemdirbystės (pieno ūkiai ir galvijų auginimas), daržininkystės, sodininkystės specializacijomis. Esami ūkiai palaipsniui turėtų būti orientuojami į ekologinius ar pereinamojo tipo (tvaraus ūkininkavimo) ūkius. Dalis dirbamų žemių laipsniškai verčiamos į pievas ir ganyklas. Didinama stambių dirbamų laukų masių sąskaida įveisiant apsaugines želdinių grupes bei juostas, formuojant dirbtines pelkes (biogeninių medžiagų kaupimo - akumuliacinio baseinus). Pageidautinas miškingumo didinimas mažiau našių, taip pat didelio drėgnumo, su silpnai funkcionuojančia ar nefunkcionuojančia sausavimo sistema, žemių sąskaita, apželdinant ir savaiminės renatūralizacijos keliu.

Silpno geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijos arba trečiasis kraštovaizdžio formavimo tipas (A₁; B₁; C₁) taikytinas žmogaus veiklos, pirmiausia agrarinės, žymiai pakeistose gamtinio karkaso teritorijose. Šios zonos susiformavo dėl netolygaus žemės naudojimo, pažeidžiant ekologinę pusiausvyrą, nesilaikant racionalių gamtinaudos reikalavimų. Tai intensyvaus ūkininkavimo rezultatas, ypač skaudžiai palietęs dalį geoekologinių takoskyrų bei daugumos migracijos koridorių užimamas teritorijas. Šiose zonose kraštovaizdžio formavimas susijęs su natūralios gamtinės aplinkos atkūrimu ir nauju ekologizuoto požiūrio taikymu naudojimą teritorijų.

Teritorijų ūkinio naudojimo pobūdis. Būtinasis orientavimasis ir laipsniškas perėjimas prie vidutinio stambumo tvaraus ūkio su pašarų gamybos, gyvulininkystės, augalininkystės bei sodininkystės specializacijomis. Skatintinas ekologinių ūkių kūrimas. Šiose teritorijose būtinasis žemėnaudos sąskaidos didinimas įveisiant įvairaus dydžio želdinių juostas bei grupes ar masyvus, taip pat dirbtinių pelkių ir vandens telkinių formavimas (biogeninių medžiagų kaupimo

SPRENDINIAI

- akumuliacinio baseino). Būtų tikslingas teritorijos miškingumo didinimas dirbtinai apželdinant ir savaiminės renatūralizacijos keliu, naudojamų mažai našių ir nenaudojamų žemių sąskaita. Šiai zonai būtini didžiausi žemėnaudos struktūros pakeitimai ir žemės dirbimo sistemos perorientavimo mastai.

3.2. Pasvalio rajono rekreacijos plėtojimas

3.2.1. Įvadas

Pasvalio rajono teritorija, būdama gamtiniu – kultūriniu požiūriu vidutiniškai heterogeniška, sudaro galimybes išskirti nevienodo potencialo rekreacines teritorijas (rekreacinius arealus). Rekreacinių teritorijų naudojimo pobūdis, kryptys ir tvarkymas bei diferencijavimas į atskiras priklauso nuo sekančių pagrindinių veiksnių:

- ☐ gamtinės aplinkos išteklių turtingumo,
- ☐ kultūros paveldo turtingumo,
- ☐ esamo rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygio,
- ☐ vietos gyventojų ekonominių galimybių,
- ☐ aplinkos sveikumo,
- ☐ aplinkos ekologinio atsparumo,
- ☐ socialinės aplinkos saugumo,
- ☐ rekreacinio aptarnavimo tradicijų.

3.2.2. Sprendiniai

1. Remiantis aukščiau išvardintais veiksniais Pasvalio rajono teritorijoje išskirti 4 rekreacinių išteklių arealai (brėž. „Rekreacijos, turizmo, gamtos ir kultūros paveldo plėtojimas“). Jų ribas labiausiai koreguoja gamtinės aplinkos įvairovė ir raiškumas, bei rajono teritorijos kultūrinės aplinkos turtingumas. Skirtingas įvairių veiksnių raiškos pobūdis ir stiprumas teritorijoje, sąlygoja nevienodą rekreacinių arealų patrauklumą (potencialą).

Išskirti rekreaciniai arealai (3.1 lentelė) sudarantys regioninės ir lokals svarbos rekreacinių sistemų dalis atitinka tris plėtros potencialo kategorijas: vidutinio, gana mažo ir mažo.

- 1) Pasvalio – Raubonių – Saločių (Nr.1) vidutinio potencialo rekreacinis arealas;
- 2) Girsūdų – Daujėnų – Kirklinių (Nr.2) gana mažo potencialo rekreacinis arealas;
- 3) Vaškų – Joniškėlio – Pušaloto (Nr.3) mažo potencialo rekreacinis arealas;
- 4) Krinčino – Gulbinėnų (Nr. 4) mažo potencialo rekreacinis arealas.

SPRENDINIAI

Kiekvienas iš išvardintų Pasvalio rajono teritorijoje lokalizuotų rekreacinių arealų yra Lietuvos Respublikos teritorijos rekreacinių arealų sistemos dalis.

3.1 lentelė. Rekreacinių arealų charakteristikos

Eil. Nr.	Rekreacinio arealo pavadinimas	Rekreacinio potencialo kategorija	Perspektyvinės plėtros lygmuo	Rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygis	Vietos gyventojų ekonominės galimybės	Aptarnavimo tradicijos	Vystytinos rekreacijos rūšys
1.	Pasvalio – Raubonių – Saločių	III	P ₂	- r ₂	- e ₂	- t ₂	2, 1, 4, 5
2.	Girsūdų – Daujėnų – Kirklinių	IV	P ₃	- r ₃	- e ₃	- t ₃	2, 4, 5, 1
3.	Vaškų – Joniškėlio – Pušaloto	V	P ₃	- r ₃	- e ₃	- t ₃	2, 5, 1, 4
4.	Krinčino – Gulbinėnų	V	P ₃	- r ₃	- e ₃	- t ₃	5, 2, 1

INDEKSŲ PAAIŠKINIMAS

Pagrindinius rekreacinės aplinkos išteklius sudaro:

- gamtinė aplinka, tinkanti poilsiui (miškai, vandens telkiniai, raiškus reljefas, vaizdingas gamtovaizdis, kiti gamtos ištekliai) bei sveikatos ir darbingumo atstatymui (terapinio pobūdžio gamtinės aplinkos klimatinės savybės, mineraliniai vandenys ir purvas);
- rekreacijos reikmėms tinkantis kultūros paveldas (vertingą kultūros paveldą turintys miestai, miesteliai ir kaimų gyvenvietės bei vietovės, kultūros atžvilgiu vertingi pavieniai objektai bei gyvosios kultūros reiškiniai ir pavyzdžiai).

Rekreacinio arealo potencialas:

I – I. didelis; II – didelis; III – vidutiniškas; IV – gana mažas; V – mažas.

Rekreacijos perspektyvinės plėtros lygmuo:

P₁ – aukštas (galimybė plėtoti nacionalinės reikšmės rekreacines sistemas);

P₂ – vidutinis (galimybė plėtoti regioninės reikšmės rekreacines sistemas);

P₃ – žemas (galimybė formuoti lokalinės reikšmės rekreacines sistemas arba kurti pavienius vietinės svarbos rekreacinius objektus).

Vystytinos rekreacijos rūšys*:

1 – poilsis gamtoje; 2 – pažintinė rekreacija; 3 – sportinė rekreacija; 4 – pramoginė rekreacija; 5 – verslinė rekreacija; 6 – gydomoji rekreacija (Rekomenduojamos rekreacijos rūšys aukščiau esančioje lentelėje surašytos pagal svarbą rekreaciniame areale; prioritetinės specializacijos kryptys paryškintos pusjuodžiu šriftu.).

** Rekreacinėse teritorijose įgyvendinama šių rūšių rekreacija:

bendroji rekreacija - tai bendro pobūdžio, jėgas atstatantis žmogaus poilsis gamtoje, nekeliantis papildomų tikslų ; pažintinė rekreacija – tai kelionės bei poilsis gamtinėje ar kultūrinėje aplinkoje norint pažinti šią aplinką, jos istoriją, prigimtį, savybes, išplėsti kultūros akiratį;

sportinė rekreacija – tai aktyvi veikla bei poilsis gamtinėje ar dirbtinėje aplinkoje, siekiant kultūros tikslų, skirta fiziniam lavinimuisi;

pramoginė rekreacija – tai poilsis gamtoje ar tam tikslui pritaikytoje dirbtinėje aplinkoje, dalyvaujant įvairaus pobūdžio pramogose;

verslinė rekreacija – tai poilsis gamtoje renkant miško gėrybes, medžiojant, žūklaujant;

gydomoji rekreacija – tai poilsis kurortinėje aplinkoje norint atstatyti ar pagerinti sveikatą.

Rekreacinės plėtros socialinės ekonominės galimybės:

Esamos rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygis:

- aukštas – (suformuota kokybiška infrastruktūra) **r1;**
- vidutinis – (tobulintina infrastruktūra) **r2;**
- žemas – (neišvystyta infrastruktūra) **r3.**

Vietos gyventojų ekonominės galimybės:

- didelės (vietos gyventojai ekonominiu atžvilgiu patys pajėgūs plėtoti rekreacinę veiklą ir kurti bei tobulinti rekreacinę infrastruktūrą, be paramos iš šalies) – **e1;**

- vidutiniškos (vietos gyventojų ekonominis pajėgumas plėtoti rekreacinę veiklą vidutiniškas: jie gali kurti rekreacinę infrastruktūrą esant papildančiai galimybei išorinei paramai) – **e2;**

- nedidelės (vietos gyventojai nepajėgūs patys plėtoti rekreacinę veiklą, reikalingas visas ekonominis palaikymas iš šalies) - **e3.**

Rekreacinio aptarnavimo tradicijos:

SPRENDINIAI

- raiškios (gyvuoja būdingi papročiai ir vietinės tradicijos) **t1**;
- vidutiniško raiškumo (tradicijos ir papročiai iš dalies prarasti, tačiau gali būti dirbtinai atkurti) **t2**;
- neraiškios (tradicijos ir papročiai nuskurdinti arba neišryškėję) **t3**.

2. Nustatyti Pasvalio rajono teritorijos rekreacinių išteklių arealų potencialo svarbiausi ypatumai lemiantys jų realaus rekreacinio naudojimo perspektyvą. Brėžinyje pateikiama arealų rekreacinio patrauklumo kategorijos (vidutinis, gana mažas ir mažas), numatomos plėtros lygmenys (regioninis, lokalinis) bei tikslinė specializacija pagal vystytinas prioritetas (brėžinyje pateikto indekso skaitiklyje) ir šalutines (brėžinyje pateikto indekso vardiklyje) rekreacijos rūšis (brėž. „Rekreacijos, turizmo, gamtos ir kultūros paveldo plėtojimas“).

3. Rekreacijos plėtros teritorinėje sistemoje svarbią vietą užima rekreacijos aptarnavimo centrai. Pasvalio rajono teritorijoje išskirtų vietinės (lokalių) rekreacijos aptarnavimo centrų sistemą sudaro visa eilė rajono gyvenamųjų vietovių, kurios rajono savivaldybės bendrojo plano infrastruktūros plėtros dalyje atitinka urbanistinio karkaso centrus (brėž. „Rekreacijos, turizmo, gamtos ir kultūros paveldo plėtojimas“). Pagal perspektyvinę rekreacijos aptarnavimo centrų specializaciją Pasvalio rajono teritorijoje gyvenamosios vietovės diferencijuojamos į:

- ❑ bendrojo turizmo - teikiamos bendrosios specialių papildomų tikslų nekeliančias paslaugas (maitinimas, apgyvendinimas);
- ❑ pažintinio turizmo – teikiamas platesnis, su vietos gamtine ir kultūrine aplinka suderintų paslaugų spektras (maitinimas, apgyvendinimas, informacija apie vietos gamtine ir kultūrine aplinka, ekskursijų organizavimas);
- ❑ poilsinio turizmo (poilsio gamtoje) – teikiamos bendrosios ir kai kurios specializuoto paslaugos (maitinimas, apgyvendinimas, poilsio ir pramogų organizavimas, poilsiui ir pramogoms skirtas inventoriaus nuoma).

4. Didžioji dalis Pasvalio rajone numatytų vystyti rekreacinio aptarnavimo centrų yra difunkcinio pobūdžio, jungia 2 rekreacinės specializacijos kryptis (brėž. „Rekreacijos, turizmo, gamtos ir kultūros paveldo plėtojimas“). Rekreacinių specializacijų svarba vietinės reikšmės rekreacijos aptarnavimo centruose gali būti labai nevienoda. Tai atspindi jų ženklinime. Brėžinyje apskritimo viršutinė pusė nurodo pagrindinę vystytiną gyvenvietės rekreacijos aptarnavimo kryptį, apatinė – šalutines ar galimas alternatyvias rekreacijos aptarnavimo kryptis ar kryptis.

5. Pasvalio rajono teritorijos dalyse (šiaurės rytinė ir pietrytinė), kur, lyginant su kita teritorijos dalimi yra gausiau rekreacinių išteklių, tikslinga orientuotis į pažintinės rekreacijos vystymą, šios krypties poreikiams pritaikant esamas gyvenamąsias vietas. Pirmiausia būtina orientuotis į tas vietas, kurios yra greta pagrindinių, didelį rekreacinį potencialą turinčių, poilsinės rekreacijos objektų (saugomos teritorijos ar jų dalių) bei šalia tarptautinių, nacionalinių, regioninių ir lokalių turistinių trasų (Pasvalys, Joniškėlis, Saločiai).

SPRENDINIAI

6. Padidintą dėmesį Pasvalio rajono teritorijoje reikėtų skirti pažintinio turizmo, kuris apima tiek gamtinį, tiek kultūrinį Pasvalio rajono teritorijos pažinimo aspektus, plėtrai ir vystymui. Reikia skirti dėmesį pėsčiųjų, dviračių ir auto turistinių trasų, apjungiančių didžiausios vertės gamtinius ir kultūrinius Pasvalio rajono objektus, įrengimui bei populiarinimui, nes ši rekreacijos forma vaidina svarbiausią vaidmenį stiprinant vietos žmogaus tautinį identitetą ir reprezentuoja rajono teritoriją respublikiniu ir tarptautiniu mastu. Tam būtinas racionalus esamų gamtinių ir kultūrinių išteklių panaudojimas.

7. Pažintinio turizmo sistema plėtotina, pirmiausiai, siekiant atskleisti Pasvalio krašto, kaip vienos iš šiaurės Lietuvos regiono dalių gamtinius bei kultūrinius savitumus. Taip pat būtina išryškinti ir eksponuoti rajono teritorijos gamtinės ir kultūrinės aplinkos tipiškus ar unikalius objektus pasižyminčius savitais bruožais (požeminio karsto raiškos požymius). Į Pasvalio rajono pažintinio turizmo sistemą įtraukiami, tvarkomi ir eksponuojami šie pažintinę vertę turintys gamtiniai bei kultūriniai objektai, jų grupės bei kompleksai ar reiškiniai:

- ❑ Lietuvos valstybingumo istoriją atspindintys faktai, vietovės, paminklai, ir kt.;
- ❑ tipiški bei unikalūs gamtiniai bei kultūriniai objektai ar kraštovaizdžio kompleksai;
- ❑ gyvosios etnokultūros bei moderniosios kultūros židiniai, faktai bei reiškiniai;
- ❑ saugomo gamtos ir kultūros paveldo apsaugos ir tvarkymo būdai.

8. Be bendrųjų tranzitinių turistinių judėjimo kelių, dažniausiai atitinkančių svarbiausius autotransporto judėjimo kelių, pažintinio turizmo sistemą Pasvalio rajone formuoja prioritetinių nacionalinės svarbos specializuoto pažintinio turizmo trasų sistemos (brėž. „Rekreacijos, turizmo, gamtos ir kultūros paveldo plėtojimas“), kurios dalys, t. y. kai kurios turistinių trasų atkarpos patenka į Pasvalio rajono teritoriją:

- ❑ dalis nacionalinio reprezentacinio kultūrinio turizmo maršruto „Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys“;
- ❑ dalis regioninio gamtinio - kultūrinio pobūdžio valstybinio parko „Vidurio Lietuvos parkų žiedas“.

9. Greta nacionalinės svarbos turistinių trasų, kurių dalys patenka į Pasvalio rajono teritoriją, pateikiama savarankiška regioninės ir vietinės svarbos pažintinė turistų judėjimo kelių sistema kurią sudaro:

- 1) „Pasvalio kraštas“ skirtas Pasvalio rajono gamtinių ir kultūrinių savitumų bei vertybių reprezentavimui ir pažinimui,
- 2) „Pasvalio rajono vandens keliai“ Mūšos (skirtos valčių turizmui), Lėvens bei Pyvesos (skirtų baidarių turizmo vystymui) upių (rajo teritorijoje esančiose atkarpose) pakrančių gamtinių bei kultūrinių vertybių pažinimui.

SPRENDINIAI

10. Konservaciniu (įvairovės apsaugos) atžvilgiu vertingiausi kraštovaizdžio kompleksai Pasvalio rajone, kuriems reikalingas ypatingas dėmesys, yra:

- ❑ unikalus rajono teritorijos dalyje požeminio karsto procesų performuotas paviršius;
- ❑ gana raiškūs Mūšos ir jo pagrindinių intakų slėniai,
- ❑ vertingų kultūros paveldo objektų sankaupos arealai.

11. Ypač saugomų teritorijų sistema (rezervatai, draustiniai, valstybiniai parkai) Pasvalio rajone apima 1,96% teritorijos. Tai daugiau kaip 5 kartus mažiau už Lietuvos Respublikos vidurkį. Tolimesnėje integruoto gamtos ir kultūros paveldo apsaugoje Pasvalio rajone numatomos ypač saugomų teritorijų tinklo optimizavimo bei papildymo kryptys:

- 1) nedidelių rezervatinių apyubių, skirtų miško tipų etalonų (kertinių buveinių) išsaugojimui, tinklo sukūrimas;
- 2) botaninių bei zoologinių draustinių tinklo optimizavimas ES direktyvų pagrindu;
- 3) specializuotų kultūrinių draustinių tinklo suformavimas;
- 4) Savivaldybės draustinių steigimas gamtiniu ir kultūriniu požiūriu vertingose teritorijose.

4. ŽEMĖS NAUDOJIMAS

4.1. Planuojamos veiklos prioritetai

Prioritetine žemės naudotojų veikla rajono teritorijoje išlieka žemės ūkis ir miškų ūkis. Kitai veiklai žemės plotus numatoma panaudoti esant poreikiui plėsti užstatymui reikalingus plotus, eksploatuoti naudingąsias iškaskenas, saugoti gamtos ir kultūros paveldo kompleksus bei objektus. Šioms veiklos sritims reikalingų žemės plotų tarpusavio proporcijų dinamika parodyta 4.1 lentelėje.

4.1 lentelė. Pasvalio rajono žemės plotų tarpusavio proporcijų dinamika

Pagrindinė žemės paskirtis	tikslinė naudojimo	Metai		Pokyčiai per 5 metus	Prognozė 2016 metais	Pokyčiai per 10 metų
		2001 01 01	2006 01 01			
Žemės ūkio		79,7	79,7	-	78,4	-1,3
Miškų ūkio		16,1	16,2	+0,1	17,3	+1,1
Vandens ūkio		0,5	0,5	-	0,5	-
Konservacinė		-	-	-	-	-
Kita		3,7	3,6	-0,1	3,8	+0,2
Iš viso		100	100	x	100	x

*Pastaba: priskirta tik valstybinėje žemėje esančios upės, ežerai ir tvenkiniai.

Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo laikotarpiu Pasvalio rajone numatomi žemės plotai: žemės ūkio paskirties žemės – 101 tūkst. ha, miškų ūkio paskirties žemės – apie 22 tūkst. ha, vandens ūkio paskirties žemės – apie 0,6 tūkst. ha, konservacinės paskirties žemės – apie 0,1 tūkst. ha ir kitos paskirties žemės – apie 5 tūkst. ha.

Bendrojo plano Žemės naudojimo ir reglamentų brėžinyje pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties pakeitimai pažymėti tik didesniems žemės plotams. Kita esamo žemės naudojimo transformacija bus sprendžiama teisės aktų nustatyta tvarka išduodant leidimus miško įveisimui ar rengiant detaliuosius planus ir jų pagrindu pakeičiant pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį. Pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš žemės ūkio į kitą paskirtį gali būti keičiama:

1) kompaktiškai užstatytose gyvenvietėse ir žemės sklypuose, įeinančiuose į UŽ, Užpg ir RŽg zonas – pagal parengtus detaliuosius planus. Jeigu išduodant planavimo sąlygas nustatomas poreikis turėti specialųjį planą inžinerinės infrastruktūros objektų ir komunikacijų išdėstymui, prieš rengiant detalųjį planą turi būti parengtas specialusis planas. Šiose zonose specialieji

SPRENDINIAI

planai nereikalingi, jeigu detalusis planas rengiamas žemės sklype, esančiame prie gero kelio ir elektros linijos, arba ribojasi su esamos namų valdos žemės sklypu;

2) esamose sodybose, suformavus namų valdų žemės sklypus – visoje savivaldybės teritorijoje, taip pat žemės sklypams, esantiems kompaktiško užstatymo kaimuose arba prie esamų sodybų, pagal detalųjį planą suformuotuose žemės sklypuose;

3) žemės sklypuose, suformuotuose prie esamų ūkinės-komercinės paskirties pastatų – visoje savivaldybės teritorijoje;

4) žemės sklypuose, suformuotuose ūkinės-komercinės ne žemės ūkio paskirties pastatų statybai – vietose, kur tai numato specialieji planai ir jų pagrindu parengti detalieji planai.

Miškų ūkio paskirties žemės didėjimas numatytas dėl miško įveisimo, gavus leidimą, arba apleistų žemės ūkio naudmenų ir kitų naudmenų savaiminio apaugimo mišku.

Kitos paskirties žemės plotų didėjimas numatytas dėl Pasvalio ir Joniškėlio miestų bei perspektyvių vietinės reikšmės centrų (*c* ir *d* kategorijų gyvenamųjų vietovių) plėtros, ūkinės-komercinės paskirties pastatų statybos, naudingųjų iškasenų telkinių eksploatavimo, vietinės reikšmės kelių tinklo sutvarkymo, juos išjungiant iš žemės ūkio ar miškų ūkio paskirties žemės.

Bendrojo plano brėžiniuose pažymėtos kitos paskirties naudojimui skirtos teritorijos turi teritorijų, rezervuojamų visuomenės poreikiams, statusą. Įgyvendinant bendrojo plano sprendinius, šioms teritorijoms turi būti rengiami specialieji planai (esant reikalui) ir detalieji planai arba statinių techniniai projektai (visais atvejais). Po to žemė, numatyta valstybinės reikšmės automobilių kelių, kitų statinių ar valstybinės svarbos objektų statybai, gali būti paimta visuomenės poreikiams iš savininkų ir panaudota suplanuotiems tikslams įgyvendinti.

4.2. Teritorijos funkcinis zonavimas

4.2.1. Zonavimo pagrindai

Bendrajame plane, planuojant detalesnį teritorijos tvarkymą, siekiama geresnio žemės gamtinių ir ūkinio savybių panaudojimo, taip pat natūralių kraštovaizdžio apsaugos. Teritorijos funkcinio zonavimo pagrindas:

- 1) esamos būklės įvertinimas racionalaus žemės naudojimo ir aplinkosaugos požiūriu;
- 2) dirvožemių tipų, granulimetrinės sudėties ir melioracinės būklės analizė;
- 3) miškotvarkos duomenų analizė;
- 4) urbanistinės plėtros poveikio ir gyvenamosios, visuomeninės, ūkinės paskirties statinių racionalaus išdėstymo poreikis;
- 5) karstinio rajono ir gamtinio karkaso formavimo ypatumų įvertinimas.

4.2.2. Bendrasis teritorijos zonavimas

Žemės naudojimo ir reglamentų brėžinyje rajono savivaldybės teritorija suskirstyta pagal vyraujančią pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį. Bendrojo plano sprendiniai pagrįsti šiomis nuostatomis:

1. Bendrajame plane nurodytos urbanistinės plėtros teritorijos, kurių naudojimas ne žemės ūkio ar miškų ūkio veiklai galimas tik jose parengus detaliuosius planus (miestų ir miestelių užstatymui skirti plotai, miestų, perspektyvių gyvenamųjų vietovių ir rekreacinių teritorijų įtakos zonos).

2. Bendrajame plane numatyta keisti žemės plotų pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį, turi būti įrašoma išduodant planavimo sąlygas šių teritorijų specialiųjų ir detaliųjų planų rengimui.

3. Bendrajame plane nenumatomi keisti žemės plotai turi būti naudojami pagal teritorijų planavimo dokumentuose nustatytą pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį, naudojimo būdą ir pobūdį; šios sąlygos įrašytos žemės sklypų Nekilnojamojo turto kadastro duomenyse.

4.2.3. Žemės ūkio paskirties žemės funkcinis zonavimas

Žemės naudojimo ir reglamentų brėžinyje žemės ūkio veiklos prioritetą turinčios agrarinės teritorijos suskirstytos į zonas.

I. Perspektyvių gyvenamųjų vietovių įtakos arealų zona. (I – UŽ). Jai priskiriamos teritorijos aplink šias vietas: Pasvalio ir Joniškėlio miestus; Daujėnų, Krinčino, Kriklinių, Pumpėnų, Pušaloto, Saločių ir Vaškų miestelius; Girsūdų, Kiemėnų, Namišių, Raubonių ir Jurgėnų (Kalno) kaimus. Šios zonos arealuose prioritetas teikiamas gyvenamųjų vietovių plėtrai ir individualiai statybai. Gyvenamųjų ir kitų pastatų statybai galima rengti detaliuosius planus, tačiau prieš tai, planavimo sąlygas išduodančių institucijų reikalavimu, turi būti rengiami specialieji planai inžinerinės infrastruktūros objektų išdėstymui. Specialieji planai šioje zonoje nereikalingi, jeigu detalusis planas rengiamas žemės sklype, esančiame prie gero kelio ir elektros linijos arba pagal detalųjį planą suformuoti žemės sklypai ribojasi su esamos namų valdos žemės sklypu. Žemės ūkio veikla šioje zonoje turi būti plėtojama orientuojant ūkinius subjektus kurti nedidelio ploto, bet intensyvios gamybos ūkius, kurie specializuotųsi miestų ir miestelių gyventojų poreikių tenkinimui. Galimas pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties keitimas iš žemės ūkio paskirties ir miškų ūkio paskirties (IV grupės miškuose) į kitą paskirtį, neviršijant specialiaisiais planais nustatytų proporcijų tarp žemės ūkio paskirties žemės plotų, gyvenamosios statybos ir rekreacinės – komercinės paskirties pastatų statybos.

II. Intensyvaus žemės ūkio su prioritetine augalininkystės specializacija zona. (II – LGa).

Jai priskirta didžioji Pasvalio rajono teritorijos dalis. Vyrauja nusausintos aukštos ūkinės vertės ariamos žemės (vidutinis našumo balas zonoje – apie 55). Dėl vertingų dirvožemių ir nerūgščių dirvų ši teritorija tinkamiausia naudoti pagal tradiciškai vystomą ūkių specializaciją. Tai – dirvai reiklų žemės ūkio augalų auginimas pardavimui (kviečiai, miežiai, linai, rapsai) bei javų auginimas pašariniam grūdams (daugiausia kiaulininkystės poreikiams tenkinti). Pagalbinės gamybos šakos (kiaulininkystė, pienininkystė ir kt.) gali būti vystomos tik dėl sėjomainose būtinų auginti neprekinių žemės ūkio pasėlių ir ūkiuose išauginamų pašarų pagrindu. Žemės naudojimo paskirties keitimas galimas detaliųjų planų pagrindu, kurie galimi rengti esamoms sodyboms arba kai pagal detalų planą suformuoti žemės sklypai ribojasi su esamos namų valdos žemės sklypu.

III. Intensyvaus žemės ūkio su prioritetine augalininkystės – galvijininkystės specializacija zona. (III – Ga-g). Į zoną įeina pietinė rajono teritorijos dalis Pasvalio – Pušaloto – Pumpėnų – Kriklinių ruože. Zonoje vyrauja karbonatingieji ir paprastieji sekliai glėjiški išplautžemiai, taip pat – sekliai glėjiški rudžemiai; įvairesnės reljefo formos, pažemėjimuose ir įlomėse daugiau pievų ir ganyklų. Vidutinis žemės našumo balas – 45 – 50. Rekomenduojamos ūkininkavimo sistemos susietos su geresniu dirvožemių panaudojimu: laikant pievas ir ganyklas bei auginant daugiameses žoles, dalis augalininkystės produkcijos turi būti skirta pieno – mėsos galvijininkystei bei kiaulininkystei vystyti. Specializuotos augalininkystės šakos – rapsų, linų, kviečių auginimas. Žemės naudojimo paskirties keitimas galimas detaliųjų planų pagrindu, kurie galimi rengti esamoms sodyboms arba kai pagal detalų planą suformuoti žemės sklypai ribojasi su esamos namų valdos žemės sklypu.

IV. Saugomų teritorijų zona (IV – Gekst). Jai priskirtos Biržų regioninio parko, valstybinių draustinių, Natura 2000 teritorijos (jose esanti žemės ūkio paskirties žemė), taip pat Šiaurės Lietuvos karstinio regiono teritorijos, priskirtos labai nepastoviams ir nepastoviams plotams bei nepakankamo pastovumo plotams. Pagrindiniai zonos plotai išsidėsto Natura 2000 teritorijoje Grūžių – Tetirvių – Žilpamūšio ruože, Biržų regioninio parko dalyje, įeinančioje į Pasvalio savivaldybės teritoriją, rytinėje rajono dalyje ir Pyvesos hidrografinio draustinio zonoje. Saugomose teritorijose žemės naudojimą ir ūkinę veiklą reglamentuoja jų specialiojo (aplinkosauginio) planavimo dokumentai, juose nustatytos funkcinės zonos ir kraštovaizdžio tvarkymo zonos. Atsižvelgiant į privalomus pasėlių struktūros reikalavimus, prioritentinė ūkių specializacija nepastoviuose ir nepakankamo pastovumo plotuose turėtų būti žolinių pašarų auginimas, pienininkystė, mėsinė bei veislinė galvijininkystė ir avininkystė; rekomenduotina skatinti ekologinį ūkininkavimą.

SPRENDINIAI

V. Tausojamojo ūkininkavimo zona. (V – Gekgk). Jai priskirtos gamtinio karkaso teritorijos su žemės ūkio veiklai įsavintais plotais bei juose įsiterpusiais miškais, taip pat karstinio regiono teritorijos, priskirtos sumažėjusio pastovumo plotams Atsižvelgiant į specialiąsias žemės ir miško naudojimo sąlygas, šioje zonoje pagrindine veikla laikytinas tausojamasis ir ekologinis ūkininkavimas. Valstybės rėmimo priemonėmis turėtų būti skatinama pieno – mėsos galvijininkystės specializacija. Dalis nepatogių naudoti žemės ūkiui plotų rekomenduojama apsodinti mišku. Žemės naudojimo paskirties keitimas teritorijose, neįeinančiose į valstybinių parkų ir draustinių ribas bei į Natura 2000 tinklui priskirtus plotus, galimas detaliųjų planų pagrindu, kurie rengtini esamoms sodyboms arba kai pagal detalųjį planą suformuoti žemės sklypai ribojasi su esamos namų valdos žemės sklypu.

VI. Urbanistinės-ūkinės integracijos ašių zona (VI – Užpg). Zonai priskiriamos teritorija abipus magistralinio kelio A 10 Panevėžys – Pasvalys – Ryga ir krašto kelio Nr. 150 Šiauliai – Pakruojis - Pasvalys. Šioje teritorijoje, sutinkamai su Šiaulių apskrities bendrojo (generalinio) plano koncepcija, prioritetas teikiamas ūkinei – pramoninei (ne žemės ūkio) veiklai. Teritorijoje gali būti vystomas intensyvus žemės ūkis, tačiau, esant poreikiui, turi būti rengiami specialieji planai inžinerinės infrastruktūros objektų išdėstymui ir, jų pagrindu, - detalieji planai, numatantys žemės sklypų formavimą ne žemės ūkio paskirties statiniams, taip pat ir gyvenamiesiems namams. Specialieji planai nereikalingi, jeigu detalusis planas rengiamas žemės sklype, esančiame prie gero kelio ir elektros linijos, arba ribojasi su esamos namų valdos žemės sklypu.

VII. Rekreatinių vietovių zona (VII– Ržg). Jai priskiriami arealai prie tvenkinių, naudojami ir tinkami panaudoti rekreacijai. Šios zonos pagrindinė funkcija – teritorijos panaudojimas intensyviai ir ekstensyviai rekreacijai. Rekreacinei infrastruktūrai sukurti būtina parengti specialiuosius planus, o jų pagrindu vietose, kuriose numatyta rekreacinės paskirties pastatų ir gyvenamųjų namų statybos zonos, – rengti detaliuosius planus. Rekreatinių vietovių zonų planavimas ir tvarkymas turi būti vykdomas vadovaujantis Aplinkos ministro 2004 m. sausio 20 d. įsakymu Nr. D1-35 patvirtintais Rekreatinių teritorijų naudojimo, planavimo ir apsaugos nuostatais. Zonos arealuose tikslinga statyti (savivaldybės ir žemės savininkų lėšomis) poilsio namus, turizmo ir sporto šakų statinius, stovyklavietes, prekybos įmones, kitus paslaugų ir pramogų statinius. Gyvenamoji statyba galima tik esamose sodybose ir detaliuosiuose planuose nurodytose vietose, neviršijant nustatytų proporcijų: tarp gyvenamosios ir rekreacinės zonų plotų. Savivaldybės lėšomis inžinerinė infrastruktūra įrengiama tik visuomeninės paskirties statinių aptarnavimui. Likusi teritorija, nesuplanuota rekreaciniams statiniams, turi būti naudojama žemės ūkio arba miškų ūkio veiklai. Rekomenduotina ūkius specializuoti kaimo turizmui ir poilsiautojų aptarnavimui, užtikrinant intensyvų žemės naudojimą.

SPRENDINIAI

Teritorijose, kuriose, numatomas intensyvus žemės ūkis, žemės ūkio gamybos specializavimas vyks atsižvelgiant į dirvožemių savybes, produkcijos perdirbimo įmonių išsidėstymą ir ekonomines sąlygas. Nausinti pelkėtų dirvožemių plotai naudotini pašarų gamybai, aprūpinant ūkius, auginančius galvijus, žaliaisiais ir stambiaisiais pašarais.

Teritorijose su rekomenduojama intensyvia žemės ūkio veikla gamyba bus efektyvi tik pasiekus atitinkamus jos pajėgumus ir sustambinus ūkių žemėvaldas. Perspektyvių ūkių dydžiai priklauso nuo jų verslo planuose numatytų gamybos apimčių. Esant tradiciniam ūkininkavimui, siektinas ūkininko ūkio dydis turi būti ne mažesnis nei rekomenduojamas: augalininkystės specializacijos ūkiuose, taip pat kiaulių auginimui specializuotuose ūkiuose – 100 ha žemės ūkio naudmenų, mišrios gyvulininkystės – augalininkystės specializacijos ūkiuose – 40 ha žemės ūkio naudmenų.

IV ir V zonose numatoma žemės ūkio veikla, derinant auginamus pasėlius prie dirvožemių savybių ir laikantis tausojamajam arba ekologiniam ūkininkavimui nustatytų reikalavimų: saugoti dirvožemius nuo vandens ir vėjo erozijos, saugoti požeminius vandenis, saugoti paviršinius vandenis nuo užteršimo, laikytis nustatytos pasėlių struktūros ar nustatytų trąšų ir chemikalų normų. Šioje zonoje tikslinga plėsti ūkius iki rekomenduojamo gyvulininkystės specializacijos ūkių dydžio – ne mažiau kaip 40 ha žemės ūkio naudmenų. Žemės ūkio veiklos subjektų pajamas palaikys ES fondų ir valstybės biudžeto mokamos tiesioginės išmokos už žemės ūkio naudmenas ir pasėlius, o ekologinę produkciją auginančiuose ūkiuose – parama ekologinių ūkių kūrimui. Mišku apsodinti tikslinga tik smulkius, nepatogius mechanizuotai įdirbti žemės sklypus, neturinčius gero privažiavimo.

Šiaurės Lietuvos karstinio regiono ribos nustatytos pagal Lietuvos geologijos tarnybos duomenimis. Jame statybos galimos vadovaujantis Aplinkos ministro 2004 m. lapkričio 11 d. įsakymu Nr. D1 – 596 patvirtintu Statybos techniniu reglamentu. Kita veikla reglamentuojama atsižvelgiant į skirtingas karstinio pastovumo teritorijas. Tai – 1) labai nepastovūs ir nepastovūs plotai, kur gali atsirasti daugiau kaip 0,1 įgriuvų kv. km per metus; 2) nepakankamo pastovumo plotai, kur gali atsirasti 0,05 - 0,1 įgriuvų kv. km per metus; 3) sumažėjusio pastovumo plotai, kur gali atsirasti mažiau kaip 0,05 įgriuvų kv. km per metus. Karstiniame regione žemės ūkio veikla reglamentuojama vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais: 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343 patvirtintų Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų XXIV skyriumi („Karstinis regionas“) ir 2006 m. birželio 1 d. nutarimu Nr. 549 „Dėl priemonių Šiaurės Lietuvos karstinio regiono gyvenamajai aplinkai ir ekologiškai būklei pagerinti“. Kontroluojant žemės naudojimą ir rengiant specialiuosius planus, detalizuojančius žemės naudojimo reglamentus karstiniame regione, būtina vadovautis šiais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 06 01 nutarimu Nr. 549 nustatytais reikalavimais:

SPRENDINIAI

- 1) karstiniame regione Aplinkos ministerija turi nustatyti intensyvaus karsto žemių ribas;
- 2) intensyvaus karsto plotai grupuojami pagal karstinių reiškinių intensyvumą: ypatingai sukarstėję plotai (IV grupė - smėgduobių skaičius 1 km² – daugiau kaip 80); labai sukarstėję plotai (III gr., 51 – 80); vidutiniškai sukarstėję plotai (II gr., 21 – 50), mažai sukarstėję plotai (I gr., 5 - 20);
- 3) mišką intensyvaus karsto teritorijos III ir IV grupių žemėje leidžiama įveisti neatsižvelgiant į žemės našumą;
- 4) intensyvaus karsto žemėse draudžiama statyti statinius ir vykdyti ūkinę veiklą neįvertinus poveikio paviršiniams, požeminiams vandenims ir karstiniams procesams, sausinti ir drėkinti žemę (išskyrus numatytas išimtis), įrengti naujus dolomito ar gipso kasybos karjerus, naudoti žemės ūkyje skystąsias trąšas ir kt.;
- 5) intensyvaus karsto žemių naudojimas žemės ūkio veiklai, pasėlių struktūra, tręšimo sąlygos reglamentuojami vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 06 01 nutarimu Nr. 549 patvirtintu Aplinkos apsaugos reikalavimų ūkinei veiklai Šiaurės Lietuvos karstinio regiono intensyvaus karsto žemėse aprašu.

4.2.4. Miškų ūkio paskirties žemės funkcinis zonavimas

Žemės naudojimo ir reglamentų brėžinyje miškų ūkio paskirties žemė suskirstyta į žemę, kuriai yra nustatyti aplinkosaugos apribojimai, ir kitą žemę.

Pirmajai zonai priskirta: ekosistemų apsaugos miškai (II A miškų grupė) – draustiniai miškai, (II B miškų grupė) – miško parkų miškai bei rekreaciniai miško sklypai; apsauginiai miškai (III miškų grupė) – kiti draustiniuose esantys miškai, valstybinių parkų apsauginių zonų miškai, laukų apsauginiai miškai, vandens telkinių apsaugos zonų miškai ir kt. Antrajai zonai priskirti ūkiniai miškai (IV miškų grupė), užimantys apie 88 proc. visų miškų.

Numatomi naujai įveisti miškai pagal savo funkcijas priskirtini tai zonai ar miškų grupei, kuriai priskirti greta esantys miškai. Rekomenduotina, kad pirmaeilis miško sodinimas būtų planuojamas laukų apsauginiuose miškuose ir vandens telkinių apsaugos zonų miškuose. Tikslinant miškų priskyrimą miškų grupėms, vadovaujantis Pasvalio rajono savivaldybės sprendimu (1994 12 05 valdytojo potvarkis Nr. 553 pv.), IIB miškų grupę numatoma sumažinti, iš rekreacinių miškų išjungiant 23,55 ha miškus Kiemelių kaime.

Miškų ūkio paskirties žemė bendrajame plane išskirta į ūkinius miškus ir apsaugines funkcijas turinčius miškus.

Miško žemės naudojimo perspektyvos atitinka miškotvarkos planavimo dokumentuose išskeltus uždavinius: miškų plotų padidinimas, daugiatislo miškų naudojimo skatinimas, miškų

SPRENDINIAI

stabilumo išsaugojimas, miško funkcijų, saugant vandenį ir dirvožemį, užtikrinimas, iškirstų miškų atkūrimas, miškų rūšinės įvairovės išlaikymas.

Iš viso Pasvalio rajone per 10 metų miškų plotus galima padidinti apie 1,6 tūkst. ha, iš jų 1 tūkst. ha dėl miško įveisimo rekultivuojamuose plotuose, apleistose žemės ūkio naudmenose ir kitose mažo našumo žemės ūkio naudmenose. Bendras rajono miškingumas padidės nuo 16,6 proc. iki 17,6 proc. Numatomas miškų įveisimas žemės ūkio paskirties žemėje leis padidinti ne tik ūkinių miškų plotus, bet ir ekosistemų apsaugos bei apsauginių miškų (draustinių, valstybinių parkų apsaugos zonų, laukų apsauginių, vandens telkinių apsaugos zonų) miškų plotus.

Intensyvi miškų ūkio veikla numatoma arealuose, kur vyrauja eksploataciniai (IV grupės) miškų plotai. Kitoje miškų ūkio paskirties žemėje numatomas tausojamasis ūkininkavimas. Miškų ūkio veiklai priskirtas teritorijas tvarkyti pagal miškų tvarkymo schemas ir vidinės miškotvarkos projektus.

4.3. Bioprodukcinio ūkio plėtra

4.3.1. Žemės ūkio vystymas

Bendrajame plane žemės ūkio vystymui sudaromos sąlygos:

1. Nustatytos žemės ūkio paskirties žemės perspektyvinės ribos. Šiais bendrojo plano sprendiniais (Žemės naudojimo ir reglamentų brėžinyje) privalo vadovautis kitų žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentų rengėjai.

2. Numatomas orientacinis žemės plotas žemės ūkio veiklai: iš 95,6 tūkst. ha žemės ūkio naudmenų liks apie 90 tūkst. ha (pagal 2003 m. žemės ūkio surašymo duomenis apskaityta 75,2 tūkst. ha žemės ūkio naudmenų, 2006 m. deklaruota 80,2 tūkst. ha žemės ūkio naudmenų). Iš apleistų 15,4 tūkst. ha žemės ūkio naudmenų 9 tūkst. ha bus grąžinta žemės ūkio veiklai, įsavinant melioracinėmis priemonėmis, apie 0,5 -1 tūkst. ha bus panaudota ne žemės ūkio ir miškų ūkio veiklai, apie 1 tūkst. ha bus apsodinta mišku, dar apie 5 tūkst. ha bus apsodinta mišku arba savaime apaugę miškais, medžių ir krūmų augalija bei pavirs pelkėmis.

3. Nustatytos rekomenduojamos žemės ūkio veiklos zonos (funkcinės zonos), atsižvelgiant į geriausią dirvožemių savybių panaudojimą, žemės ūkio gamybos efektyvumą ir gamtos išteklių apsaugą. Rekomenduojama intensyvios žemės ūkio veiklos zonose plėtoti prekinę žemės ūkio gamybą ir siekti ūkio dydžio, ne mažesnio nei numatyta Žemės ūkio ministro 2003 m. liepos 1 d. įsakymu Nr.3D-269 patvirtintose rekomendacijose. Rekomenduojami minimalūs racionalios žemėvaldos plotai tam tikros specializacijos ūkiams (tradicinio ūkininkavimo mišrios augalininkystės-gyvulininkystės specializacijos ūkiuose – 40 ha žemės ūkio naudmenų, kiaulininkystės specializacijos arba vien augalininkystės specializacijos ūkiuose

SPRENDINIAI

– 100 ha žemės ūkio naudmenų). Rekomenduojamą žemės naudojimą tikslinga skatinti valstybės paramos priemonėmis, jas diferencijuojant taip, kad prioritetas teikti paramą taikytinas veiklai, atitinkančiai zonos ypatumams (jeigu to nedraudžia ES reglamentai ir direktyvos). Prioritetinės valstybės paramos priemonės turėtų būti:

1) labai geros ir geros ūkinės vertės žemėse – investicijos į žemės ūkio valdas, jaunųjų ūkininkų įsikūrimas, ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos, žemės ūkio vandentvarka, žemės sklypų perskirstymas;

2) žemėse, įeinančiose į saugomų teritorijų ribas, priklausomai nuo jų naudojimo intensyvumo: ekologinio ūkininkavimo programa, kraštovaizdžio tvarkymo programa, vietovės su aplinkosaugos apribojimais, standartų laikymasis (Nitratų direktyva).

Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimui žemės ūkio paskirties žemėje reikalinga rengti kaimo plėtros žemėtvarkos projektus (jų atmainą – atskirų seniūnijų kompleksinius žemės ūkio ir kaimo plėtros projektus) ir žemės konsolidacijos projektus. Pagrindiniai šių žemėtvarkos teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai, turintys ilgalaikės pasekmės ir būtini spręsti įvertinant svarbiausius žemės ūkio gamybos plėtrą bei kaimo kraštovaizdžio formavimą įtakojančius veiksnius:

- 1) vietinės reikšmės kelių tinklo išdėstymas;
- 2) stambiųjų ūkių centrų išdėstymas bei gamybos apimčių juose nustatymas;
- 3) sausinimo sistemų remonto ar rekonstrukcijos poreikio nustatymas;
- 4) miško želdinių detalesnio išdėstymo ir jų funkcijų nustatymas;
- 5) žemės ūkio naudmenų laukų masių, tinkamų naudoti tam tikroms augalų grupėms, formavimas;
- 6) žemės gerinimo priemonių suplanavimas;
- 7) natūralių kraštovaizdžių, dirvožemio ir vandens apsaugos priemonių suplanavimas.

4.3.2. Miškų ūkio vystymas

Miškų ūkio veiklą numatoma vystyti miškų ūkio paskirties žemėje, taip pat miškuose, esančiuose žemės ūkio paskirties žemėje. Bendrą miškų plotą numatoma padidinti nuo 21,4 tūkst. ha 2006 m. iki 23 tūkst. ha 2015 -2020 metais.

Miškų ūkis Pasvalio rajone turi būti plėtojamas laikantis Lietuvos miškų ūkio politikos nuostatų, iš kurių pažymėtinos:

- 1) miško išteklių išsaugojimas ir gausinimas;
- 2) racionalus, tolygus ir nepertraukiamas miško išteklių naudojimas bei miškų produktyvumo didinimas ir auginamos medienos kokybės gerinimas;
- 3) miškų ūkio ekonominio efektyvumo didinimas;

SPRENDINIAI

- 4) miško ekosistemų tvarumo užtikrinimas;
- 5) biologinės įvairovės išsaugojimas bei miškų sveikatingumo gerinimas;
- 6) visuomenės bendrųjų su miškais susijusių reikmių tenkinimas;
- 7) valstybinio ir privataus miškų ūkio plėtra bendrosios kaimo plėtros kontekste.

Bendrojo plano sprendinius įgyvendinantys bei miškų ūkio paskirties žemės ir miškų naudojimą planuojantys dokumentai – miškų tvarkymo schemas ir vidinės miškotvarkos projektai. Jų rengimas, tikslinimas ir įgyvendinimas numatomas teisės aktų nustatyta tvarka.

4.4. Teritorijos naudojimo reglamentai

Žmogaus ūkinės ir kitos veiklos, susijusios su žemės (teritorijos) naudojimu reglamentavimas pagal bendrąjį planą pasireiškia privalomų sąlygų nustatymu specialiesiems ir detaliesiems planams. Išduodama planavimo sąlygas, bendrojo plano organizatorius (savivaldybės taryba arba savivaldybės administracijos direktorius) turi nustatyti sąlygas derinti teritorijų planavimo dokumentą su bendrojo plano sprendiniais, užfiksuotais savivaldybės tarybos nutarime dėl bendrojo plano patvirtinimo. Be to, turi būti vadovaujama įstatymų ir Vyriausybės nutarimų nuostatomis. Svarbiausios privalomo ir rekomendacinio pobūdžio planavimo sąlygos:

1. Žemės ūkio paskirties žemėje esančios žemės ūkio naudmenos ir žemė su veikiančiais melioracijos įrenginiais turi būti saugoma nuo jų ploto sumažėjimo vadovaujantis Žemės įstatymo 22 straipsnio nuostata: „Ariamoji žemė, kurios dirvožemio našumas didesnis už vidutinį šalyje taip pat žemė, kurioje yra eksploatuojamos melioracijos sistemos, turi būti naudojama taip, kad nesumažėtų jų plotas, išskyrus ekologiškai nuskurdintose gamtinio karkaso teritorijose, ir nepablogėtų dirvožemio savybės“. Gamtinio karkaso teritorijos pažymėtos žemės naudojimo ir reglamentų brėžinyje, tačiau kurios iš jų yra nuskurdintos, gali būti nustatyta tik pagal Aplinkos ministerijos parengtus teisės aktus, atitinkamais skaičiavimais įrodžius, jog šiose teritorijose miškų ir kitų natūralių biocenozų plotas neužtikrina vietovės ekologinio stabilumo.

2. Gamtinio karkaso teritorijose ūkinė veikla ribojama vadovaujantis Saugomų teritorijų įstatymo 22 straipsnio 6 dalies nuostatomis: „Gamtinio karkaso rekreacinės, miškų ūkio ir agrarinės paskirties teritorijose draudžiama statyti pramonės įmones, kurioms reikalingi taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimai, ir gyvenamuosius kvartalus. Leidžiama tokia veikla, kuri užtikrina kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą ir ekosistemų stabilumą, atkuria pažeistas ekosistemas, yra vykdoma pagal teritorijų planavimo dokumentus“. Siekiant suderinti aplinkosauginius ir racionalaus žemės naudojimo reikalavimus, visose zonose išskirti jų pozoniniai, arba teritorijos dalys, priskirtos gamtiniam karkasui. Šiuose pozoniuose

SPRENDINIAI

rekomenduojamas tausojamasis ūkininkavimas ir ekologinės įvairovės didinimas: įveisiant mišką žemės ūkiui mažiau tinkamuose plotuose, formuojant smulkesnius pasėlių plotus, didinant daugiamečių ir kitų žiemojančių augalų plotus, derinant gyvulininkystės ir augalininkystės specializuotas ūkio šakas. Teritorijose, įeinančiose į gamtinio karkaso ribas, gyvenamųjų namų statyba gali būti tik nepažeidžiant Saugomų teritorijų įstatymo 22 straipsnio ir Gamtinio karkaso nuostatų; tai yra, negalima daugiau kaip 3 sodybų koncentracija, jeigu atstumas tarp jų mažesnis kaip 150 m.

3. Karstiniam regione statybos galimos vadovaujantis Aplinkos ministro 2004 11 11 įsakymu Nr. D1 – 596 patvirtintu reglamentu.

4. Rekomendacijos kraštovaizdžio tvarkymui, nepažeidžiant gamtinio karkaso formavimo principų, pateiktos Kraštovaizdžio tvarkymo zonų brėžinyje. Rajono teritorijoje galimas statybas pagal Bendrojo plano sprendinius apibrėžia Žemės naudojimo ir apsaugos reglamentai, o kraštovaizdžio tvarkymo reglamentų brėžinys yra tik rekomendacinio pobūdžio, reikalingas rengiant planavimo sąlygas melioracijos darbams, miško želdinių išdėstymui, statinių išdėstymo tankumui ir kt.

5. Pramonės įmonės, logistikos centrai, kiti ūkinės-komercinės paskirties statiniai gali būti planuojami tik numačius jų išdėstymą pagal specialiuosius planus I-Užg ir II-Užpg zonose, taip pat ir kitose vietovėse, tačiau su sąlyga, kad esami ir planuojami ne žemės ūkio paskirties statiniai užimtų ne daugiau kaip 5 proc. nuo bendro kaimo ploto III-LGa zonoje ir ne daugiau kaip 10 proc. IV-Ga-g zonoje.

6. Sanitarinės apsaugos zonos prie stambių gyvulininkystės fermų ir žemės ūkio objektų privalo būti pažymėtos rengiant specialiuosius planus. Šiose zonose, vadovaujantis Vyriausybės patvirtintomis Specialiosiomis žemės ir miško naudojimo sąlygomis (1992 05 12 nutarimas Nr. 343), draudžiama statyti gyvenamuosius namus ir visuomeninius pastatus, o esamos sodybos ar visuomeniniai pastatai gali būti rekonstruojami tik įvertinus neigiamą veiklos poveikį sveikatai ir šiose zonose gyvenantiems asmenims sutikus. Sanitarinės apsaugos zonų pločiai: prie kiaulininkystės kompleksų – 1 km; prie stambių kiaulių fermų – 500 m; prie stambių galvijų fermų, turinčių po 200 – 1000 galvijų – po 300 m; prie kiaulininkystės komplekso nuotekų lietinimo laukų – 100 m.

Žemės naudojimo ir apsaugos reglamentų brėžinyje nustatytose funkcinėse zonose reglamentuojama veikla pateikta 4.2 lentelėje.

4.2 lentelė. Žemės naudojimo funkciniai prioritetai ir veiklos reglamentavimas

Zonos Nr.	Funkciniai prioritetai	Reglamentuojama veikla
II - LGa, III –Ga-g	Intensyvi žemės ūkio veikla teritorijose su labai geros ir geros ūkinės vertės dirvožemiais	Skatinama augalininkystės specializacijos, taip pat mišrios specializacijos ūkių plėtra, derinant gyvulių auginimą su prekinės augalininkystės produkcijos gamyba.
IV - Gekst	Tausojamasis žemės ūkis: - saugomose teritorijose	Veiklą reglamentuoja Saugomų teritorijų planavimo dokumentai.
V – Gekgk	- gamtinio karkaso teritorijose	Skatinamas tausojamasis ir ekologinis ūkininkavimas
Karstinio rajono pozonis	Ekologinis ir tausojamasis žemės ūkis	Skatinama pienininkystės, mėsinės ir veislinės galvijininkystės bei avininkystės specializacijos ūkių plėtra
I – UŽ, VI – Užpg, VII - Ržg	Intensyvi žemės ūkio veikla perspektyvių gyvenamųjų vietovių įtakos zonose, urbanistinės integracijos ašių zonose ir rekreacinių vietovių zonose .	Skatinamas intensyvus specializuotas ūkininkavimas miestų ir miestelių gyventojų poreikiams tenkinti. Leidžiama žemės ūkio veiklos konversija į kitą veiklą, pakeitus pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį į kitą paskirtį, įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

4.5. Gyvenamųjų vietovių ir rekreacinių teritorijų plėtra

Bendrajame plane numatytos teritorijos gyvenamųjų ir rekreacinių vietovių plėtrai – jose turi būti leidžiama rengti detaliuosius planus, numatančius gyvenamąją statybą, taip pat rekreacinę ir kitą statybą. Kitose žemės ūkio paskirties teritorijose galima tik ūkininkų sodybų ir kitų žemės ūkio statinių statyba teisės aktų nustatyta tvarka. Detaliuosius planus gyvenamųjų namų statybai galima rengti:

1. Miestuose, miesteliuose, kitose perspektyviose gyvenamosiose vietovėse bei jų įtakos zonose (**I-Užg**), rekreacinių arealų zonose (**VII – Ržg**), ir urbanistinės integracijos ašių zonose (**VI- Užpg**) . Jeigu išduodant planavimo sąlygas nustatomas poreikis turėti specialųjį planą inžinerinės infrastruktūros objektų ir komunikacijų išdėstymui, prieš rengiant detalųjį planą turi būti parengtas specialusis planas. Šiose zonose specialieji planai nereikalingi, jeigu detalusis planas rengiamas žemės sklype, esančiame prie gero kelio ir elektros linijos, arba ribojasi su esamos namų valdos žemės sklypu.

2. Esamose sodybose, suformavus namų valdų žemės sklypus – visoje savivaldybės teritorijoje.

SPRENDINIAI

3. Kitose teritorijose kaimo vietovėje – žemės sklypams, esantiems kompaktiško užstatymo kaimuose arba prie esamų sodybų, pagal detalųjį planą suformuotuose žemės sklypuose.

Detaliuosius planus ūkinės-komercinės ne žemės ūkio paskirties pastatų statybai galima rengti visoje savivaldybės teritorijoje - vietose, kur tai numato specialieji planai arba žemės sklypuose, suformuotuose prie esamų kitos paskirties pastatų;

Nerengiant detaliojo plano gyvenamųjų sodybų ir žemės ūkio veiklai reikalingų ūkinių pastatų statyba galima parinktose ūkininko sodybai vietose. Jos gali būti parenkamos teisės aktų nustatyta tvarka privačios žemės sklypuose, priklausančiuose ūkininko ūkį įregistravusiems ir realiai ūkininkaujantiems asmenims.

Statybų reglamentai pateikti 4.3 lentelėje.

4.3 lentelė. Atskirų teritorijų statybos sąlygos

Zonos apibūdinimas	Pastatų statybos sąlygos
1	2
Pasvalio ir Joniškėlio miestai	Statyba galima miestų planavimo dokumentuose numatytose teritorijose, skirtose gyvenamosioms, pramonės ir sandėliavimo objektų, komercinės paskirties ir smulkaus verslo, rekreacinių objektų išdėstymui. Žemės ir statinių paskirtis turi atitikti detaliuose planuose nustatytą žemės naudojimo būdą ir pobūdį.
Perspektyvios kaimo gyvenamosios vietovės	Statyba galima pagal šių gyvenamųjų vietovių specialiuosiuose ir detaliuose planuose nustatytą žemės naudojimo būdą ir pobūdį. Parengus detaliuosius planus, galimas žemės ūkio paskirties žemės keitimas į kitą paskirtį. Perspektyviomis laikytinos tos gyvenamosios vietovės, kurių sklaida yra patogi gyventojams, atlieka žemės ūkio aptarnavimo ir paslaugų funkcijas bei skatins centralizuotų inžinerinių sistemų plėtrą
Perspektyvių gyvenamųjų vietovių įtakos zonos ir rekreacinių vietovių zonos (pagal funkcinį teritorijos zonavimą – I-Už zona ir VII – Ržg zona)	Statyba galima tik vadovaujantis šioms teritorijoms parengtais specialiaisiais ir detaliaisiais planais
Urbanistinės integracijos ašių zonos prie kelių Panevėžys – Pasvalys – Ryga ir Šiauliai – Pakruojis - (VI-Užpg)	Galima pramoninių, ūkinės-komercinės paskirties pastatų ir gyvenamųjų namų statyba pagal detaliuosius planus, prieš tai parengus specialiuosius planus ir išsprendus teritorijų funkcinį zonavimą

SPRENDINIAI

4.3 lentelės tęsinys

1	2
Saugomos teritorijos: valstybiniai parkai ir draustiniai (IV – ekst zona)	Statyba galima tik tose vietose, kur tai numato valstybinių parkų ir draustinių planavimo dokumentai: gyvenamosiose ir ūkinėse zonose, esamose sodybose ar sodybvietėse.
Sanitarinės apsaugos zonos prie žemės ūkio gamybinių pastatų ir kitų statinių	Gyvenamuosius ir visuomeninius pastatus statyti draudžiama arba ribojama.
Žemės ūkio paskirties teritorijos (II, III, V zonos)	Galima statyba esamose sodybose (gyvenamojo namo ir pagalbinių pastatų), prie jų pagal detalų planą suformuotuose žemės sklypuose, taip pat - ūkininkų sodybų statyba teisės aktų nustatyta tvarka.
Kitose teritorijose esantys žemės ūkio paskirties žemės sklypai	Įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka gali būti keičiama žemės naudojimo paskirtis arba keičiamas žemės naudojimo pobūdis visuomenės poreikiams skirtiems pastatams bei įrenginiams statyti, infrastruktūros ir paslaugų plėtrai, taip pat gyvenamųjų ir pagalbinių pastatų statybai
Miškų ūkio paskirties teritorijos (žemės sklypai)	Statybos apribojimus nustato teisės aktai, vadovaudamiesi LR Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 16 d. nutarimo nuostatomis.
Kitos paskirties žemės sklypai	Individuali ir kita statyba galima pagal šioms kitos paskirties (ne žemės ūkio ir ne miškų ūkio) žemės sklypams parengtus detaliuosius planus.

Paaiškinimai::

- Ūkininkų ūkių registre įregistruotų asmenų žemėvaldose galima statyti ūkininko ūkio sodybą (su gyvenamuoju namu ir ūkiniais pastatais), teisės aktų nustatyta tvarka parinkus vietą statybai ir parengus statinių projektus. Statyba galima privačios žemės ūkio paskirties žemės sklypuose, nerengiant detaliojo plano. Minimalų ūkio dydį, kuriam esant leidžiama statyba, nustato Ūkininko ūkio įstatymas ir kiti teisės aktai.
- Žemės panaudojimas ūkinės – komercinės paskirties pastatų statybai galimas:
 - esamose sodybose ir prie esamų statinių;
 - valstybiniuose parkuose ir draustiniuose – jų planavimo schemose pažymėtose teritorijose, skirtose ūkinei ir kitai veiklai;
 - kitose vietovėse – pagal žemės sklypų ar jų grupių detaliuosius planus.
- Išduodant sąlygas detaliųjų planų rengimui, gali būti nurodoma prieš tai parengti infrastruktūros plėtros specialųjį planą.
- Rengiant specialiuosius ir detaliuosius planus gamtinio karkaso teritorijose, privalo būti atliktas sprendinių pasekmių poveikio aplinkai ir kraštovaizdžiui vertinimas.
- Rengiant specialiuosius planus kaimo vietovėje, privalo būti pažymėtos žemės ūkio gamybinių pastatų sanitarinės apsaugos zonos. Jose, vadovaujantis Vyriausybės patvirtintomis Specialiosiomis žemės ir miško naudojimo sąlygomis (1992 05 12 nutarimas Nr. 343), draudžiama statyti gyvenamuosius namus ir visuomeninius pastatus, o esamos

SPRENDINIAI

sodybos ar visuomeniniai pastatai gali būti rekonstruojami tik įvertinus neigiamą veiklos poveikį sveikatai ir šiose zonose gyvenantiems asmenims sutikus. Sanitarinės apsaugos zonos dydis (metrais): prie stambių kiaulių fermų – 500 m; prie stambių karvių, kitų galvijų, arklių ir paukščių fermų – 300 m.

6. Teritorijos, kuriose gali būti pakeista pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis:

6.1. Žemės ūkio paskirtis į miškų ūkio paskirtį gali būti pakeista:

1) atlikus žemės sklypo kadastrinius matavimus ir nustačius, kad apaugusio ar įveisto miško plotas sudaro 90 proc. ir daugiau žemės sklypo ploto;

2) atidalintam mišku apaugusiam žemės sklypui pagal parengtą žemės sklypo formavimo ir pertvarkymo projektą.

6.2. Žemės ūkio ar miškų ūkio paskirtis į kitą paskirtį gali būti pakeista:

1) atidalijus namų valdos žemės sklypą;

2) tais atvejais, kai paskirtis nustatyta pagal detalųjį planą.

7. Visuomeninės paskirties pastatų (gaisrinių ir kt.) statybai žemės naudojimo paskirtis ir būdas (pobūdis) keičiami bei (esant reikalui) žemė paimama visuomenės poreikiams pagal savivaldybės administracijos parengtus detaliuosius planus.

5. NEKILNOJAMASIS KULTŪROS PAVELDAS

5.1. Bendrosios nuostatos

Pasvalio rajono bendrojo plano kultūros paveldo dalis nustato Pasvalio savivaldybės teritorijos nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybos ir naudojimo prioritetus bei teritorinės apsaugos principus. Pateikiami sprendiniai atitinka Lietuvos nacionalinės darnaus vystymosi strategijos (Žin., 2003, Nr. 89-2039), nurodančios, kad Lietuvos kultūrinio savitumo išsaugojimas yra vienas iš Lietuvos darnaus vystymosi prioritetų (str. 23.11, Žin., 2003, Nr. 89-2039), nustatytą kultūros paveldo apsaugos kryptį.

Sprendinių konkretizavimas atitinka rajono lygmens teritorijų planavimo reikalavimus ir Savivaldybės teritorijos bendrojo plano rengimo taisyklėmis (Žin., 2006, Nr. 145-5559) nustatytą grafines dalies mastelį (Rekreacijos, turizmo, gamtos ir kultūros paveldo plėtojimo brėžinys, M 1:50000). Pateikiamos sąvokos ir sprendinių turinys atitinka Lietuvos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo reikalavimus (Žin., 2004, Nr. 153-5571), Dvarų išsaugojimo programos (LR Vyriausybės 2003m. balandžio 18 d. nutarimas Nr. 481, Žin., Nr.38-1740 ir LR Vyriausybės 2007 m. gegužės 7 d. nutarimas Nr. 486, Žin., Nr.58-2243) nuostatas, Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą (Žin., 2002, Nr. 110-4852). Sprendiniai parengti vadovaujantis Pasvalio rajono plėtros iki 2014 m. planu (2005 m., Pasvalio rajono tarybos sprendimas), Panevėžio regiono plėtros planu (Panevėžio plėtros tarybos sprendimas Nr. R2-4, 2004 m. kovo 19 d.), atsižvelgiant į kitus parengtus plėtros projektus.

Nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimas laikomas integralia Pasvalio savivaldybės teritorijos plėtros dalimi. Pagrindine teritorijos plėtros kryptimi bendrojo plano koncepcija numato decentralizuotos koncentracijos strategiją, kuri atitinka integralios kultūros paveldo apsaugos sampratą - siekiama pirmaeilio vertingiausių objektų išsaugojimo, skatinant jų naudojimą visuomenės reikmėms.

Pateikiami sprendiniai taip pat atitinka tikslus, numatytus Lietuvos ratifikuotoje Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo globos konvencijoje (5 str., Žin., 1997, Nr. 19-411):

- ❑ priimti generalinę politiką, kuri siektų kultūros ir gamtos paveldui suteikti tinkamą vaidmenį bendruomenės gyvenime ir to paveldo globą integruoti į bendras planavimo programas;
- ❑ vystyti mokslinius ir techninius tyrimus ir tyrinėjimus ir paruošti veiksmingas priemones, kurios įgalintų valstybę neutralizuoti grėsmę, iškilusią kultūros ir gamtos paveldui;

SPRENDINIAI

- ❑ imtis tinkamų įstatyminių, mokslinių, techninių, administracinių ir finansinių priemonių, būtinų šio paveldo identifikavimui, globai, išsaugojimui (konservavimui), prezentavimui bei reabilitavimui.

Pateikiami sprendiniai yra siejami su gamtos paveldo apsaugos reikalavimais ir atitinka aplinkos tvarkymo tikslus, nustatytus Lietuvos ratifikuotoje Europos kraštovaizdžio konvencijoje (5 ir 6 str.; *Žin.*, 2002, Nr. 104-4621):

- ❑ įteisinti kraštovaizdį, kaip svarbią žmonės supančios aplinkos sudedamąją dalį, jų bendro kultūros ir gamtos paveldo apraišką bei jų savasties pagrindą;
- ❑ integruoti kraštovaizdį, kaip reiškinių į savo teritorijų ir miestų planavimo politiką bei savo kultūros, aplinkos, žemės ūkio, socialinę ir ekonominę politiką, taip pat į kiekvieną kitą politikos sritį, galinčią turėti poveikį kraštovaizdžiui;
- ❑ nustatytus kraštovaizdžius įvertinti atsižvelgiant į suinteresuotų dalyvių ir atitinkamos gyventojų grupės jiems priskiriamą ypatingą vertę.

Teritorinės nekilnojamojo kultūros paveldo vertybių apsaugos prioritetai ir tvarkybos kryptys Pasvalio rajono teritorijoje yra apibrėžti atsižvelgiant į:

1. Nekilnojamojo kultūros paveldo vertybių sankaupos arealų sklaidą. Arealų naudojimo ir tvarkybos prioritetai yra apibrėžti įvertinus nekilnojamojo kultūros paveldo objektų (pavienių objektų, jų kompleksų ir vietovių), registruotų kaip nekilnojamosios kultūros paveldo vertybės, vertingąsias savybes, kompleksiskumo lygį ir erdvinės kompozicinės bei semantinės sąveikos (tarpusavyje ir su gamtine aplinka) pobūdį.
2. Didžiausia kultūrine verte ir visuomenine reikšme pasižyminčių nekilnojamųjų kultūros paveldo vertybių sklaidą.

Jei ateityje bus nustatyti objektai, svarbūs Pasvalio rajono kultūros tradicijų ir gyvenamosios aplinkos savitumui išsaugoti, tačiau iki šiol neįtraukti į Kultūros vertybių registrą, savivaldybė gali inicijuoti jų įtraukimą į Registrą ir saugojimą. Pateikiamas kultūros paveldo objektų sąrašas³ gali būti papildytas ateityje.

5.2. Nekilnojamojo kultūros paveldo vertybių sankaupos arealai

Galimybės kultūros paveldo objektus, esančius arealuose, pritaikyti ir veiksmingai naudoti visuomeninei paskirčiai yra didesnės, nei pavienių kultūros paveldo objektų. Žymios dalies kultūros vertybių lokalizacija sankaupos arealuose yra palanki sąlyga išsaugoti Pasvalio rajono istorinio kraštovaizdžio relikтус ir veiksmingai juos panaudoti turizmo ir rekreacijos reikmėms, visų pirma tose teritorijose, kurios pasižymi ne tik kultūros paveldo verte, bet ir vaizdinga gamtine aplinka. Vertybių sankaupos arealuose yra reikšmingos Pasvalio rajono dvarų sodybos, kurių gausa ir didelė kultūrinė vertė yra būdingas rajono kultūros paveldo bruožas.

Svarbiausiomis saugotinomis Pasvalio rajono istorinio kraštovaizdžio ypatybėmis laikytina architektūrinės, kraštovaizdinės, archeologinės, istorinės vėrcių kompleksiskumas, nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tarpusavio vizualinis kompozicinis bei istorinis semantinis sąryšingumas, svarbiausių kultūros vertybių integralumas su vaizdinga gamtine aplinka, susiklosčiusia Mūšos upės ir jos intakų Mažupės, Pyvesos, Lėvens, Tatulos slėniuose ir paslėniuose. Šiose teritorijose susiformavę dauguma archeologinių kompleksų, būdingų Šiaurės Vidurio Lietuvai, reprezentuojančių žiemgalių genčių formavimąsi ir raidą.

Kompleksiškai įvertinus Pasvalio rajono kraštovaizdį buvo išskirti penki ryškūs nekilnojamųjų kultūros vertybių sankaupos arealai: Vaškų, Pamiškių, Pasvalio, Joniškėlio ir Pušaloto⁵. Pasvalio, Joniškėlio ir Vaškų arealuose dominuoja architektūros paveldo vertybės, Pamiškių areale – archeologijos vertybės. Pušaloto areale neišskirta vieno vyraujančio kultūros paveldo objektų tipo.

Nustatyta, kad Pasvalio rajono sankaupos arealų turistinį potencialą žymiai didina itin palankus nacionalinių ir tarptautinių turizmo trasų išsidėstymas. Greta Pasvalio ir Pamiškių arealų praeina Via Baltica (A10; E67) automagistralė, pro Pušaloto ir Vaškų arealus – krašto kelias 209. Pasvalio, Pamiškių, Joniškėlio ir Pušaloto arealus kerta geležinkelis Panevėžys–Biržai. Tarptautinė automagistralė Via Baltica, kuria vyksta didžioji dalis vietinių ir užsienio turistų bei lankytojų, laikytina pagrindiniu Pasvalio rajoną susisiekimo sistemos veiksnium, palankiu turizmo plėtrai. Via Baltica magistrale tarp Saločių ir Pasvalio miesto vedama LR teritorijos bendrajame plane rekomenduojamo pagrindinio (reprezentacinio) nacionalinio turizmo maršruto “Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys” trasa. Šiai trasai taip pat skiriama Pasvalio rajono teritorijoje esanti kelio į Biržus, atsišakančio nuo magistralės, atkarpa. Didžioji šio maršruto dalies, esančios rajono teritorijoje, trasa yra krašto kelias Pasvalys–Šiauliai.

⁵ Kultūros vertybių sankaupos arealai yra įvardinti sąlyginai, jų ribos nustatytos preliminariai (žr. *Tikrosios būklės analizė. Nekilnojamas kultūros paveldas*).

LR teritorijos bendrojo plano nustatytas valstybinių parkų pažintinio autoturizmo maršrutas “Vidurio Lietuvos parkų žiedas” (LR teritorijos bendrasis planas. Rekreacinės teritorijos) vedamas pro pietvakarinę (pro Mikoliškį, Pušalotą ir Deglėnus) bei šiaurės rytų Pasvalio rajono teritorijos dalis (iš Biržų pro Raubonis ir Saločius).

Prioritetinėmis bendrojo turizmo plėtros rajone teritorijomis laikytini Joniškėlio ir Pasvalio arealai. Joniškėlis išsiskiria vertingu sakralinės ir dvarų architektūros paveldu. Abu šie arealai lengvai pasiekiami, juose išsidėstę turizmo plėtros požiūriu vieno perspektyviausių Lietuvoje kompleksų – Siaurojo geležinkelio statiniai. Potencialiu laikomas siaurojo geležinkelio maršrutas Biržai – Pasvalys – Šimonių (Migonių) piliakalnis – Joniškėlis (Rekreacija ir turizmas. Pasvalio rajono plėtros planas, 2005 m.). Numatoma įrengti dviračių maršrutą Joniškėlis – Pasvalys – Biržai siaurojo geležinkelio pylimu (Viešosios turizmo infrastruktūros kūrimas aktyviam poilsiui Pasvalio rajone, Pasvalio rajono savivaldybės administracija, 2005 m.). Pasvalio istorinio centro kultūros paveldas yra išskirtinis savo kultūros paveldo objektų kompleksiskumu, jų tipologine įvairove, trumpalaikiai rekreacijai pritaikyta aplinka (Pasvalio parke planuojamas turizmo kompleksas).

Kitų Pasvalio rajono kultūros vertybių sandaupos arealų patrauklumas ir galimybės plėtoti viešąjį turizmo infrastruktūrą yra mažesnės, tačiau juose susiklostę kultūros paveldo objektai, svarbūs rajono kultūriniam savitumui puoselėti. Šiuos objektus ir jų aplinką skatintina tvarkyti pritaikant specializuotam kultūriniam pažintiniam turizmui. Pamiškių arealas dėl gamtinio kraštovaizdžio vaizdingumo (šiaurinė dalis yra Pamūšių valstybinio kraštovaizdžio draustinio teritorijoje) plačiau naudotinas rekreacijai, vandens turizmui numatant pritaikyti dalį Mūšos upės (Pasvalio rajono plėtros planas, 2005 m.).

5.3. Svarbiausieji nekilnojamųjų kultūros paveldo objektai

Pasvalio rajono kultūros paveldo objektai buvo įvertinti kompleksškai. Objektų kultūrinė vertė įvertinta remiantis iki šiol atliktais istoriniais, archeologiniais, urbanistiniais ir architektūriniais tyrimais bei atlikus dabartinės būklės žvalgomuosius architektūrinius, urbanistinius ir kraštovaizdinius estetinius tyrimus. Visuomeninė reikšmė apibrėžta įvertinus statinių ir teritorijos naudojimo būdą, vykdomus arba patvirtintus planus pritaikyti objektus viešajai paskirčiai, pasiekiamumo galimybes, aplinkos patrauklumą.

Laikytina, kad didžiausiu kultūriniu pažintiniu potencialu pasižymi šie kultūros paveldo objektai (pritaikytini turizmo, reprezentacinei, kultūros, švietimo, mokslo ar kitai visuomeninei paskirčiai):

1. Joniškėlio, Pajiešmenės, Gulbinėnų dvarų sodybos.

SPRENDINIAI

2. Siaurojo geležinkelio kompleksas su stotimis ir kitais statiniais.
3. Sakralinės architektūros paveldo objektai: Joniškėlio Švč. Trejybės bažnyčia, Krinčino šv. ap. Petro ir Povilo bažnyčios kompleksas, Pumpėnų bažnyčios, vienuolyno ir varpinės ansamblis.
4. Architektūrinio techninio paveldo objektai: vandens malūnas - vilnų karšykla-verpykla Raubonių k., vėjo malūnas Pumpėnų mstl., vėjo malūnas su technologine įranga Puškonių k.
5. Ažuolpamūšės piliakalnio su senovės gyvenvietė kompleksas, Šimonių (Migonių) piliakalnis.
6. Pasvalio miesto istorinis centras.

Rekreacijos, turizmo, gamtos ir kultūros paveldo plėtojimo brėžinyje žymimi visi į Kultūros vertybių registrą įtraukti nekilnojamojo kultūros paveldo objektai: archeologinės vietos, urbanistinės vietovės, statinių kompleksai, pavieniai statiniai, įvykių vietos, laidojimo vietos, monumentai; išskiriami objektai, pasižymintys didžiausiu kultūriniu pažintiniu potencialu.

5.4. Nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybos ir naudojimo kryptys

Nekilnojamojo kultūros paveldo objektai naudotini atsižvelgiant į jų vertingąsias savybes ir teritorinį kontekstą. Kultūros paveldo objektų sankaupos arealai tvarkomi išryškinant dominuojančių kultūros paveldo objektų sąveiką su kitais kultūros paveldo objektais ir gamtine aplinka. Arealų teritorines apsaugos priemonės tikslinga nustatyti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentais (Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklės, Žin., 2005, Nr. 81-2973).

Planuojant Pasvalio rajono kultūros vertybių sankaupos arealų ir pavienių nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybą prioritetiniai tvarkytini didžiausiu kultūriniu pažintiniu potencialu išsiskiriantys kultūros paveldo objektai. Būtina skirti žymiai daugiau lėšų pritaikyti šiuos objektus įvairių interesų grupių lankytojams, įrengti tam reikalingą infrastruktūrą, išsaugant objektų autentiškumą ir kitas vertingąsias savybes. Siekiant Pasvalio rajono kultūrinius išteklius panaudoti dviračių turizmo plėtrai, pirmaeiliai ši turizmo rūšis plėtotina kultūros vertybių sankaupos arealuose. Būtina pagerinti didžiausiu kultūriniu pažintiniu potencialu pasižyminčių objektų pasiekiamumą, juos prioritetiniai ženklinti, nuo pagrindinių kelių įrengti nuorodas į juos.

Specializuotam kultūriniam pažintiniam turizmui (atskirų specializuotų grupių lankymui) Pasvalio rajone tikslinga pritaikyti kultūros paveldo objektus, pasižyminčius didele kultūrine verte, tačiau susiklosčiusius mažiau vaizdingose teritorijoje ir esančius atokiau pagrindinių kelių.

SPRENDINIAI

Šiai paskirčiai galėtų būti pritaikomi kiti rajono piliakalniai ir senovės laidojimo vietos (pilkapynai), susiję su žiemgalių genčių praeitimi, kitų saugotinų dvarų sodybų autentiškumą išlaikę fragmentai, taip pat senosios kapinės, genocido vietos, partizanų kapai.

Tikslinga numatyti mokesčių lengvatas ir kitas skatinimo priemones pritaikant kaimo turizmui sodybas, įsikūrusias vaizdingumu pasižyminčiose kaimo vietovėse ir pasižyminčias etnoarchitektūros verte ir autentiškumu. Žemės ūkis laikomasi svarbia sąlyga kaimiškajam kultūros paveldui išsaugoti (Lietuvos etnografinių kaimų išlikimo ilgalaikė programa, Žin., 2003, Nr. 89-4033). Tradicinė žemdirbystė itin skatintina Biržų regioninio parko ir kitose teritorijoje išlikusių senųjų, esančių vaizdingoje gamtinėje ir pasižyminčių autentiškumu sodybų, kurios yra naudojamos arba numatomos naudoti kaimo turizmui, aplinkoje.

Pasvalio rajono kultūrinio turizmo programas tikslinga ruošti ir įgyvendinti kartu su kitomis Šiaurės Vidurio Lietuvos regiono savivaldybėmis. Tikslinga rengti specialias programas, skirtas šiam regionui būdingos tradicinės statybos ir kitų amatų bei verslų, susijusių su kultūriniu turizmu ir kultūros paveldo objektų atgaivinimu, plėtotei.

Pasvalio rajono kultūros paveldo objektų, jų kompleksų ir vietovių apsaugos teritorinės priemonės yra konkretizuojamos teritorijų apsaugos specialiaisiais planais ir sklypų arba jų grupių detaliesiais planais. Objektų, įrašytų į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, apsaugos reikalavimai nustatomi individualiais apsaugos reglamentais (tipiniais apsaugos reglamentais, jei individualių reglamentų nėra nustatyta). Visų objektų, įrašytų į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, teritorijoms ir jų apsaugos zonoms yra taikomi LR vyriausybės Specialiųjų Žemės ir miško naudojimo sąlygų XIX p. reikalavimai (Žin., 1992 08 10, Nr. 22-652), kol nėra parengti jų apsaugos reglamentai. Jei objektų, įrašytų į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, apsaugos zonos nėra nustatytos, joms taikomi LR Nekilnojamųjų kultūros paveldo apsaugos įstatymo 9 str. 5 p. reikalavimai.

Apsaugos specialiuosius planus tikslinga parengti Pasvalio, Pumpėnų, Joniškėlio, Vaškų miestų paveldosauginiam statusui, istorinių centrų teritorijų ir apsaugos zonų riboms (jei bus nustatyta, kad jos yra reikalingos) bei tvarkybos reglamentui nustatyti. Laikotarpyje, kol šie planai neparengti, būtina siekti išsaugoti išlikusius vertingus jų erdvinės struktūros bruožus ir pastatų, įtrauktų į Kultūros vertybių registrą, vertingąsias savybes. Siekiant sustiprinti senųjų (istorinių) Pasvalio rajono gyvenviečių patrauklumą ir gyvybingumą, tikslinga numatyti ir įgyvendinti socialinės plėtros priemones, skirtas išlaikyti ir stiprinti vietos bendruomenes, aktyviau įtraukti gyventojus į aplinkos planavimo ir kultūros paveldo išsaugojimo procesus.

Planuojant saugomų dvarų sodybų tvarkybą būtina siekti atkurti jų kompozicinį vieningumą, sumažinti vizualiai agresyvių naujų dvarų poveikį, siekti atkurti buvusias tvenkinių ir želdynų sistemas. Kultūrine verte pasižyminčius dvarų sodybų pastatus, kurie yra nenaudojami

SPRENDINIAI

arba kurių naudojimas neatitinka kultūrinės vertės išsaugojimo reikalavimų, tikslinga siekti pritaikyti visuomeninei paskirčiai (vietos bendruomenių reikmėms). Visus išlikusius dvarų sodybų parkus būtina tvarkyti plačiau pritaikant vietos gyventojų poilsiui ir rekreacijai.

Visų archeologijos paveldo objektų tvarkybai yra nustatyta konservavimo kryptis (Lietuvos teritorijos bendrasis planas, 21 str.). Visos neveikiančios kapinės yra tvarkomos pagal Kapinių tvarkymo taisyklės (Žin., 2006 02 22, 22-695). Jų teritorijoms nustatyta pagrindinė tikslinė konservacinė žemės naudojimo paskirtis (Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas, 20 str.).

Siekiant išsaugoti ir tinkamai naudoti Pasvalio rajono kultūros paveldą labai svarbu parengti ir įdiegti privačių lėšų, panaudotų visuomenei prieinamų registruotų kultūros paveldo objektų tvarkybai, kompensavimo mechanizmą.

Bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringas) turi būti vykdoma pagal Nekilnojamojo kultūros paveldo stebėsenos taisyklės (Žin., 2005, Nr.86-3242). Stebėseną (monitoringas) turi būti vykdoma periodiškai ir pagal reikalavimus, nustatytus atsižvelgiant į objektų tipologijos ypatumus, fizinę būklę, teisinę priklausomybę. Stebėsenos rezultatai: stebėjimo ir fiksavimo duomenys, vertingąsias savybes naikinančių ar žalojančių poveikių vertinimas, apibendrinimas ir prognozavimas, turi būti teikiami už Alytaus rajono kultūros paveldo vertybių apsaugą ir teritorijų planavimą atsakingoms institucijoms.

6. PASVALIO RAJONO SUSISIEKIMO SISTEMOS VYSTYMAS

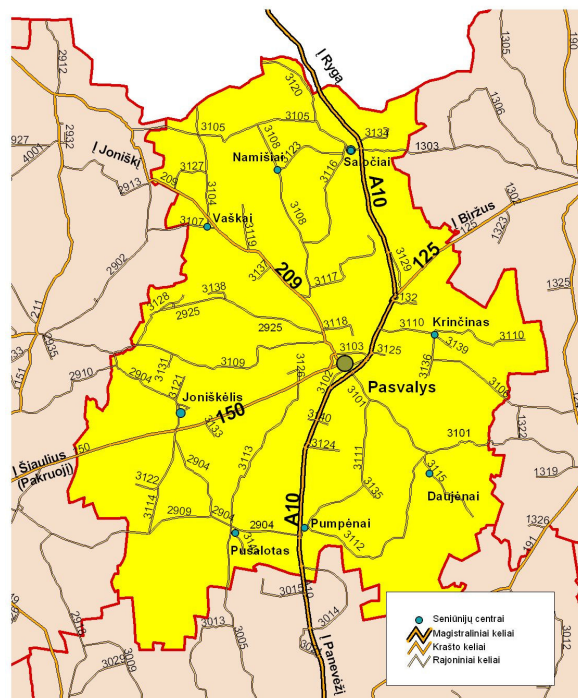
6.1. Bendrieji Pasvalio rajono susisiekimo infrastruktūros plėtros bruožai

LR teritorijos bendrajame plane ir kituose nacionaliniuose dokumentuose numatyta, kad Lietuvos transporto sistema būtų integruota į ES, siekti darnios ir vieningos susisiekimo sistemos tikslų. LR bendrajame plane yra nurodytos tokios Pasvalio rajonui aktualios pagrindinės transporto infrastruktūros plėtros kryptys:

1. Plėtoti ir modernizuoti tarptautinių automobilių kelių tranzitinio transporto koridorius (Via Baltica).
2. Pradėti I geležinkelio koridoriaus įgyvendinimą (trasa dar nėra patvirtinta, tačiau vienas iš pastaruoju metu ruošiamų variantų trasuojamas Pasvalio rajonu).

Pasvalio rajonas dėl geografinės padėties ir ryšių struktūros yra Panevėžio transportinės įtakos zonoje. Atstumas iki Panevėžio (apskrities centro)- 39 km, nuo Pasvalio iki Biržų miesto (rajo centro) yra 28 km, Pakruojo miesto (rajo centro) – 36 km. Via Baltica keliu pasiekiami visi LR magistraliniai keliai, užtikrinami puikūs transportiniai ryšiai su Latvija per Salotės pasienio kontrolės punktą.

Pasvalio rajono kelių susisiekimo sistemos karkasą sudaro magistralinis A10 kelias Panevėžys-Pasvalys-Ryga (veikiantis ir kaip Pasvalio aplinkkelis), bei krašto keliai (6.1 pav.).

6.1 pav. Pasvalio rajono kelių schema

SPRENDINIAI

Tarptautinis A10 kelias Panevėžys-Pasvalys-Ryga aptarnauja rajoną šiaurės-pietų kryptimi. Krašto keliais pasiekiami supančių rajonų centrai (šiaurės-rytai, šiaurės-vakarai, pietūs-vakarai), o rajone esančių seniūnijų centrai pasiekiami rajoniniais keliais.

Pasvalio miestui yra suteiktas 3 lygmens A kategorijos statusas (esamas palaikomas pagrindinis lokalinio arba savivaldybės centras). Vietinio (IV) lygmens jungtys jungia Pasvalio miestą ir rajono seniūnijų centrus, taip pat 2 radialiniai keliai - 205 Pasvalio aplinkkelis ir 2904 Linkuva–Joniškėlis–Pumpėnai - jungia I ir II lygmens kelius.

Nors magistraliniai ir krašto keliai susilieja ties Pasvalio miestu, suformuoti aplinkkeliai iš šiaurinės ir vakarinės miesto pusių apsaugo miestą nuo didelių tranzitinių srautų. Rajoniniai keliai atlieka srautų paskirstymo funkciją ir sujungia į žiedą atskiras pagrindinio kelių karkaso dalis. Pasvalio rajono valstybinių kelių tinklo struktūra (magistralinis, krašto ir rajoniniai keliai) yra palanki atskirų rajono miestų, gyvenviečių ir seniūnijų aptarnavimui.

Kelių transportas ir ypač Via Baltica ašis išliks svarbiausia Pasvalio rajono susisiekimo dalimi dar ateinantiems 10 metų. Tuo atveju, jei Pasvalio rajone po 2017 metų bus išplėtotas Rail Baltica projektas, jis turės didelės įtakos susisiekimo sistemos ir rajono ekonominei bei socialinei raidai. Kitos transporto rūšys ir jų infrastruktūra yra mažai išplėtoti, mažai tikėtina tolimesnė aktyvi šių rūšių plėtra: Pasvalio rajone vandens transportui tinkamų upių nėra, taip pat nėra civilinių aerodromų turinčių tinkamumo naudoti pažymėjimus. Dar 20 amžiaus pradžioje išplėtoti siaurojo geležinkelio infrastruktūra nėra naudojama. Bevariklio transporto infrastruktūros plėtros planai panaudojant siaurojo geležinkelio sankasą šioje savivaldybėje yra apibrėžti Valstybinio turizmo departamento patvirtintame Nacionalinių dviračių trasų specialiajame plane.

Pasvalio rajono susisiekimo sistemos plėtros tikslas – darni rajono susisiekimo sistema formuojanti tinkamas aplinkos sąlygas, ypatingą dėmesį skiriant Via Baltica ekonominio potencialo išnaudojimui, taip pat aplinkosauginių ir eismo saugumo problemų sprendimui.

Rajono susisiekimo infrastruktūros gerinimas įtakos tiek globalius (nacionalinius) tiek lokalius procesus. Susisiekimo infrastruktūra užtikrina tranzitinių srautų judėjimą ir ekonominį šalies gyvybingumą, visų svarbiausių paslaugų/poreikių prieinamumą vietos gyventojams (sveikatos, socialinės priežiūros, mokslo, būsto ir kt.), susieja kaimynines bendruomenes tarpusavyje, užtikrina tinkamą resursų naudojimą ir aplinkos apsaugą, tinkamą gyvenamąją aplinką. Susisiekimo infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra sukuria tam tikras sąlygas, kurios tolimesnėje ateityje inicijuoja kitų sektorių plėtrą.

Siekiant užsibrėžtų susisiekimo sistemos tikslų siūloma spręsti tokius pagrindinius uždavinius:

SPRENDINIAI

1. Via Baltica transporto koridoriaus dangos stiprinimas ir aptarnavimo/logistikos centrų kūrimas.
2. Pasvalio rajono kelių tarp svarbiausių *a* ir *b* kategorijos gyvenviečių rekonstrukcija, Pasvalio miesto aplinkkelių sistemos užbaigimas.
3. Pagerinus rajoninio kelio Nr. 3101 Pasvalys-Vabalninkas techninius parametrus ir pakėlus jo reikšmę iki krašto kelio reikšmės, užtikrinti geresnį tiesioginį Pasvalio rajono ryšį su Kupiškio.
4. Pasvalio rajono valstybinių rajoninių ir vietinių kelių su žvyro danga asfaltavimas, suteikiant prioritetą *a*, *b* ir *c* kategorijos gyvenviečių sujungimui.
5. Eismo saugumo priemonių diegimas avaringiausiuose ruožuose.
6. Viešojo transporto infrastruktūros plėtra ir riedmenų atnaujinimas.
7. Miestų susisiekimo sistemų gerinimas: Pasvalio miesto centrinės dalies gatvių rekonstrukcija, Joniškėlio miesto gatvių rekonstrukcija, pėsčiųjų takų rekonstrukcija ir tiesimas, pėsčiųjų tiltų statyba, gatvių apšvietimo tinklų atnaujinimas ir plėtra.
8. Bevariklio transporto infrastruktūros plėtra, siekiant didinti kelionių dviračiais ir pėsčiomis procentinę dalį.

6.2. Kelių infrastruktūros plėtra

Bendri kelių tinklo išvystymo rodikliai pagal kelių tankį Pasvalio rajone yra artimi apskrities rajonų ir Lietuvos vidurkiui. Lyginant kelių ilgį tenkantį 1000 rajono gyventojų, reikia pabrėžti, kad pagal šį rodiklį Pasvalio rajonas atsilieka nuo visų apskrityje esančių rajonų (Lietuvos bendri duomenys nėra lygintini dėl didelės gyventojų koncentracijos miestuose). Taigi, kelių transporto infrastruktūros pasiekiamumas turėtų būti aktyviau gerinimas.

Pasvalio rajone šiuo metu yra asfaltuota apie 233,23 km (56,08 %) valstybinių kelių, numatoma iki 2025 metų asfaltuoti dar papildomai apie 59 km kelių (70 %). Taip pat Pasvalio rajone yra 867 km vietinių kelių, iš kurių 142 km su pagerinta danga. Pasvalio rajonas pagal valstybinės ir vietinės reikšmės kelių ilgį su patobulintomis dangomis yra artimas apskrities vidurkiui. Tuo tarpu analizuojant gatvių tinklą nustatyta, kad šiame rajone santykinai išasfaltuota daugiausiai gatvių lyginant su kitais apskrities rajonais.

6.2.1. Kelių plėtra ir tvarkymas

Rajono transporto ašis - Pirmasis tarptautinis transporto koridorius (TEN I *Via Baltica*), kurio erdvinė zona yra labai palanki verslo ir turizmo plėtrai. Transporto srautų prognozė buvo atlikta remiantis automobilizacijos lygio prognoze Pasvalio rajono esamos būklės analizės metu nustatytomis tendencijomis, t. y. prognozuojama, kad vidutinis automobilizacijos augimas per metus keliuose sieks 5 % ir tokiais pat dydžiais augs vidutinis metinis paros eismo intensyvumas. Labai spartus transporto srauto vidutinis metinis augimas prognozuojamas tik kelyje A10 – 7 %, šis šuolis susijęs su Lietuvos įstojimu į ES (tranzitiniais srautais) ir tolimesniu tarptautinės prekybos atsigavimu, šiame kelyje taip pat išliks didžiausias krovininio transporto srautas.

Via Baltica ašis išliks svarbiausia Pasvalio rajono susisiekimo dalimi dar ateinantiems 10 metų, todėl siekiant išlaikyti kelio techninius parametrus yra numatyta stiprinti dangą (6.1 lent.). Atskiruose krašto kelių ruožuose siūloma atlikti dangos stiprinimo darbus ar juos rekonstruoti.

Žvelgiant į eismo srauto augimą ir struktūros kitimą 2004-2005 metais, daugiausiai jis išaugo ir pakito A10 kelyje: bendras srauto augimas siekė 16,8 %, o krovininio transporto srauto augimas 32,3 %. Per tą patį periodą bendras srautas daugiausiai išaugo krašto kelyje 125 Biržai-Riaubonys – 7 %, tame tarpe krovininio transporto srauto augimas siekė 19 %. Krašto kelyje 209 Pasvalys-Žiemelis krovininio transporto srautas augo 8 %, o lengvojo 6 %.

Pasvalio miesto aplinkkelių sistemos užbaigimas gerinantis susisiekimą tarp rajonų centrų yra išskiriamas kaip Pasvalio rajono savivaldybės prioritetas. Siūloma įrengti pietvakarinį aplinkkelį po 2017 metų ir finansuoti projektą iš Europos struktūrinių fondų bei savivaldybės lėšų. Tam būtina rezervuoti rajono teritorijas skirtas infrastruktūros išplėtimui. Tikslios rezervuojamos teritorijos turi būti nustatomos specialaus planavimo ir aplinkkelio projektavimo metu.

Pasvalio miestas neturi tiesioginio ryšio su Kupiškio ir pagrindiniai tranzitiniai srautai vykstantys pro Salotės pasienio kontrolės punktą į rytinę Lietuvos dalį dėl geresnės infrastruktūros ir laidumo renkasi *Via Baltica*. Norint nukreipti dalį srautų ir pagerinti susisiekimą su Latvijos pasieniu, Panevėžio apskrities teritorijos generaliniame plane siūloma nuolat gerinti rajoninio kelio Nr. 3101 Pasvalys – Vabalinkas techninius parametrus (6.1 lent.).

SPRENDINIAI

6.1 lentelė. Kelių dangos stiprinimo, rekonstrukcijos, tiesimo ir asfaltavimo darbai

Kelio pavadinimas	Nuo km	Iki km	Ilgis (km)	Stiprinimas 2005-2015 m, km			
				Iš jų 2005 m.	2006-2010 m.	2011-2015 m.	po 2015 m.
Kelių dangų stiprinimas (magistraliniai keliai)							
A10 Panevėžys-Pasvalys-Ryga	38,70	61,90	23,20			23,20	
A10 Panevėžys-Pasvalys-Ryga	61,90	66,10	4,20		4,20		
Kelių dangų stiprinimas (krašto keliai)							
150 Šiauliai-Pakruojis-Pasvalys	44,01	52,20	8,19				8,19
150 Šiauliai-Pakruojis-Pasvalys	67,20	69,00	1,80			1,80	
209 Joniškis-Žeimelis-Pasvalys	64,00	65,05	1,05			1,05	
Kelių rekonstravimas (krašto keliai)							
125 Biržai-Raubonys	0,10	7,70	7,60		7,60		
125 Biržai-Raubonys	7,70	12,80	5,10			5,10	
125 Biržai-Raubonys	12,80	19,90	7,10			7,10	
150 Šiauliai-Pakruojis-Pasvalys	52,20	67,20	15,00			9,00	6,00
Kelio pavadinimas	Nuo km	Iki km	Ilgis (km)	Naujų kelių ir aplinkkelių tiesimas 2005-2015 m, km			
				Iš jų 2005 m.	2006-2010 m.	2011-2015 m.	po 2017 m.
Naujų kelių ir aplinkkelių tiesimas							
Pasvalio aplinkkelis	Nauja trasa		2,7				2,7

SPRENDINIAI

6.1 lentelės tęsinys

Kelio pavadinimas	Nuo km	Iki km	Ilgis (km)	Asfaltinės dangos įrengimas 2005-2015 m, km			
				Iš jų 2005 m.	2006-2010 m.	2011-2015 m.	po 2015 m.
Asfaltinės dangos įrengimas keliuose su žvyro danga (Rajoniniai keliai)							
1	2	3	4	5	6	7	8
2904 Linkuva-Joniškelis-Pumpėnai	19,30	22,00	2,70	2,70			
2925 Raudonpamūšis-Vienžindžiai-Vytartai	4,90	5,85	0,95	0,95			
3111 Pumpėnai-Rinkūnai-Žadeikiai	11,20	11,95	0,75	0,75			
3106 Krinčinas-Žvirgždė-Šukionys-Meiliūnai	7,10	7,50	0,40	0,40			
3117 Tetirvinai-Žilpamūšis	3,36	4,06	0,70	0,70			
3108 Tetirvinai-Kiemėnai	13,20	16,40	3,20		3,20		
3101 Pasvalys-Vabalninkas	10,90	16,12	5,22		5,22		
3111 Pumpėnai-Rinkūnai-Žadeikiai	6,60	11,20	4,60		4,60		
3111 Pumpėnai-Rinkūnai-Žadeikiai	11,90	13,80	1,90		1,90		
3112 Pumpėnai-Krikliniai-Smilgiai	1,60	6,20	4,60		4,60		
3112 Pumpėnai-Krikliniai-Smilgiai	7,20	8,60	1,40		1,40		
3114 Deglėnai-Pamažupiai	0,20	3,30	3,10			3,10	
3114 Deglėnai-Pamažupiai	4,30	8,80	4,50			4,50	
2925 Raudonpamūšis-Vienžindžiai-Vytartai	10,80	15,90	5,10				5,10
2925 Raudonpamūšis-Vienžindžiai-Vytartai	5,85	10,80	4,95			4,95	
1303 Biržai -Pasvaliečiai -Saločiai	16,30	20,50	4,20			4,20	
3138 Privažiavimas prie Kalneliškių nuo kelio Raudonpamūšis -Vienžindžiai	0,00	0,60	0,60			0,60	
3116 Saločiai-Telžiai	5,98	9,54	3,56				3,56
3105 Saločiai-Kiemėnai-Plonėnai	0,80	3,32	2,52				2,52
3106 Krinčinas-Žvirgždė-Šukionys-Meiliūnai	4,70	6,20	1,50				1,50
2904 Linkuva-Joniškelis-Pumpėnai	7,20	9,80	2,60				2,60

Kelių priežiūros ir plėtros programoje yra numatyta kelių rekonstrukcijos ir asfaltinės dangos įrengimas keliuose su žvyro danga. Duomenys apie šių darbų įgyvendinimą taip pat pateikti 6.1 lentelėje, tačiau įgyvendinimas gali būti koreguojamas atsižvelgiant į kelių priežiūros ir plėtros programos pakeitimus.

Savivaldybė numato esant papildomam finansavimui asfaltuoti kelius su žvyro danga, suteikiant prioritetą *a*, *b* ir *c* kategorijos gyvenviečių sujungimui. Sprendiniai yra pateikiami infrastruktūros brėžinyje.

6.2.2. Saugaus eismo priemonių įrengimas

Remiantis Esamos padėties analizės metu surinktais duomenimis stebima nerimą kelianti tendencija – 2006 m. rajone žuvo 6 pėstieji ir 4 dviratininkai (2005 m. atitinkamai 2 ir 0). Sužeistųjų skaičius rajone mažėjo, išskyrus dviratininkus – jų buvo sužeista tiek pat kiek ir 2005 metais. Šių duomenų pagrindu tenka pastebėti, kad skaudžių eismo įvykių rajone įvyksta žymiai daugiau nei kituose apskrities rajonuose.

Lietuvos eismo priežiūros tarnyba kaupia duomenis apie avaringiausias vietas Lietuvoje, tuo tikslu rengiamas ir “Juodųjų dėmių” žemėlapis. Pasvalio rajone remiantis 2006 metų duomenimis yra 3 tokios vietos, visos iš jų – automagistralėje Via Baltica (žr. infrastruktūros sprendinių brėžinį).

Siūloma įdiegti saugaus eismo priemones šiuose pavojingiausiuose Via-Baltica ruožuose:

- 27,2-27,653 km, maksimalus eismo įvykių tankis – 7,14, maksimalus avaringumo koeficientas – 4,31;
- 34,27-34,651 km, maksimalus eismo įvykių tankis – 2,62, maksimalus avaringumo koeficientas – 1,58;
- 38,73-39,20 km, maksimalus eismo įvykių tankis – 10, maksimalus avaringumo koeficientas – 6,03;

Kelių priežiūros ir plėtros programoje yra numatyta įdiegti eilę priemonių sprendžiančių eismo saugumo problemas. Šios priemonės yra išvardytos 6.2 lentelėje.

6.2 lentelė. Saugaus eismo priemonių diegimas Pasvalio rajone numatytas kelių priežiūros ir plėtros programoje

Kelio pavadinimas	Nuo km	Iki km	Ilgis (km)	Saugaus eismo priemonės pavadinimas
Saugaus eismo priemonių įrengimas keliuose				
A10 Panevėžys-Pasvalys-Ryga (D. Pusė)	45,567	45,88	0,31	Pėsčiųjų ir dviračio tako įrengimas
125 Biržai-Raubonys (D. Pusė)	9,35	10,75	1,4	Pėsčiųjų ir dviračio tako įrengimas
125 Biržai-Raubonys (D. Pusė)	2,2	6,76	4,56	Pėsčiųjų ir dviračio tako įrengimas
150 Šiauliai-Pakruojis-Pasvalys	52,65			Keturšalės sankryžos rekonstravimas su keliu Nr. 2904
2904 Linkuva-Joniškelis-Pumpėnai	17,05	17,28	0,23	Pėsčiųjų ir dviračio tako įrengimas
3125 Privažiavimas į Kiemelius	0	1,13	1,13	Pėsčiųjų ir dviračio tako įrengimas

6.2.3. Aptarnavimo centrų plėtra

Logistikos centrų kūrimas Pasvalio rajone nebuvo numatytas LR Bendrajame plane, nėra numatomas ir paruoštame Panevėžio apskrities Bendrajame plane. Visi kroviniai ir keleiviai šiuo metu vežami kelių transportu ir planuojamame 10 metų laikotarpyje nėra numatoma, kad situacija iš esmės pasikeis. Esamos situacijos apžvalgos metu buvo pabrėžta, kad Pasvalio rajone esančioje Via Baltica atkarpoje trūksta krovininio transporto aptarnavimo infrastruktūros.

Pasvalio miestas neseniai pasitvirtino teritorijos tarp Taikos, Vilniaus gatvių bei magistralės Via Baltica detalų planą. Šioje teritorijoje yra suplanuota infrastruktūros, gyvenamosios, rekreacinės ir komercinės paskirties teritorijos. Tikimasi, kad pavyks pritraukti privačių investicijų, plėsti paslaugų ir aptarnavimo sektorių/infrastruktūrą. Ateityje galima tikėtis pritraukti daugiau turistų, o svarbiausia bus pasiektas vienas iš pagrindinių tikslų – aptarnaujami tranzitiniai srautai.

6.2.4. Tiltų statyba

Pasvalio rajone per planuojamą laikotarpį numatoma pastatyti naują transportinį tiltą per Lėvenį prie Teliūnų miestelio, rekonstruoti tiltus Joniškėlyje ir Švobiškyje. Plėtojant dviračių ir pėsčiųjų takų infrastruktūrą numatoma įrengti/rekonstruoti dviračiams ir pėstiesiems skirtus 6 tiltus.

6.3. Viešasis transportas

Keleivių pervežimai viešuoju transportu Pasvalio rajone nuolatos mažėja: 2002 m vienam gyventojui per metus teko 12,4 kelionės, o 2005 m. – 9,6 kelionės/gyventojui per metus. Gyventojai vis mažiau naudojami viešojo naudojimo autobusų paslaugomis. Pirmiausia dėl to, kad daugelio gyventojų perkamoji galia yra maža ir jiems brangu naudotis viešojo transporto paslaugomis. Be to, išaugo individualių lengvųjų automobilių skaičius.

Senų autobusų remontas ir eksploatacija yra pagrindinė problema su kuria susiduria Pasvalio autobusų parkas. Pasvalio rajono autobusų parko atnaujinimas būtinas, kadangi neatitinka ES standartų keliamų keleivių pervežimui, netenkina minimalaus keleivių komforto poreikių, priemonės netinkamos oro taršos atžvilgiu, tiek eismo saugumo atžvilgiu.

Pagrindiniai infrastruktūros gerinimo darbai, kuriuos reikia atlikti per planuojamą laikotarpį, kad būtų sudarytos sąlygos tinkamai eksploatuoti transporto priemones:

- autobusų plovyklos įrengimas;
- asfaltbetonio dangos atnaujinimas autobusų stotyje ir parko teritorijoje;
- kuro bazės, atitinkančios aplinkosauginius standartus, įrengimas.

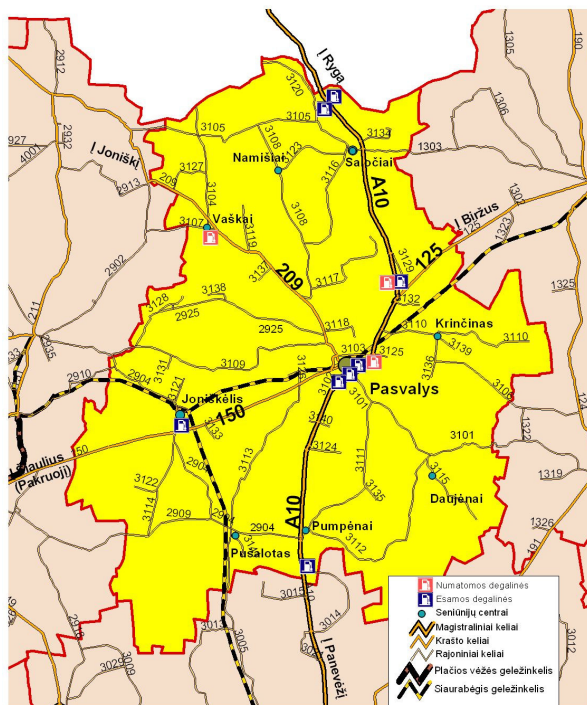
SPRENDINIAI

Siekiant didinti viešojo transporto patrauklumą galima pagerinti informacijos keleiviams pateikimą: miestelių stotelėse patalpinti maršrutų schemas kartu su tvarkaraščiais, stotelėse pateikti nuorodas į nuolat atnaujinamą internetinį puslapį. Bendrojo plano esamos analizės metu buvo paruoštas skaitmeninis Viešojo transporto maršrutų žemėlapis, kurį siūloma naudoti keleivių informavimo sistemai tobulinti.

Pasvalio miestas priemiestiniais autobusų maršrutais yra sujungtas su seniūnijų centrais ir didesnėmis gyvenvietėmis, dažniausiai pavežami moksleiviai iki mokyklų ir namus, pensininkai vyksta į ligoninę ir buitinais tikslais į Pasvalį, todėl esminių pakeitimų maršrutų struktūrinėje schemoje nesiūloma.

6.4. Degalinių tinklas

Pasvalio rajonas yra pasiruošęs specialųjį degalinių išdėstymo planą, kuriame buvo numatyta 10 degalinių (6.2 pav.). Šiuo metu 8 degalinės yra pastatytos, numatoma pastatyti dar 2. Siūloma numatyti galimybę statyti vieną degalinę prie Vaškų miestelio iki 2017 metų.

6.2 pav. Degalinių išdėstymas Pasvalio rajone pagal paruoštą specialųjį planą ir siūloma plėtra

6.5. Geležinkelių transportas

Šiuo metu dar nėra nuspręsta, per kuriuos Lietuvos miestus turi eiti Rail Baltica trasa nuo Kauno iki Rygos. Tačiau su Latvija buvo sutarta, kad trasa kirs sieną ties Joniškiumi ir Meleine. Šis susitarimas praktiškai teikia mažai vilčių, kad COWI rengtoje galimybių studijoje analizuotas 4 variantas per Panevėžio apskritį bus įgyvendintas. Techninės infrastruktūros brėžinyje yra vizualizuota galima Rail Baltica trasa per Pasvalio rajoną. Tikslios rezervuojamos teritorijos bus nustatomos specialaus plano ruošimo ir geležinkelio projektavimo metu. Ši trasa bus įgyvendinta po planuojamo laikotarpio.

6.6. Intermodalinės logistikos zonos

Pasvalio rajone šiuo metu nėra intermodalinės⁶ logistikos centrų, kadangi šiuo metu visi kroviniai ir keleiviai yra vežami kelių transportu. Kitos transporto rūšys kol kas nėra išplėtos, tačiau kelių transporto logistikos ir krovininio transporto aptarnavimo zonos yra būtinos prie magistralės Via Baltica.

Pasvalio miestas neseniai pasitvirtino teritorijos tarp Taikos, Vilniaus gatvių bei magistralės Via Baltica detalų planą. Šioje teritorijoje yra suplanuota infrastruktūros, gyvenamosios, rekreacinės ir komercinės paskirties teritorijos.

6.7. Bevariklis transportas ir pėsčiųjų takai

Daugelis bevariklio transporto (dviračių) ir pėsčiųjų takų Pasvalio rajone yra epizodiškai išsibarstę miestelių teritorijose, o rajoniniu mastu bevariklio transporto tinklas nėra suformuotas. Bevariklio transporto ir pėsčiųjų infrastruktūros plėtra yra glaudžiai susijusi su avaringumo problema Pasvalio rajone, nes pastaraisiais metais įvykdavo daug skaudžių eismo įvykių dalyvaujant automobiliams ir pėstiesiems bei dviratininkams.

Nacionalinių dviračių trasų specialiajame plane numatyta, kad Pasvalio rajoną kirs nacionalinė dviračių trasa (žr. techninės infrastruktūros brėžinį). Sudarant galimybes panaudoti vietos iniciatyvą ir suteikti naujas galimybes numatyta panaudoti siaurojo geležinkelio pylimą (valstybės žemė) siūloma trasa Panevėžys – Joniškėlis – Pasvalys – Biržai su atšaka Joniškėlis – Pakruojis – Lygumai – Šiauliai (6.3 lentelė).

⁶ Intermodalus transportas – integruota keleivių ar krovinių gabenimo sistema, leidžianti be jokių trukdžių gabenti objektus keliomis ar daugiau transporto rūšių už vieną kainą. Judant kroviniai ar keleiviai iš išvykimo vietos į atvykimo vietą modulinės sistemos pagalba yra užtikrinamas beveik nepertraukiamas judėjimas ir visos logistikos paslaugos.

SPRENDINIAI

6.3 lentelė. Nacionalinės trasos Panevėžys – Joniškėlis – Biržai su atšaka Joniškėlis – Pakruojis – Lygumai – Šiauliai aprašai (paruošta panaudojant Valstybinio turizmo departamento medžiagą)

	Trasos atkarpos pavadinimas	Atkarpos ilgis, km	Susieto kelio Nr.	Susieto kelio kategorija/ eismo intensyvumas	Dangos tipas	Lankytini objektai ir turizmo infrastruktūra bei paslaugos
	Panevėžys-Klevečkinė-Užubalis-Mikoliškis	17,44	–	–	Siaurojo glž pylimas	Kadagys Dvareliškiuose
	Mikoliškis-Pušalotas-Baldoniškis-Joniškėlis	14,0	–	–	Siaurojo glž pylimas	Lepšynės botaninis draustinis Niurkonių koplyčia, varpinė
	Joniškėlis					Joniškėlio bažnyčia Joniškėlio dvaro pastatai, parkas
	Joniškėlis-Valakėliai-Pasvalys	15,93	–	–	Siaurojo glž pylimas	Mogonių (Šimonių) piliakalnis Balsių vandens malūnas Pasvalyje parkas, senoji Pasvalio dalis, paminklas P.Vileišiui, muziejus, informacinis centras, apgyvendinimas
	Pasvalys-Papyvesiai-Pajiešmeniai-Gulbinai-Biržai	21,85	–	–	Siaurojo glž pylimas	Ažuolpamūšės ažuolas Pajiešmenų parkas Kaimo turizmo sodyba Pajiešmeniuose Biržų regioninis parkas Gulbinų pradinė mokykla (urbanistinis paminklas) Daudžgiurių ir Pabiržės parkai Klausučių piliakalnis
	Biržai					Turizmo infrastruktūra ir paslaugos Biržų senamiestis, pilis Astravo dvaro pastatai ir parkas
At-šaka	Joniškėlis-Girelė-Pamūšis-Petrašiūnai-Pakruojis	24,25	–	–	Siaurojo glž pylimas	Skalių kalnas (Stilpinių dolomitinį atodanga), Raudonpamūšio dolomitinė atodanga, Pamūšio dvaro sodybos parkas, ledainė Impolio dvaro sodybos svirnas Pakruojų dvaro sodyba, parkas, tiltas-užtvanka Apgyvandinimo įstaiga, tvenkinys Pakruojyje
	Pakruojis-Linksmučiai-Aleknaičiai-Lygumai	14,0	2908	Rajoninis/ 455	Žvyras	Paminklai Vytautui Didžiajam, Lietuvos partizanams Lygumuose
	Lygumai-Bitaičiai-Sereikiai-Naisiai	9,0	2908	Rajoninis/ 455	Žvyras	Bitaičių tvenkinys Sereikių kapinių koplyčios ir vartų kompleksas Poeto Z.Gėlės-Gaidamavičiaus namas
	Naisiai-Gibaičiai-Daugėlaičiai	6,0	4015 (3,2 km)	Rajoninis/ 165 Vietinis (2,8 km)	Žvyras	
T2 trasa	Daugėlaičiai-Kryžių kalnas	4,65	–	Vietinis	Asfaltas	
T2 trasa	Kryžių kalnas-Šiauliai	12,48	A12	Magistralė	Asfaltas Dviračių takas	Jurgaičių – Domantų piliakalnis (Kryžių kalnas)
	IŠ VISO	139,6				

SPRENDINIAI

Bendras siūlomos trasos ilgis yra 139,6 km. Dviračių takai numatomi už kelio juostų ribos. Trasa siejama su:

- ❑ magistraliniais keliais (dalis dviračių taku) – 12,48 km (8,9 %);
- ❑ rajoniniais keliais – 26,2 km (18,8 %);
- ❑ vietiniais keliais – 7,45 km (5,3 %);
- ❑ siaurojo geležinkelio pylimu (valstybinė žemė) – 93,47 km (66,9 %).

Trasos dangos tipai:

- ❑ 17,13 km (12,3 %) – asfalto danga;
- ❑ 29 km (20,8 %) – žvyro danga;
- ❑ likusioji dalis – kita danga ar be dangos.

Pasvalio rajono savivaldybės turizmo plėtros galimybių studijoje yra numatyta, kad būtina sukurti dviračių trasas mieste, papildant miesto gatvių tinklą dviračių-pėsčiųjų takais. Pasiūlytos trasos turėtų būti priderintos prie Nacionalinių dviračių takų trasų. Papildomai siūloma įrengti šias trasas ir atlikti darbus:

1. Pėsčiųjų trasa Pasvalys-Raubonys.
2. Dviračių trasa Joniškėlis-Skalių dolomitinė atodanga.
3. Dviračių trasa pro Gulbinėnus (Kričinas-Berklainiai-Gulbinėnai-Daučkėnai).
4. Dviračių trasų ir lankytinų objektų ženklinimo sistema.

7. PASVALIO RAJONO INŽINERINĖS INFRASTRUKTŪRA SPRENDINIAI

7.1. Įvadas

Pasvalio rajono savivaldybės teritorijoje palaipsniui įgyvendinant šio bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros (vandentiekio ir vandenvalos, atliekų tvarkymo, elektros tiekimo, šilumos ūkio, gamtinių dujų tiekimo, telekomunikacijų ir ryšių) sprendinius bus užtikrintas sistemingas rajono infrastruktūros vystymasis, kuris užtikrins efektyvų finansinių išteklių naudojimą, mažiausią neigiamą poveikį aplinkai.

Bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros grafiniai sprendiniai pateikti inžinerinės infrastruktūros sprendinių brėžinyje.

Bendrojo plano sprendiniai neturėtų riboti inžinerinės infrastruktūros plėtros – esant pagrįstam poreikiui (pvz., siekiant gerinti inžinerinių paslaugų kokybę, didinti rajono konkurencingumą, mažinti neigiamą poveikį aplinkai ir žmonių sveikatai), rajone gali būti įrengiami ir objektai, nepažymėti bendrojo plano sprendinių brėžinyje. Planuojamų objektų teritorijos turėtų būti tikslinamos žemesnio lygmens teritorijų planavimo ir/ar projektavimo metu.

7.2. Vandentieka ir vandenvala

Pasvalio rajono vandentiekos ir vandenvalos infrastruktūros vystymo sprendiniams didžiausią įtaką turi geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatyme numatytos nuostatos, kad iki 2014 metų 95 % gyventojų turi būti viešojo vandens tiekėjo aprūpinami geros kokybės geriamuoju vandeniu ir teikiamos nuotekų tvarkymo paslaugos.

Pasvalio rajono vandentiekos ir vandenvalos infrastruktūros vystymo sprendiniai iki 2018 metų:

1. Pagal Pasvalio rajono strateginį planą (iki 2014 m.) teritorijos vandentvarkos sistemų (vandentiekos ir vandenvalos) įrengimui, rekonstrukcijai ir išplėtimui turi būti rezervuojamos šiose gyvenvietėse: Deglėnų, Girsūdų, Joniškėlio, Kiemėnų, Kriklinių, Krinčino, Meškalaukio (prijungimas prie Joniškėlio miesto infrastruktūros), Nairių, Namiškio, Narteikių (prijungimas prie Joniškėlio miesto infrastruktūros), Norgėlų, Pajiešmenių, Pasvalyje, Pervalkų, Raudonių, Rinkūnų, Švobiškio, Tetirvių, Titkonių, Ustukių (prijungimas prie Pasvalio miesto

SPRENDINIAI

- infrastruktūros), Valakėlių, Žilpamūšio. Tiksliai rezervuojamas teritorijas nustatyti žemesnio lygmens teritorijų planavimo ir/ar projektavimo metu.
2. Siūloma numatyti vandentvarkos (vandentiekos ir vandenvalos) sistemų įrengimą šiose gyvenvietėse: Kyburių, Manikūnų, Moliūnų, Norių, Pažasių, Puigėškių, Pumpėnų, Puodžiūnų, Puškorė, Sabonių, Saudogalos (abiejose), Stumbriškio, Šakarnių, Šunkiškių, Toliūnų, Vienžindžių, Vilkiškių, Žadeikių gyvenvietėse ir Kalnelišio-Kriaušiškių, Karnaidės-Dagių-Namajūnų-Baltpamūšio, Porių-Balčiškių, Virbalių-Šalnaičių, Žadeikonių-Pakamačių, Žvirblinių-Kaupų-Payslykio-Žižmų aglomeracijose. Šis gyvenviečių ir jų aglomeracijų sąrašas gali būti tikslinamas. Tiksliai viešojo vandens tiekėjo aptarnaujamoms teritorijoms nustatomos specialaus planavimo ir projektavimo metu
 3. Siūloma išplėsti esamas vandentiekos sistemas į gretimas teritorijas. Šios teritorijos numatomos: Dvareliškių, Čižiškių, Kantariškių, Maliupių, Maskoliškių, Diliauskų, Kiemelių, Šikšneliškių gyvenvietėse (prijungimui prie Pasvalio miesto infrastruktūros), Daičiūnų, Nokonių, Puplaiškynės, Ičiūnų, Zvanagalės gyvenvietėse (prijungimui prie Vaškų gyvenvietės sistemų), Girelės, Lukštynės gyvenvietėse (prijungimui prie Joniškėlio gyvenvietės infrastruktūros). Tiksliai infrastruktūros išplėtimui rezervuotinos teritorijos nustatomos žemesnio lygmens teritorijų planavimo ir/ar projektavimo metu.
 4. Rezervuoti teritorijas Saločių gyvenvietės vandenviečių apjungimui. Siūloma apjungti ir abi Pušaloto gyvenvietės vandenvietes. Tiksliai rezervuojamas teritorijas nustatyti žemesnio lygmens teritorijų planavimo ir/ar projektavimo metu.
 5. Siekiant užtikrinti gerą tiekiamo vandens kokybę, įrengti vandens paruošimo įrangą. Vandens ruošimo įrangą reikalinga įrengti visose esamose ir planuojamose vandenvietėse, išskyrus Pušaloto ir Vaškų vandenvietes, kuriose šie įrenginiai jau yra instaliuoti. Šios įrangos instaliavimui papildomų teritorijų rezervuoti nereikia, nes ji yra įrengiama vandenvietės teritorijoje.
 6. Rezervuoti teritorijas, skirtas Ventos-Lielupės upių baseinų investicinio projekto įgyvendinimui (nuotekų valymo įrenginių statybai, esamų sistemų renovacijai ir išplėtimui). Į minėtą projektą yra įtrauktos šios gyvenvietės: Pasvalio miestas, Joniškėlis, Girsūdai, Meškalauskis, Narteikiai, Pajiesmeniai, Krinčinas, Kiemėnai, Ustukai, Pumpėnai, Mikoliškiai, Pušalotas, Raubonys, Saločiai, Vaškai, Daujėnai.
 7. Renovuoti Pasvalio mieste esančią lietaus nuotekų surinkimo sistemą. Šią sistemą patartina įrengti Joniškėlio, Pušaloto, Pumpėnų gyvenvietėse. Įrengti nuotekų valymo įrenginius – sėsduktuvus, naftos gaudyklės ar kt. Renovuojant gatves ir kelius, šiuos

SPRENDINIAI

darbus suderinti su lietaus nuotekų tinklų rekonstrukcijos ir tiesimo darbais. Teritorijas, skirtas lietaus nuotekų tinklų ir kitos įrangos įrengimui, numatyti žemesnio lygmens teritorijų planavimo ir/ar projektavimo metu.

8. Siekiant garantuoti tinkamą geriamojo vandens kokybę, užtikrinti sanitarinėms apsaugos zonoms keliamų reikalavimų laikymąsi. Vandenviečių sanitarines apsaugos zonas įregistruoti savivaldybių teritorijų planavimo registre bei Žemės gelmių registre. Naujai įrengiant vandenvietes ir derinant esamų vandenviečių sanitarinių apsaugos zonų dokumentaciją laikytis Lietuvos Respublikos higienos normos HN 44:2006 (Žin. 2006 07 25 Nr.81-3217).

Iki 2008 m. liepos 30 d. parengti ir patvirtinti Pasvalio rajono Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialųjį planą, kuriame būtų sprendžiamos šios problemos:

- 1) vandentvarkos (geriamojo ir gamybinio vandentiekio, buitinių ir lietaus nuotekų šalinimo sistemų) ūkio sistemų inventorizacija ir teisinė registracija;
- 2) nustatomos viešojo vandens tiekėjo aptarnaujamos teritorijos - šios teritorijos parenkamos taip, kad 2014 metų gruodžio 31 dieną viešojo vandens tiekėjo būtų aptarnaujama daugiau nei 95% Pasvalio rajono gyventojų;
- 3) nustatomi lietaus nuotekų surinkimo sistemų ir gaisrinio vandentiekio vystymo planai.

7.3. Atliekų tvarkymas

Atliekų tvarkymo infrastruktūros vystymo Pasvalio rajone sprendiniai iki 2018 metų:

1. Siekiant užtikrinti, kad 85 % rajono gyventojų ir įmonių būtų prieinama viešojo komunalinių atliekų tvarkymo paslauga, išplėsti konteinerinę atliekų surinkimo sistemą, pirmenybę teikiant Pasvaliui, Joniškėliui, seniūnijų centrams. Teritorijas naujų konteinerinių aikštelių įrengimui nustatyti žemesnio lygmens planavimo ir/ar projektavimo metu. Kaimiškose teritorijose atliekų tvarkymo paslaugas racionaliausia teikti apvažiavimo būdu.
2. Iki 2010 metų pasiekti, kad būtų surenkama ir perdirbama ne mažiau kaip 6 % popieriaus, 3 % stiklo, 2 % plastikų nuo visų komunalinių atliekų kiekio.
3. Vieną B tipo konteinerinę aikštelę **a** ir **b** tipo centruose Pasvalyje, Joniškėlyje įrengti 800 gyventojų. Mažesnėse gyvenvietėse (**c**, **d**, **e** tipo centruose Pumpėnuose, Saločiuose, Vaškuose, Daujėnuose, Pušalote, Pajiešmeniuose, Krinčine, Girsėduose, Kalne) arba didesnių gyvenviečių sodų, garažų, individualių gyvenamųjų namų

SPRENDINIAI

- kvartaluose B tipo konteinerines aikšteles įrengti prie pagrindinio įvažiavimo/išvažiavimo iš tokio rajono ar bendrijos, šalia mišrių komunalinių atliekų konteinerių ar kitose gyventojams patogiose vietose. Teritorijas konteinerinių aikštelių įrangimui parinkti žemesnio lygmens teritorijų planavimo ir/ar projektavimo metu.
4. Kai iki 2009 m. liepos 1 d. bus užbaigti regioninio Liūdynės sąvartyno įrengimo darbai ir sąvartynas pradės veikti, visas Pasvalio rajone susidariusias komunalines atliekas šalinti regioniniame sąvartyne.
 5. Iki 2012 metų uždaryti ir rekultivuoti visus seniūnijų sąvartynus (sąvartynų sąrašas yra pateiktas Pasvalio rajono bendrojo plano esamos būklės aiškinamajame rašte ir šie sąvartynai pažymėti esamos būklės brėžinyje).
 6. Siekiant pagerinti aplinkosauginę būklę viešosiose miestų ir gyvenviečių erdvėse, tankinti šiukšliadėžių išdėstymą.
 7. Įrengti atskirų rūšiuotų atliekų (didžiagabaričių, statybos ir griovimo, pavojingų, medicininių ir kt.) surinkimo punktus ar aikšteles. Atlikti pavojingų atliekų punktų Pasvalio rajone plėtros poreikio įvertinimą ir parengti pavojingų atliekų surinkimo punktų išdėstymo Pasvalio rajone schemą. Patartina visas šias specifinių atliekų aikšteles ir surinkimo punktus įrengti arti Pasvalio miesto.
 8. Kaip numatyta Panevėžio apskrities bendrojo plano sprendiniuose, šalia Pasvalio miesto įrengti biodegraduojančių atliekų kompostavimo aikštelę, Pasvalyje ir Joniškėlyje įrengti didžiagabaričių atliekų aikšteles, jose papildomai įrengiant atskirus konteinerius ir pavojingų bei antrinių atliekų surinkimui.

7.4. Elektros tiekimas

Elektros infrastruktūros vystymo Pasvalio rajone iki 2018 metų sprendiniai:

1. Išlaikyti esamą aprūpinimo elektra infrastruktūros schemą rajone, kadangi ji užtikrina patikimą elektros tiekimą vartotojams. Siekiant tinkamos aprūpinimo elektra įrenginių eksploatacijos, išlaikyti objektų apsaugos zonas ir jų tvarkymo režimus teisės aktų nustatyta tvarka.
2. Siekiant didinti elektros tiekimo efektyvumą ir patikimumą, rekonstruoti nusidėvėjusius elektros tinklus, optimizuoti transformatorių galias.
3. Rekonstruojant orinius elektros tiekimo tinklus, ypač urbanizuotose teritorijose, įvertinti galimybę tinklus pakloti po žeme, nes tai sudarytų sąlygas elektros tiekimo patikimumui ir saugumui didinti, natūralaus kraštovaizdžio išlaikymui. Naujai

SPRENDINIAI

užstatomose teritorijose elektros tiekimo tinklus, kai techniškai pagrįsta, kloti po žeme.

7.5. Šilumos ūkis

Šilumos ūkio infrastruktūros vystymo Pasvalio rajone iki 2018 metų sprendiniai:

1. Išlaikyti esamas centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemas Pasvalio rajone.
2. Siekiant, kad šilumos vartotojai rajone būtų aprūpinami šiluma mažiausiomis sąnaudomis ir neviršijant didžiausio leidžiamo poveikio aplinkai, parengti Pasvalio rajono šilumos ūkio specialųjį planą. Pagal nustatyta tvarka patvirtino ir peržiūrimo specialiojo plano sprendinius plėtoti esamas centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemas. Rengiant ir vėliau peržiūrint specialųjį planą, įvertinti naujai užstatomų teritorijų aprūpinimo iš centralizuotų sistemų galimybes.
3. Rekonstruoti Pasvalio rajoninę katilinę, numatant galimybę šilumos gamybai naudoti rezervinį kurą, ypač atsinaujinančius energijos išteklius ir atliekinę energiją.
4. Atlikti galimybių studiją Pasvalio rajono katilinėms, ištiriant kogeneracijos pritaikymo galimybes.
5. Kadangi Pasvalio rajono centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemose yra didelis šilumos ir karšto vandens tiekimo technologinių nuostolių mažinimo potencialas, renovuoti nusidėvėjusius šilumos tiekimo tinklus bei naikinti karšto vandens tiekimo tinklus ir grupines boilerines, karšto vandens ruošimą perkelti į pastatų šilumos punktus. Šilumos tiekimo tinklų renovacijos metu, atlikti šilumos tiekimo tinklų trasų optimizavimą bei nuodugnią šilumos nuostolių analizę, siekiant identifikuoti atitolusius vartotojus, kurių atjungimas padidintų tinklų energinį ir ekonominį efektyvumą. Renovacijai tikslinga pasinaudoti finansines paramos mechanizmais.
6. Pasvalio rajoninei katilinei nustatyti sanitarinę apsaugos zoną. Šią katilinę rekonstruojant, plečiant ar kitais teisės aktuose nustatytais atvejais turi būti atlikta atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo.
7. Energijos vartojimo efektyvumui pastatuose didinti:
 - atlikti rajone esančių iki 1990 metų statytų nerenovuotų biudžetinių įstaigų pastatų auditus ir pagal auditų rekomendacijas renovuoti pastatus, kiek įmanoma, pasinaudojant finansine parama;
 - rengti informacines kampanijas apie taupaus energijos išteklių vartojimo naudą ir taupymo priemones;
 - skatinti daugiabučių namų bendrijų kūrimąsi;

SPRENDINIAI

- atlikti iki 1990 metų statytų daugiabučių pastatų energijos vartojimo auditus ir pagal jų rezultatus renovuoti pastatus, kiek įmanoma, pasinaudojant finansine parama.
8. Siekiant tinkamos šilumos tiekimo tinklų eksploatacijos, išlaikyti tinklų apsaugos zonas ir jų tvarkymo režimus teisės aktų nustatyta tvarka. Šilumos tiekimo tinklams naujose teritorijose numatyti teritorijas šalia gatvių/kelių.

7.6. Dujų tiekimas

Gamtinių dujų infrastruktūros vystymo Pasvalio rajone iki 2018 metų sprendiniai:

1. Parengti Pasvalio rajono gamtinių dujų tiekimo specialųjį planą.
2. Gamtinių dujų tinklus, esant ekonominiam ir ekologiniam pagrįstumui, plėsti į esamas ir naujai užstatomas gyvenamąsias teritorijas, kuriose išvystyta decentralizuota šilumos gamyba. Dujotiekiuoti potencialias pramonės plėtros teritorijas. Dujotiekiuoti tinklų plėtrą mieste derinti su šilumos ūkio specialiuoju planu.
3. Pasvalio rajono teritorijoje rezervuoti teritorijas planuojamiems valstybinės ir rajoninės svarbos objektams ir jų apsaugos zonoms:
 - Joniškėlio dujų skirstymo stočiai (kai neatliekamas poveikio visuomenės sveikatai vertinimas, skirstymo stoties apsaugos zonos dydį priimti lygų 500 metrų. Dujų skirstymo stoties vietą tikslinti žemesnio lygmens teritorijų planavimo ir/ar projektavimo metu);
 - magistralinio dujotiekio atšakai į Joniškėlio dujų skirstymo stotį (ties planuojamais magistraliniais dujotiekiais išilgai vamzdynų trasos nustatyti apsaugos zoną, užimančią žemės juostą, kurios plotis po 25 metrus abipus vamzdyno ašies. Magistralinio dujotiekio atšakos trasą tikslinti žemesnio lygmens teritorijų planavimo ir/ar projektavimo metu).
4. Atsižvelgiant į tai, kad 0,6 mlrd. m³ talpos požeminės gamtinių dujų saugyklos įrengimui Vaškų seniūnijoje buvo atlikti tyrimai trijose vietose, apsisprendus dėl gamtinių dujų saugyklos vietos, ji tikslinama žemesnio lygmens teritorijų planavimo ir/ar projektavimo metu, taip pat atliekant teisės aktų numatytas apsaugos zonų nustatymo ir poveikio aplinkai vertinimo procedūras. Atliktų tyrimų vietos pažymėtos inžinerinės infrastruktūros sprendinių brėžinyje.
5. Saugiam gamtinių dujų tinklų ir įrenginių eksploatavimui bei dujų tiekimo patikimumo užtikrinimui:

SPRENDINIAI

- išlaikyti apsaugos zonas ties esamais ir planuojamais dujotiekio tinklais ir įrenginiais, užtikrinti specialiosios ir ūkinės veiklos ribojimo sąlygų laikymąsi pagal galiojančių teisės aktų reikalavimus;
 - atstumas nuo magistralinio dujotiekio vamzdžio ašies iki pastatų, skirtų žmonėms nuolat būti ir dirbti, turi būti pakankamas, kad apsaugotų jų sveikatą nuo įrenginių skleidžiamo triukšmo, vibracijos, oro taršos, nemalonių kvapų, taip pat įvykus magistralinio dujotiekio avarijai.
 - atstumas nuo esamų ir planuojamų magistralinių dujotiekių ir jų įrenginių iki gyvenamųjų ir visuomeninių pastatų bei kitų statinių, kelių ir geležinkelių sankryžų, viešojo naudojimo geležinkelių bei magistralinių, krašto, rajoninių ir vietinės reikšmės kelių sankasos apačios turi atitikti galiojančių teisės aktų reikalavimus;
 - rengiantis statyti bet kokius pastatus, įrenginius ar kitus objektus 350 metrų atstumu nuo magistralinio dujotiekio trasos, projektinius pasiūlymus ir projektinę dokumentaciją derinti su magistralinius dujotiekius eksploatuojančia organizacija bei kitomis institucijomis nustatyta tvarka.
6. Energetikos objektai, priklausantys gamtinių dujų įmonėms, tačiau esantys kitų savininkų žemėje, esant galimybei gali būti rekonstruojami ar perkeliami žemės savininko ir įmonės susitarimu.

7.7. Telekomunikacijos ir ryšiai

Telekomunikacijų ir ryšių infrastruktūros vystymo Pasvalio rajone iki 2018 metų sprendiniai:

1. Išlaikyti esamą fiksuotojo ryšio infrastruktūrą ir ją plėsti į naujas tankiai užstatomas teritorijas.
2. Išlaikyti esamą judriojo ryšio infrastruktūrą ir ją plėsti, siekiant vartotojams pasiūlyti vis kokybiškesnes ir modernesnes paslaugas. Planuojamiems judriojo ryšio bokštams rezervuoti iki 4500 m² ploto teritoriją (detaliojo planavimo metu nustatyti žemės naudojimo ribojimo sąlygas). Planuojamų bokštų vietas, pažymėtos bendrojo plano brėžinyje, yra preliminaros ir tinkamų vietų bokštams statyti paieška bus vykdoma 3 – 5 kilometrų spinduliu. Tikslias bokštų vietas nustatyti žemesnio lygmens teritorijų planavimo metu.

SPRENDINIAI

3. Siekiant tinkamos naujų telekomunikacijų ir ryšių objektų eksploatacijos, išlaikyti objektų apsaugos zonas ir jų tvarkymo režimus teisės aktų nustatyta tvarka. Telekomunikacijų ir ryšių tinklams kloti numatyti teritorijas šalia kelių/gatvių.
4. Plėsti plačiajuosčio interneto infrastruktūrą, kad būtų užtikrinta galimybė didžiojoje rajono dalyje pasinaudoti plačiajuosčiu internetu. Pasvalyje, Joniškėlyje, Saločiuose, Vaškuose ir Pumpėnuose plačiajuosčio interneto infrastruktūra turi apimti visą miestų ir miestelių teritoriją.
5. Plėsti viešųjų interneto prieigos taškų tinklą. Svarbu, kad nauji taškai būtų diegiami labiausiai lankomose visuomeninės paskirties įstaigose – pašto skyriuose, bibliotekose ir pan..

Plėsti pašto skyriuose teikiamų paslaugų spektrą – įdiegti viešuosius interneto prieigos taškus, siūlyti elektroninio pašto ir elektroninio atsiskaitymo paslaugas.